

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Ապատեղակատուքեան Փուչիկները կը Պայթին՝ Մէկ Առ Մէկ

Հայաստանի նախկին մերժուած ռեժիմի ներկայացուցիչները ու անոնց ազդեցութեան տակ գտնուող լրատուամիջոցները կը շարունակեն իրենց ապատեղակատուքեան արշաւը Հայ ժողովուրդի դէմ: Մինչ Փաշինեանի իշխանութիւնը զբաղած է երկրի տնտեսութեան վերականգնմամբ, բանակի հզօրացմամբ, կորուպցիայի դէմ պայքարով, Հանրապետական ու քրջարեանական ճամբարի կարկառուն դէմքերը լծուած են ներքին մթնոլորտը ապականելու արշաւի:

Վարչապետի Լուս Անճելըս եւ ապա Նիւ Եորք կատարած արդիւնաւետ այցելութիւնները չմարտելով, անոնք կը փորձեն նստեցնել այնպիսի իրողութիւններ, որոնք ժողովուրդը տեսաւ իր իսկ աչքերով: «Լուս Անճելըսի հաւաքի մասնակիցներու թիւը շատ քիչ էր, ճաշկերոյթի տոմսերը չեն վաճառուած եւ համայնքի կազմակերպութիւններուն պարտադրուած սեղան առնել, Քալիֆորնիոյ կառավարիչը մերժած է հանդիպիլ Փաշինեանի հետ, Գոնկարտի անդամները ներկայ չեն եղած հանդիպումներուն», այս են ընդդիմադիր մամուլի գլխաւոր միւթերը, հակառակ որ, ըսուածներէն ոչ մէկը կը համապատասխանեն իրականութեան: Ընդհակառակը՝ Փաշինեանի Միացեալ Նահանգներ այցելութիւնը իր հայկական եւ միջազգային տարողութիւններով մեծ յաջողութիւն էր Հայաստանի եւ մեր համայնքին համար:

Մեծ յաջողութիւն էր նաեւ այս օրերուն Երեւանի մէջ տեղի ունեցած Եւրասիական Տնտեսական Միութեան գագաթի ժողովը, որուն մասնակցելու համար Հայաստան ժամանած էին եօթը երկիրներու ղեկավարներ: Իսկ ի՞նչ կը նախատեսէին նոյն մունետիկները՝ Ռուսաստանի նախագահը կրնայ չմասնակցիլ ժողովին, եթէ գալու ըլլայ ան կ'ուզէ հանդիպում ունենալ բանտը գտնուող Քոչարեանի հետ, Փութինի այցը կարճ պիտի տեւէ եւ Փաշինեանի հետ առանձին հանդիպում ծրագրուած չէ: Մէկ խօսքով Ռուսաստանը խիստ դժգոհ նոր իշխանութիւններէն: Շատ երկար սպասելու պէտք չէր ու այս կանխատեսումները եւս փուչիկի նման պայթեցան անոնց երեսին: Ռուսաստանեան մամուլի համաձայն երեւանեան այս ժողովը ամենէն յաջող էր ԵԱՏՄ-ի հնգամեայ պատմութեան մէջ:

Չգալի է որ, որքան ժամանակը անցնի, նախկին իշխանութեան ներկայացուցիչները այնքան աւելի ծանր կը տանին իրենց նախկին պաշտօններու ու դիրքերու կորուստը, որոնց շնորհիւ քսան տարի կողոպտեցին երկիրը ու ժողովուրդը մատ-

Ութը Երկիրներու Ղեկավարներու Մասնակցութեամբ Երեւանի Մէջ Կայացաւ ԵԱՏՄ Գագաթի Ժողովը

Հոկտեմբեր 1-ին Երեւանի նախագահական նստավայրին մէջ կայացաւ Եւրասիական բարձրագոյն տնտեսական խորհուրդի նիստը, որուն մասնակցելու նպատակով Հայաստան ժամանած էին 8 պետութիւններու առաջնորդներ:

ԵԱՏՄ Բարձրագոյն խորհուրդի նեղ կազմով նիստին մասնակցեցան ԵԱՏՄ անդամ երկիրներու ղեկավարները՝ Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան, Ռուսիոյ Դաշնութեան նախագահ Վլատիմիր Փութին, Պելաուսիոյ նախագահ Ալեքսանդր Լուքաշենքօ, Ղրղզստանի Հանրապետութեան նախագահ Սորոնպա Ժէնպեկով, Ղազախստանի Հանրապետութեան նախագահ Բասիր ժոմարթ-թոբաեւ եւ Եւրասիական տնտեսական յանձնաժողովի անձնակազմի նախագահ Տիգրան Սարգսեան:

Ընդլայնուած կազմով նիստին՝ հրաւիրեալ երկրի ղեկավարի կարգավիճակով կը մասնակցէին նաեւ Իրանի նախագահ Հասան Ռոհանի եւ Սինկափուրի Հանրապետութեան վարչապետ Լի Սյեն Լուն: Մոլդովայի նախագահ Իլոր Տոտոն նիստին կը մասնակցէր՝ որպէս դիտորդի կարգավիճակի մէջ գտնուող երկրի ղեկավար:

Նիստի բացման խօսքով հանդէս եկած է Եւրասիական տնտեսական միութեան մէջ նախագահող Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը, որ նշած է, մասնաւորապէս, թէ երեւանեան նիստը բացառիկ է այն առումով, որ կը մասնակցին Իրանի եւ Սինկափուրի ղեկավարները, եւ, փաստօրէն, միութիւնը կ'ընդլայնէ այլ երկիրներու հետ համագործակցութիւնը:

Եւրասիական տնտեսական

Երեւանի մէջ՝ ԵԱՏՄ գագաթի ժողովի նիստերու դահլիճը

միութեան Բարձրագոյն խորհուրդի ընդլայնուած կազմով նիստին քննարկուած է ԵԱՏՄ 2018-ի պիւտճէի կատարողականը, ԵԱՏՄ 2020-ի պիւտճէն, ԵԱՏՄ միասնական ելեւմտական շուկայի կազմաւորման հայեցակարգը, ԵԱՏՄ ներքին շարք մը փոփոխութիւններ եւ Բարձրագոյն խորհուրդի յաջորդ նիստի վայրը:

ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը, որպէս ԵԱՏՄ-ի մէջ նախագահող եւ հիւրընկալող երկրի ղեկավար, ողջունելով նիստի մասնակիցները՝ նշած է, որ իր համար մեծ պատիւ է հերթական նիստի ընթացքին անոնց ողջունել Երեւանի մէջ:

«Մեր կազմակերպութիւնը, որն արդէն 5 տարեկան է, շարունակում է տարեցտարի աւելի ամուր դառնալ: Այն արդէն ցոյց է տուել իր կենսունակութիւնը եւ գրաւչութիւնը՝ որպէս միջազգային

միութիւն», - ընդգծած է ՀՀ վարչապետը:

Արդիւնաւէտ համագործակցութեան համար Նիկոլ Փաշինեանը կարեւորած է ԵԱՏՄ շրջածիրէն ներս աշխատութի ազատ տեղաշարժի համար առկայ արգելքները վերացնելուն ուղղուած միջոցները, որոնք կը խոչընդոտեն աշխատութի միասնական շուկայի ձեւաւորման:

Անոր խօսքով՝ ելեկտրոնային թուային ստորագրութիւններու փոխադարձ ճանաչումը հնարաւոր մատակարարներու՝ ելեկտրոնային ձեւաչափով գնումներուն անխոչընդոտ մասնակցութիւնը ապահովելու համար նոյնպէս առանձնապատուկ ուշադրութիւն պահանջող առաջնահերթ հարցերն են, եւ անհրաժեշտ է բոլորի համար ըն-

Ամերիկացի Գոնկրեսականներ Կը Պահանջեն Դադրեցնել Ատրպէյճանի Ռազմական Օգնութիւնը

ԱՄՆ Գոնկրէսի հայկական հարցերով համախմբումը Սեպտեմբեր 27-ին նամակով դիմած է ԱՄՆ պետական քարտուղար Մայք Փոմփեյդիին եւ պաշտպանութեան նախարար Մարք Էսփիէրին:

Նամակին մէջ յանձնարարութեամբ մտահոգութիւն յայտնած է Ատրպէյճանին տրամադրուող ռազմական օգնութեան ծաւալներու մեծացման եւ Հայաստանի ու Ատրպէյճանի միջեւ հաւասարակշռութեան խախտման կապակցութեամբ: Նամակը ստորագրած են Գոնկրէսականներ Ֆրենք Փալլոնը, ձեքի Սփիեռն ու Ատամ Շիֆը:

Հայկական համախմբումի ղեկավարները կոչ ըրած են ԱՄՆ պետական քարտուղարութեան եւ պաշտպանութեան նախարարութեան հաշուի առնել Ատրպէյճանի վերաբերեալ 1992 թուականին ըն-

դունուած 901 բանաձեւի փաստը, որ ամէն տարի 2002 թուականէն յատուկ փաստաթուղթով կը չեղարկուի պետական քարտուղարութեան կողմէ: Բանաձեւը կ'արգիլէ Ատրպէյճանին ամերիկեան ուղիղ օգնութեան տրամադրումը, քանի դեռ Ատրպէյճանի ղեկավարութիւնը քայլեր չի ձեռնարկեր Հայաստանի ու Լեռնային Ղարաբաղի շրջափակման դէմ եւ չէ դադրեցուցած ռազմատենչ գործողութիւնները վերջիններուս նկատմամբ:

Նամակին մէջ գոնկրէսականները կը խնդրեն անմիջապէս դադրեցնել ռազմական օգնութիւնը Ատրպէյճանին, վերանայիլ 901 բանաձեւի վերացման կարգը եւ մանրամասն տեղեկութիւն տրամադրել՝ Ատրպէյճանին տրուող օգնութեան վերաբերեալ:

2020 Թուականի Հայաստանի Պիւտճէն 4 Միլիար 500 Միլիար Ընդհանուր Ընդհանուր Ընդհանուր Ընդհանուր

2020 թուականին Հայաստանի պիւտճէն կը նախատեսուի շուրջ 4 միլիար տոլար ծախսերու բաժինով, իսկ եկամուտները 420 միլիար տոլար պակաս: Թէ՛ ծախսերը, թէ՛ եկամուտը նախորդ տարուայ համեմատութեամբ աւելացած են 13-14 տոկոսով:

«Իմ քայլը» խմբակցութեան պատգամաւոր, տնտեսագետ Արտակ Մանուկեան այս մասին ըսած է որ. նման պիւտճէ երբեք չենք ունեցած ու այդ կը նշանակէ որ ամէն տարի աւելի ու աւելի կը մեծնայ մեր տնտեսութիւնը, բայց չափազանց կարեւոր է այս առումով նաեւ դիտարկել, որ այստեղ այն պիւտճէն է, ուր արդէն ստուերային տնտեսութեան մակարդակը կը ճատուած է:

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Ընդդիմութիւնը Հասկանում է, Թէ Չի Հասկանում Իրավիճակը

Վարչապետ Փաշինեանի՝ ամերիկեան լրատուամիջոցներին մէկնին տուած հարցազրոյցում արտայայտած այն միտքը, թէ դարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման վերջնարդիւնքը պիտի բաւարարի եւ՝ Հայաստանի, եւ՝ Արցախի, եւ՝ Ատրպէյճանի ժողովուրդներին, հերթական անգամ քարոզչական մանիպուլացիաների ենթարկուեց ընդդիմադիր քարոզչամիջոցների կողմից: Եղան եւ՝ զուտ մարդկայնօրէն հասկանալի դժգոհութիւններ («Հասկացանք, ո՞նց թէ կարգաւորումը պիտի բաւարարի նաեւ ատրպէյճանցիներին»), եւ՝ «խորիմաստ վերլուծութիւններ» (Իբր՝ դա լուրջ նահանջ էր Ստեփանակերտում հնչեցուած «Արցախը Հայաստան է, եւ վերջ» դիրքորոշումից):

Ի՞նչ է տեղի ունենում իրականում: Նիկոլ Փաշինեանն, իհարկէ, կարող էր խուսափել սեփական երկրում քննադատութիւնների ենթարկուելու հեռանկարից եւ յայտարարել, որ դարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորումը պիտի բաւարարի Հայաստանի եւ Արցախի ժողովուրդներին, իսկ ատրպէյճանցիներին այդ կարգաւորումը կը գոհացնի, թէ ոչ՝ իրենց պրոբլեմն է: Սա, անշուշտ, կը լինէր շատ աւելի «հայրենասիրական» դիրքորոշում: Բայց գործնականում դա ոչինչ չէր տա, որովհետեւ ակնյայտ է, որ եթէ վերջնական կարգաւորման որեւէ տարբերակ ատրպէյճանական կողմի համար անընդունելի լինի, նրանք պարզապէս չեն ընդունի այդ տարբերակը, այսինքն՝ հակամարտութիւնը չի կարգաւորուի (յամենայն դէպս՝ բանակցութիւնների ճանապարհով): Այլ կերպ ասած՝ հակամարտութեան երեք կողմերին էլ բաւարարող տարբերակը խաղաղ կարգաւորման միակ ձեւն է: Յատուկ շեշտում ենք՝ միակ: Եւ եթէ ՀՀ վարչապետը նման բան է յայտարարում, նշանակում է՝ Հայաստանն իսկապէս ձգտում է հասնել խաղաղ կարգաւորման (եւ ոչ թէ ձեւական յայտարարութիւններ է անում՝ իր գերինդիրը համարելով գործընթացը ձգձգելու ու ներկայիս փաստացի պատերազմական վիճակը հնարաւորինս երկար պահպանելը):

Հիմա հարցին նայենք ատրպէյճանական կողմի տեսանկիւնից: Այդ երկրի նախագահն առայժմ համարժէք յայտարարութիւն չի

արել, այսինքն՝ չի ասել, որ հակամարտութեան կարգաւորումը պիտի բաւարարի նաեւ Հայաստանին ու Արցախին: Այլ կերպ ասած՝ Ատրպէյճանը համարում է, որ վերջնական կարգաւորումը պիտի բաւարարի միայն իրենց: Բայց Ատրպէյճանում շատ լաւ հասկանում են, որ հայկական կողմը երբեք չի գնայ այդպիսի տարբերակի, ինչն էլ իր հերթին նշանակում է, որ ատրպէյճանական կողմը հրաժարուած է կատարել իր քայլը այն միակ ճանապարհին, որը հնարաւոր կը դարձնի հակամարտութեան խաղաղ կարգաւորումը: Այս իմաստով իրավիճակը բաւականին պարզ է, եւ ատրպէյճանական կողմի լուծութիւնը միջազգային հանրութեան համար ակնյայտ է դարձնում, որ հայկական կողմը պատրաստ է խաղաղութեան, ու հենց Ատրպէյճանն է ապակառուցողականը: Իսկ սա բանակցութիւնների սեղանի շուրջ բաւականին կարեւոր գործօն է:

Բայց նաեւ այնպէս չէ, որ հայկական կողմն առաջին քայլն անելով միակողմանի (կամ՝ ոչ համարժէք) զիջումներ անելու պատրաստակամութիւն է յայտնում: Հակառակը՝ այս հարցում մեր դիրքորոշումը բաւականին կոշտ է եւ հնչում է մօտաւորապէս այսպէս. եթէ ատրպէյճանական կողմը պատրաստ է ընդունել, որ վերջնական կարգաւորումը պիտի բաւարարի նաեւ Հայաստանի եւ Արցախի ժողովուրդներին՝ եկէք բանակցենք ու հասնենք խաղաղութեան, իսկ եթէ ատրպէյճանական կողմը դա չի ընդունում՝ ուրեմն Արցախը Հայաստան է եւ վերջ, գնացէք, ինչ ուզում էք՝ արէք:

Սա, իհարկէ, չի նշանակում, որ եթէ ատրպէյճանական կողմն ընդունում է մեր դիրքորոշումը, ուրեմն «Արցախը Հայաստան է, եւ վերջ» պնդումը «չեղարկուած է»: Որովհետեւ եթէ «Արցախը Հայաստան չլինի» կամ միջազգայնօրէն ճանաչուած անկախութիւն չունենայ, այդ տարբերակը չի բաւարարելու Հայաստանի եւ Արցախի ժողովուրդներին, հետեւաբար՝ խաղաղութեան համաձայնագիրն էլ չի ստորագրուելու: Բայց սա արդէն յետազգայ բանակցութիւնների խնդիր է, իսկ առայժմ գնդակն Ատրպէյճանի դաշտում է: Որքան էլ մեր ընդդիմութիւնը ձեւացնի, թէ չի հասկանում դա:

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ»

Փաշինեանից Դժգոհութիւն Պարուն Եւ Հայաստանում

ՄԱԿ-ի Գլխաւոր Ասամբլեայում Նիկոլ Փաշինեանի ելույթից, մասնաւորապէս դրանում Արցախեան հարցին անդրադարձից յետոյ տարածուած է տեսակէտ, թէ անդրադարձը թուլացնում է Հայաստանի բանակցային դիրքը, Ատրպէյճանի մօտ թողնում է Հայաստանի թուլութեան տպաւորութիւն: Մասնաւորապէս, այդ գնահատականի «հիմքը» վարչապետի յայտարարութիւնն է, որ կարգաւորումը պէտք է ընդունել լինի թէ՛ Հայաստանի ու Արցախի, թէ՛ Ատրպէյճանի ժողովուրդների համար:

Ինչո՞վ է այդ յայտարարութիւնը վկայում Հայաստանի թուլութեան մասին: Խօսել այդ մասին՝ կը նշանակի ասել, որ ընդհանրապէս ցանկացած կարգաւորման գործընթաց ինքնին թուլութեան վկայութիւն է մասնակցողի համար: Որովհետեւ, կարգաւորման գործընթացն ու բանակցային պրոցեսն ինքնին ենթադրում են, որ դրական որոշման համար պէտք է այդ որոշումը լինի բոլոր կողմերի համար ընդունելի: Բայց Հայաստանում կարծես թէ որեւէ քաղաքական միակողմ, կամ հասարակական-քաղաքական սուբեկտ չի յայտարարում, որ Հայաստանը պէտք է դուրս գայ գործընթացից եւ յայտարարի, որ չի մասնակցում որեւէ բանակցութեան:

Ըստ այդմ, Նիկոլ Փաշինեանի ազդարարած մօտեցման հանդէպ գնահատականները դառնում են պարզապէս բառախաղ-մանիպուլացիա: Աւելին՝ դրանք տարօրինակ են այն դէպքում, երբ Պաքուն ինքը դժգոհում է Երեւանի դիրքորոշումից ու քաղաքականութիւնից եւ յայտարարում, թէ չկայ կարգաւորման կամ բանակցային առաջընթացի նպատակ: Ինչո՞ւ է դժգոհում Պաքուն: Որովհետեւ Ատրպէյճանը շատ լաւ է հասկանում, որ Հայաստանի յետիոտանական ձեւակերպումներն ու նշաձողերը իրականում բխում են լեգիտիմ իշխանութեան ուժից, եւ դրանք ստանում են առաւել կոշտ բնույթ, քան եղել են մինչ այդ: Դա թերեւս հասկանում են նաեւ Հայաստանում, այն շրջանակները, որոնք դրանք դարձնում են քննադատութեան թիրախ: Հասկանում են, բայց քննադատում, թերեւս այն պատճառով, որ նրանց խնդիրը Արցախի հարցը չէ, այլ արդէն այդ քննադատութիւնը կը լինէր միշտ, իսկ մինչեւ յետիոտանութիւնը՝ առաւել կոշտ: Նրանց խնդիրը հենց քննադատութիւնն է, ինչի համար էլ օգտագործում են ցանկացած բան, որովհետեւ եթէ Փաշինեանը «գրողի ծոցն» ուղարկեր Ատրպէյճանին եւ յայտարարէր, որ Հայաստանը բանակցելու է միայն ստատուս-քուոյին Ատրպէյճանի համա-

ձայնութիւնը ստանալու համար, նրանք դարձեալ քննադատելու էին՝ այս անգամ միջազգային հանրութեան, միջնորդների վրայ «թքած ունենալու» համար: Այստեղ խնդիրն այն է, որ Հայաստանում չի ձեւաւորում Արցախի հարցի վերաբերեալ իրական քաղաքական քննարկումների դաշտ, իրական «դիսկուրս»:

Հարցը շարունակում է լինել քաղաքական մանիպուլացիաների, իմբային շահերի սպասարկման յարմար գործիք, լինելով հանրութեան համար զգայուն լար, որի վրայ խաղալը քաղաքական առումով թոււմ է գերշայակէտ: Եւ դա այն դէպքում, երբ անցեալ՝ գործնականում քառօրյա դարը մի շարք հանգրուաններում վկայել է, որ Արցախի հարցի վրայ կառուցուած ներքաղաքական խաղը իրականում դատապարտուած է լաւագոյն դէպքում անյաջողութեան, գրոյական արդիւնքի, որովհետեւ յայտանի եւ Արցախի ժողովուրդն է, եւ որքան էլ նրան տարիներ շարունակ նստացրել են պահեստայինների նստարանին, այն էլ որքան հնարաւոր է ծայրին, միեւնոյն է՝ իրական քաղաքականութեան ռեժիմում այդ ժողովուրդի դերը նուազեցնելու միջոց եւ հնարաւորութիւն չի ունեցել ոչ ոք: Այդ տեսանկիւնից, երբ Փաշինեանը յայտարարում է ժողովուրդների համար ընդունելիութեան մասին, Ատրպէյճանի ժողովուրդի իշխատակումով ընդամէնը դիւանագիտօրէն ընդգծում եւ առաւել անխոցելի է դարձնում Հայաստանի եւ Արցախի ժողովուրդի կամքի եւ վճռորոշութեան հանգամանքը:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

Նիկոլ Փաշինեանը Ասաց, Թէ Ինչին Հաւատալ. «Յեղաշրջման» Վախը

ՀԱԿՈՒ ԲԱՂԱԵԱՆ

Կայ տարածուած, կամ տարածուող մտայնութիւն կամ կարծիք, որ Ռուսաստանը կամ Կրեմլը սպասում է վարչապետ Փաշինեանի վարկանիշի անկման, Հայաստանում այսպէս ասած յեղաշրջում կամ հակադեմոկրատիկութիւն անելու համար: Այդ կարծիքն աւելի չաճախ սկսեց հնչեցուել Հայաստանում ԱԱԾ եւ ոստիկանութեան ղեկավարները փոփոխութեան շրջափուլում, եւ փոփոխութիւնն էլ կապուեց իբրեւ թէ յեղաշրջումը կանխարգելելու հետ:

Արդեօ՞ք այդպիսով այդ մեկնաբանութեան հեղինակները հա-

մարում են, որ Նիկոլ Փաշինեանի վարկանիշի անկումը տեղի է ունեցել եւ ըստ այդմ եղել է յեղաշրջման փորձ: Որովհետեւ, եթէ Կրեմլը սպասում է վարկանիշի անկման, ապա փորձն էլ թերեւս պէտք է արուի միայն դրանից յետոյ, որպէսզի ունենայ յաջողութիւն: Այլապէս լուրջ չէ յեղաշրջում անել հանրութեան մօտ 70 տոկոսի վստահութիւնն ունեցող վարչապետի դէմ: Ուրեմն, անկումը եղե՞լ է՝ այդ մտայնութիւնը տարածողների գնահատմամբ, թէ՞ մօտ է լինելուն:

Իրականում, այդ մասին խօսակցութիւնը թերեւս մօտ չէ իրականութեանը: Ոչ այն պատճառով, որ Կրեմլը կամ Ռուսաստանը չի

սպասում վարկանիշի անկման: Գուցէ սպասում է, կամ հաստատ կը լինեն սպասողներ, թէ Ռուսաստանում, թէ Հայաստանում, թէ գուցէ այլ երկրներում: Այստեղ խնդիրը անշուշտ մեկնաբանութեան դաշտում է, մատուցման:

Հարցն այն է, թէ ընդհանրապէս ինչի մասին է խօսքը: Եթէ տեղի է ունենում վարչապետի վարկանիշի այնպիսի անկում, որը թոյլ կը տայ նրա դէմ իրականացնել այսպէս ասած «յեղաշրջում»,

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՐԵ ԱՋԱՊԱՅԵԱՆ
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ԱՆՅԱՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վանեցեանը Յեռացուած Է Վարչապետի Որոշմամբ. Արմէն Գեորգեան

Լրագրողները Անվտանգութեան խորհուրդի (ԱԽ) քարտուղար Արմէն Գեորգեանէն հետաքրքրուած են՝ տեղեակ է արդեօք ԱԱԾ նախկին պետ Արթուր Վանեցեանի հրաժարականի պատճառներու մասին:

Ի պատասխան, ԱԱԽ քարտուղարը ըսած է, որ նշանակովի պաշտօններուն հրաժարական չըլլար: Ան նշած է, որ հրաժարական կ'ըլլայ աւելի շատ ընտրովի պաշտօններուն. «Ազատման դիմում կարող է լինել. այս հարցն այս տրամաբանութեան մէջ պէտք է դիտարկել: Բնականաբար, նա հեռացել է վարչապետի որոշմամբ, քանի որ վարչապետն է այդ պաշտօններուն նշանակումներ կատարում»:

Ինչ կը վերաբերի պարոն Վանեցեանի հրաժարականի պատճառներուն, Արմէն Գեորգեանը ըսած է, որ վարչապետը այդ մասին արդէն հնարաւորինս բաց

Անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղար Արմէն Գեորգեան

խօսած է. «Գոհ չի եղել աշխատանքից, բնականաբար որոշում է կայացրել: Այո, որոշումն ամբողջութեամբ գտնուած է վարչապետի որոշման տիրոջութեամբ», - պարզաբանած է Ազգային Անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղարը:

Ամուլսարի Գործով Ի Յայտ Եկած Են Նոր Տուեալներ՝ Քննութիւնը Շարունակելու Համար

Հայաստանի Հանրապետութեան քննչական կոմիտէի նախագահի տեղակալ Արսէն Այվազեանը կը յայտնէ, որ վերջին շրջանին ի յայտ եկած են նոր տուեալներ, նոր տեղեկութիւններ, որոնցով պայմանաւորուած անհրաժեշտութիւն առաջացած է շարունակելու Ամուլսարի վերաբերեալ քրէական գործի նախաքննութիւնը:

Լրագրողներու հետ զրոյցի ժամանակ Արսէն Այվազեանը ընդգծած է, որ նախաքննութիւնը շարունակելու հիմք կը հանդիսանայ ՀՀ շրջակայ միջավայրի նախարարութեան ստացած գրութիւնը: «Մենք ստացել ենք համապատասխան գրութիւն, որում առկայ են նոր տեղեկութիւններ, նոր տուեալներ, որոնք անհրաժեշտ է գործի ընդհանրութեան մէջ նայել, դիտարկել, քննութիւն կատարել գրութեան մէջ ներառուած տուեալների մասին», - ըսած է Այվազեանը:

Հայաստանի Նախկին Ոստիկանապետ Ալիկ Սարգսեանի Դէմ Մեղադրանքները

Մարտ 1-ի գործով մեղադրեալ, նախկին ոստիկանապետ Ալիկ Սարգսեանը «Ազատութեան» հետ զրոյցի ժամանակ չհէրքեց, որ 2008-ի մարտեան իրադարձութիւններէն ետք, երբ նշանակուած է Հայաստանի ոստիկանապետ, խորհրդակցութիւններ անցուցած է ստիկանութեան ներս: Ընդ որում՝ ոչ մէկ անգամ:

Մեղադրանքին մէջ խօսք կայ բարձրաստիճան ոստիկաններու խորհրդակցութեան մասին, ուր ցուցումներ տրուած են մարտեան իրադարձութիւններու ժամանակ տեղի ունեցածը պարտակելու եւ թաքցնելու վերաբերեալ: Եւ որ այդ ամէնի նպատակը եղած է թաքցնել նախագահ Ռոպերթ Քոչարեանի կողմէ ալլ անձանց հետ նախնական համաձայնութեամբ սահմանադրական կարգի տապալման գործի քննարկումները եւ յանցագործութեան հետքերը:

Նախկին ոստիկանապետի նկատմամբ խափանման միջոց ընտրուած է ստորագրութիւն չհեռանալու մասին: Գործը քննող Յատուկ քննչական ծառայութիւնը

Անոր խօսքով՝ շրջակայ միջավայրի նախարարութեան ստացած գրութիւնը առնչութիւն ունի Ամուլսարի վերաբերեալ քրէական գործին մէջ առկայ տուեալներու հետ: «Սրանով պայմանաւորուած՝ մենք կարիք ունենք այդ գրութեան մէջ նշուած տեղեկութիւնները քննարկել, ուսումնասիրել, համադրել նախկինում առկայ տուեալների հետ», - ըսած է ՀՀ ՔԿ նախագահի տեղակալը:

«Մենք ուսումնասիրում ենք նոր տուեալները՝ կապուած «Էլարտ»-ի կողմից տրուած եզրակացութեան հետ, եւ եթէ ի յայտ գան լրացուցիչ հարցեր, որոնք մասնագիտական բնոյթ են կրում, նման իրավիճակում մենք հնարաւորութիւն ունենք Քրէական դատավարութեան օրէնսգրքով նախատեսուած կարգով նշանակել լրացուցիչ կամ կրկնակի փորձաքննութիւն», - ըսած է Այվազեանը:

Նախկին ոստիկանապետ Ալիկ Սարգսեան

յայտարարած է, որ Ալիկ Սարգսեանն ու անոր ենթակաները՝ բարձրաստիճան ոստիկաններ, պարտակել են առանձնապէս ծանր յանցագործութիւնը:

Նախկին ոստիկանապետը հակադարձած է. - «Իմ կողմից որեւիցէ կեղծ տեղեկանք չի կազմուել, որեւիցէ կեղծ հաղորդագրութիւն չի ուղարկուել: Ես գործը կոծկող չեմ»:

Որո՞նք Յառաջիկային Պիտի Հրաւիրուին Ապրիլեան Դէպքերը Ուսումնասիրող Քննիչ Յանձնաժողով

Ազգային ժողովէն ներս 2016 թուականի Ապրիլին ծաւալած ռազմական գործողութիւններու հանգամանքները ուսումնասիրող քննիչ յանձնաժողովը փակ ռեժիմով կարճ քննարկում կազմակերպած է:

Քննարկումէն ետք Պաշտպանութեան եւ անվտանգութեան հարցերու մշտական յանձնաժողովի նախագահ Անդրանիկ Քոչարեանը լրագրողներու հետ զրոյցի ժամանակ տեղեկացուցած է, որ աշխատանքային հարց քննարկուած է:

Կ'ենթադրուի, որ միւս շաբաթ տեղի կ'ունենայ քննիչ յանձնաժողովի նիստ:

Որո՞նք քառաջիկային պիտի հրաւիրուին յանձնաժողով Անդրանիկ Քոչարեանը յատակ անուններ չէ հնչեցուցած:

«Մեր հաստատուած ցանկով հրաւիրեալների քանակը մեծ է, աշխատելու ենք, որ որեւէ մէկը, որը կարող է կարեւոր տեղեկատվութիւն տրամադրել, հրաւիրուի յանձնաժողով: Հարցեր են առաջանում, որ գերագոյն գլխաւոր հրամանատարին էլ պէտք է հրաւիրեն, որովհետեւ բանակային որոշումները սկսում են ներքեւից բարձրանում մինչեւ ամենավերին մակարդակը եւ, եթէ այդ հարցերը հետաքրքրում են յանձնաժողովին, բնականաբար այդ որոշումներ կա-

Անվտանգութեան հարցերու մշտական յանձնաժողովի նախագահ Անդրանիկ Քոչարեան

յացնողներին հրաւիրելու ենք՝ լինի գլխաւոր շտապի պետը, պաշտպանութեան այդ ժամանակուայ նախարարը, որոնք արժէքաւոր բան կարող են մեզ փոխանցել բոլորին հրաւիրելու ենք», - ընդգծած է Անդրանիկ Քոչարեանը:

Ըստ պարոն Քոչարեանի՝ քննիչ յանձնաժողովը մինչեւ Դեկտեմբեր ամիսը պէտք է աւարտէ աշխատանքները, բայց, եթէ 6 ամիսը չբաւարարէ, ապա սահմանուած կարգով պիտի դիմեն Ազգային ժողովին, որպէսզի ժամկէտը երկարաձգուի:

Քննչական Կոմիտէի Կողմէ Վերաբացուած Է Պողոս Պողոսեանի Սպանութեան Գործը

Երկրորդ նախագահ Ռոպերթ Քոչարեանի թիկնապահ Աղամալ Յարութիւնեանի կողմէ 2001 թուականին սպանուած Պողոս Պողոսեանի գործով նոր վարույթ յարուցուած է եւ ուղարկուած Քննչական կոմիտէի Երեւան քաղաքի քննչական վարչութիւն:

Երեւան քաղաքի դատախազութեան դատախազ Հայկ Խաչատրեանի փոխանցմամբ, գործով երեւան եկած նոր հանգամանքը Բրիտանացի ՍԹԻՐ-ն Նիւթոնի ներկայացուցիչներու այս տարուան Սեպտեմբեր 12-ին գլխաւոր դատախազութիւն ներկայացուցած դիմումն էր:

Գործով վկայ 74-ամեայ քաղաքացին աւելի վաղ «Ազատութեան» եւս պատմած էր, որ տեսած է, թէ ինչպէս Քոչարեանի թիկնապարը «Առագաստ» սրճարանի գուզարանին մէջ դաժանաբար ծեծելով սպաննած է Պողոս Պողոսեանը այդ օրը սրճարան եկած Շառլ Ազնաւուրին եւ Ռոպերթ Քոչարեանին մօտենալու եւ «պրիւետ»,

Ռոպ» ըսելու համար: Գործով միակ ամբաստանեալ Աղամալ Յարութիւնեանը մեղաւոր ճանչցուած է անզգոյշ սպանութեան համար:

Մինչդեռ նոր երեւան եկած հանգամանքներով, վարույթը շարունակուած է խուլիկանական դրդումներով դիտաւորեալ սպանութեան յանցակազմով: Բացի այդ, Նիւթոնը կը վկայէ յանցանքի կատարման այլ անձանց մասնակցութեան մասին:

Դատախազը չի բացառեր, որ գործէն 18 տարի անց կալանքի տակ գտնուող երկրորդ նախագահ Ռոպերթ Քոչարեանին հարցաքննելու անհրաժեշտութիւն կ'առաջանայ: Մեղադրանք առաջադրուելու հաւանականութեան մասին Հայկ խաչատրեանը չէ խօսած:

Պողոս Պողոսեանի սպանութեան գործով ուժի մէջ մտած դատական աթի կայ, եւ անոր վերանայման հնարաւորութիւնը պէտք է որոշուի նոր յարուցուած վարույթի քննութեան շրջափոխէն ներս:

Վերաքննիչ Դատարանը Որոշեց Գազիկ Խաչատրեանը Պահել Կալանքի Տակ

Վերաքննիչ քրէական դատարանը մերժած է Պետական եկամուտներու կոմիտէի նախկին նախագահ Գազիկ Խաչատրեանը կալանաւորելու որոշման դէմ անոր պաշտպաններու ներկայացուցած բողոքը:

Բողոքի քննութիւնը վերաքննիչի մօտ աւարտած էր անցած ուրբաթ օր:

Խաչատրեանը կը մեղադրուի պաշտօնեական դիրքի չարաչանման եւ խոշոր չափերու վատմամբ մէջ: Գրեթէ ամբողջ կեանքը պե-

տական պաշտօններ զբաղցուցած Խաչատրեանի ընտանիքին կը պատկանի Galaxy ընկերութիւններու խումբը, որուն մէջ ներառուած են «Եուքոմ» հեռահաղորդակցութեան ընկերութիւնը, «Երեւան մոլ»-ը, «Խրոնոկրաֆ», «Մեկա թոյգ», «Փանտորա» խանութները, «Մեկա ֆուտ» ընկերութիւնը:

Գազիկ Խաչատրեանի փաստաբան Երեմ Սարգսեանի փոխանցմամբ՝ իր պաշտպանեալը չընդունիր իրեն առաջադրուած մեղադրանքը:

ԼՈՒՐԵՐ

Փայլան. Թուրքիոյ Ներքին Գործոց Նախարարութիւնը Պետք է Հանէ Պայմանը, Այլապէս Սա Կարելի Չ'է Ընտրութիւն Կոչել

Սեպտեմբեր 23-ին Թուրքիոյ ներքին գործոց նախարարութիւնը Պոլսոյ նահանգապետարանի միջոցով Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարան ուղարկած է 85-րդ պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ գրաւոր կանոնագիրը (կանոնադրութիւնը):

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ ԸՆԴՈՒՄ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆՍԵՆՏԵՄԵՆԱԸ ԿԵ ԽՈՉՇԵՆՈՑԷ ԺՈՂՈՎՐԿԱՎԱՐ ԱՐԴԱՐ ԸՆԴՈՒՄ ԹԻՆԸ

Թուրքիոյ հայոց պատրիարքի ընտրութեան կանոնադրութիւնը Թուրքիոյ հայոց պատրիարքութեան հասած է 23 սեպտեմբեր 2019-ին: 2019-ի կանոնադրութիւնը, ընդհանուր գիծերու մէջ կրկնելով հանդիման իր նախորդները, որպէս պատրիարքութեան թեկնածութեան նախապայման կը գիտ ըլլայ «Պոլսոյ հայոց պատրիարքութեան յանրապետական իրաւունքները պահպանելու» սկզբունքը: Այս կէտը ի պէտքէ իսկ կը խոչընդոտէ ժողովրդավար ու արդար ընտրութեան մը կազմակերպումը բոլոր թեկնածուներուն մասնակցութեամբ:

Նիւրթի շուքը հարցում ուղղեցիք ներքին գործոց նախարար Սիւլեյման Սոյլուին:

«Ինչո՞ւ արտասահմանի ընկալան թեկնածուներուն մասնակցութեան կարելիութիւն չեմ կոչուած մը աւելցուած է Հայոց պատրիարքի ընտրութեան կանոնադրութեան, երկարակ 1961-ի, 1990-ի եւ 1998-ի կանոնադրութիւններուն:»

«Ինչո՞ւ արգելք կը դրուի արտասահմանի ի իօրէ նախկին

Պատրիարքի թեկնածու առաջադրուելու համար կանոնադրութեան մէջ սահմանուած պայմաններէն նոր եւ խնդրայարոյց է միայն 3-րդը (թեկնածուն պէտք է ունենայ Պոլսոյ Հայոց պատրիարքութեան ենթակայ եպիսկոպոսի աստիճան), որ անհնար կը դարձնէ արտասահմանաբնակ թեկնածուներու առաջադրումը: Այս մասին գրած է ermenihaber-ը:

Այս թեմայի առնչութեամբ Թուրքիոյ ընդդիմադիր քրտամէտ «Ժողովուրդներու դեմոկրատական» կուսակցութեան (ԺԴԿ-ՀԴԲ) հայ պատգամաւոր Կարօ Փայլանը հարցազրոյց տուած է «Bianet» թերթին, կատարելով շարք մը դիտարկումներ:

Փայլանը նշած է, որ եթէ ընտրութիւնը կատարուի այդ կանոնագրի համաձայն, ապա այն չեն կրնար կոչել ընտրութիւն:

Պատգամաւորը յիշեցնելով, որ Թուրքիոյ մէջ պատրիարքական բազմաթիւ ընտրութիւններ տեղի ունեցած են, որոնցմէ բոլորին մասնակցած են նաեւ աշխարհի հայ հոգեւորականները, ըսած է.

«Թուրքիոյ հայերէն բացի աշխարհի բազմաթիւ շրջաններու մէջ սեբաստացի, մալաթիացի, ատանացի, պոլսեցի հոգեւորական-

ներ կան եւ այս թեկնածուները կարողացած են մասնակցիլ բոլոր ընտրութիւններուն, ունեցած են ընտրուելու իրաւունք»:

Անոր խօսքով՝ այժմ Թուրքիոյ Հանրապետութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամ ներքին գործոց նախարարութեան ուղարկած գրաւոր կանոնագրով նոր սահմանափակում կը դրուի պատրիարքական ընտրութիւններուն:

«Այս կանոնագրով կ'ոտնահարուին իրական թեկնածուներու ընտրական իրաւունքները, ինչը երբեք չենք ընդունիր», - ընդգծած է Փայլանը:

Ան նկատել տուած է, որ Կ. Պոլսոյ Հայոց պատրիարքարանը իրաւունք ունի առարկելու այդ որոշումը, յայտնելով, որ 20 տարի առաջ՝ Մեսրոպ Մովսէսեանի ընտրութեան ընթացքին այդպիսի սահմանափակում նոյնպէս եղած էր, սակայն տուեալ ժամանակաշրջանի նախաձեռնարկ մարմինը առարկած էր որոշումը եւ կարգաւորած իրավիճակը:

«Այժմ նոյն ձեւով պէտք է առարկել: Նախարարութեան պաշտօնեաները պէտք է հանեն այդ սահմանափակումը, հակառակ պարագային սա կարելի չ'է անուանել ընտրութիւն»:

Պաքուն Հակադարձած է ՄԱԿ-ի Գլխաւոր Վեհաժողովին Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի Յայտարարութիւններուն

Պաշտօնական Պաքուն արձագանգած է ՄԱԿ-ի Գլխաւոր վեհաժողով 74-րդ նստաշրջանին Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի յայտարարութիւններուն՝ դարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման վերաբերեալ:

Ատրպէյջանի նախագահի աշխատակազմի արտաքին քաղաքականութեան հարցերով բաժնի ղեկավար Հիքմէթ Հաճիբեւը, մասնաւորապէս, հակադարձած է Հայաստանի վարչապետի պնդումներուն, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութիւնը տարածքային պահանջներու մասին վէճ է: «Հայաստանի ղեկավարութիւնը յայտարարած է, թէ հակամարտութիւնը պէտք է կարգաւորուի Հայաստանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Ատրպէյջանի համար ընդունելի ձեւաչափով: Հակամարտութեան կողմերը, սակայն, Հայաստանն ու Ատրպէյջանն են: Ատրպէյջանի Լեռնային Ղարաբաղի շրջանին կայ հայկական եւ ատրպէյջանական համայնք, դարաբաղեան հակամարտութիւնը չունի կարգաւորման այլ մոտեւ, քան՝ Ատրպէյջանի տարածքային ամբողջականութեան շրջափակումներ», - յայտարարած

է Ատրպէյջանի նախագահի աշխատակազմի բարձրաստիճան պաշտօնեան:

Իր ելոյթին մէջ անդրադառնալով դարաբաղեան հիմնախնդրին՝ վարչապետ Փաշինեանը մասնաւորապէս յայտարարած է. - «Ատրպէյջանի կառավարութիւնը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութիւնը ներկայացնում է որպէս Հայաստանի եւ Ատրպէյջանի միջեւ տարածքային վէճ: Մենք բնաւ համաձայն չենք հակամարտութեան այդպիսի մեկնաբանութեան հետ: Դա վէճ չ'է Հայաստանի եւ Ատրպէյջանի միջեւ: Այս վէճը տարածքային պահանջների մասին է: Խօսքը մարդկանց մասին է, տղամարդկանց, կանանց եւ իրենց հայրենիքում ապրելու նրանց իրաւունքի մասին, այնպէս, ինչպէս ապրել են իրենց նախնիները դարերի ընթացքում: Յաւոք, Ատրպէյջանի իշխանութիւնները չեն ցանկանում խօսել այդ մարդկանց հետ եւ բանակցել նրանց հետ, քանի որ նրանք ցանկանում են ունենալ տարածքներ, բայց ոչ ժողովուրդ: Աւելի ճիշդ՝ տարածքներ, առանց ժողովրդի»:

Լի Սյէն Լունգ ԵԱՏՄ-ի Մէջ Հայաստանը Սինկափուրի Առանցքային Գործընկերն Է

Վարչապետեր Լի Սյէն Լունգ եւ Նիկոլ Փաշինեան համատեղ ասուլիսի ժամանակ

Հոկտեմբեր 1-ին Երեւանի մէջ կայանալիք Եւրասիական տնտեսական միութեան գագաթնաժողովի ընթացքին ԵԱՏՄ եւ Սինկափուրի միջեւ պիտի ստորագրուին համապարփակ տնտեսական համագործակցութեան եւ ազատ առեւտուրի մասին համաձայնագրեր, բացի այդ՝ Հայաստանի եւ Սինկափուրի միջեւ պիտի կնքուի ծառայութիւններու, առեւտուրի եւ ներդրումներու մասին երկկողմ համաձայնագիր:

Այս մասին յայտնի դարձած է Երեւանի մէջ Հայաստանի ու Սինկափուրի վարչապետերու համատեղ ասուլիսի ժամանակ:

Սինկափուրի վարչապետ Լի Սյէն Լունգը, որ աւելի քան 15 տարի արդէն կը ղեկավարէ երկիրը, ժամանած է Հայաստան եւ բանակցութիւններ վարած է Նիկոլ Փաշինեանի հետ:

«Ուրախ ենք, որ այս համաձայնագրերը կնքուելու են ԵԱՏՄ-ում Հայաստանի նախագահութեան ընթացքում: Մենք, որպէս ԵԱՏՄ նախագահող երկիր, զգալի ջանքեր ենք գործադրել ԵԱՏՄ արտաքին կապերի աշխարհագրութիւնն ընդլայնելու ուղղութեամբ եւ Սինկափուրը եղել է մեր ուշադրութեան կեդրոնում: Յոյսով ենք, որ այս կարեւոր իրաւապայմանագրային հենքի ստեղծումը կը նպաստի տեղեկատուական թեխնոլոգիաների եւ նորարարութեան ոլորտներում մեր երկրների համագործակցութեան աշխուժացմանը», - իր խօսքին մէջ, մասնաւորապէս, ըսած է Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը:

Ի դէպ, ինչպէս իր խօսքին մէջ նշած է Լի Սյէն Լունգը, համաձայ-

նագրերու շուրջ բանակցութիւնները տեւած են երկու տարի եւ անցած են եօթ փուլէ:

Փաշինեանը յիշեցուցած է՝ այս տարի երկու պետութիւններու ներկայացուցիչներու ունեցած հանդիպումները, ինչը, ըստ վարչապետի, գերազանց դաշտ ստեղծած է Հայաստանի ու Սինկափուրի միջեւ յարաբերութիւններու զարգացման համար:

«Մեր երկու երկիրներու միջեւ կապերը ջերմ են եւ սկիզբ կ'առնեն 19-րդ դարէն: Սինկափուրի մէջ կը գործէ փոքր, սակայն կենսունակ հայ համայնք, որ նշանակալից ներդրում ունեցած է մեր հանրութեան մէջ: Մենք ունինք նաեւ հայկական փողոց եւ հայկական եկեղեցի, որ մեր հնագոյն եկեղեցին է, կը ճանդիտանայ մեր ազգային կոթողներէն եւ կը պոստի մեր պահպանութեան ներքոյ: Անգամ մեր ազգային ծաղիկը՝ Vanda Miss Joaquim-ը, ստեղծած է տիկին Ակնես Հոակիմը, որ ծնած էր Սինկափուրի մէջ, սակայն ծագումով հայ էր», - մանրամասնած է Լի Սյէն Լունգը:

Անդրադառնալով Երեւանի մէջ ստորագրուելիք համաձայնագրերուն՝ Սինկափուրի վարչապետը նշած է, որ այն կրնայ ճանապարհ հարթել Եւրասիական տնտեսական միութեան եւ ASEAN-ի՝ Հարաւորեւելեան Ասիոյ երկիրներու միութեան միջեւ համագործակցութեան համար: Սինկափուրը ASEAN-ի երկիրներէն է:

«Եւրասիական տնտեսական միութեան մէջ Հայաստանը Սինկափուրի համախոհն է ու առանցքային գործընկերը», - յայտարարած է Լի Սյէն Լունգը:

Ութ Երկիրներու Ղեկավարներու Մասնակցութեամբ

Շարունակուած է 1-էն դունելի լուծում գտնել: Նիկոլ Փաշինեանը նշած է նաեւ, որ անհրաժեշտ կը համարեն աշխուժացնել համատեղ ջանքերը՝ ուղղուած ԵԱՏՄ երկիրներու միջեւ ազգային արժույթներով հաշուարկներու անցման համար բարենպաստ պայմաններու ստեղծման:

Նիկոլ Փաշինեանը ըսած է, որ Հայաստանը առանձնապատու կը կարեւորէ Եւրասիական տնտեսական միութեան արտաքին տնտեսական յարաբերութիւններու աշխարհագրութեան ընդլայնումը:

Անոր խօսքով՝ արդէն այս ամիս ուժի մէջ կը մտնեն Իրանի եւ Չինաստանի հետ համաձայնագրերը: Անոնց յետագայ իրականացումը, ըստ անոր, առաջնային է՝ երրորդ երկիրներու հետ առեւտրային համագործակցութեան իրական ընդլայնման ծիրէն ներս:

Նիկոլ Փաշինեանը նաեւ յայտնած է, որ արդէն աւարտած են Սինկափուրի հետ բանակցութիւնները: Ստորագրուած է ԵԱՏՄ-ի, անոր անդամ երկիրներու եւ Սինկափուրի Հանրապետութեան միջեւ Ազատ առեւտուրի մասին համաձայնագիրը:

Հայաստան-Ռուսաստան Ռազմավարական Կապերը Աշխոյժ Կերպով Կը Ջարգանան

Հայաստանի եւ Ռուսաստանի ղեկավարները Երեւանի մէջ կայացած հանդիպումի ընթացքին

ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը փայլուն գնահատած է Ռուսաստանի նախագահ Վլատիմիր Փութինի հետ հանդիպումը: Այս մասին ՀՀ վարչապետը գրառում կատարած է «Ֆէյսպուք»-ի իր էջին: «Փայլուն գրոյց ունեցանք ՌԴ նախագահ Վլատիմիր Փութինի հետ: Մեր ռազմավարական յարաբերութիւնները աշխոյժ զարգացում կ'ապրին», - «Արմէնպրես»-ի հաղորդմամբ՝ նշած է Նիկոլ Փաշինեանը:

Հանդիպումը կայացած է Հոկտեմբեր 1-ին Երեւանի մէջ՝ Եւրասիական տնտեսական Բարձրագոյն խորհուրդի նիստին ետք: Նիկոլ Փաշինեանը եւ Վլատիմիր Փութինը ըսած են, որ Բարձրագոյն խորհուրդի նիստին կարեւոր արդիւնքներ արձանագրուած են: «Յարգելի Վլատիմիր Վլատիմիրովիչ, ուրախ եմ Ձեզ ողջունել Հայաստանում եւ քննարկել Ձեզ հետ օրակարգային հարցեր: Մեր նախագահութիւնը ԵԱՏՄ-ում

համարում եմ իսկապէս յաջողած: Համոզուած եմ, որ կ'արձանագրենք նոր արդիւնքներ», - ըսած է ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը: ՌԴ նախագահ Վլատիմիր Փութինը պատասխանած է. «Մեր յարաբերութիւնները մարտավարութիւնը ամրապնդուած է ոչ միայն վերջին տարիներու, տասնամեակներու ընթացքին, այլեւ մեր ժողովուրդներու բազմադարեայ պատմութեամբ: Կը շնորհաւորեմ ձեզ որպէս ԵԱՏՄ նախագահ Երեւանի մէջ կայացած գաղթնաժողովի արդիւնքներու համար, անոնք լաւ էին ե՞լ մեր ու Յորդ երկիրներու գործընկերներու հետ կապերու զարգացման տեսակէտէ, եւ, ինչպէս Դուք ըսիք, ոչ պակաս կարեւոր էր, թերեւս՝ աւելի կարեւոր, որ ոչ մէկ խոչընդոտ չեղաւ այս միութեան աշխատանքներու կազմակերպման մէջ, ընդհակառակը՝ ձեռք բերուեցան բոլոր համաձայնութիւնները միութեան երկիրներու միջեւ»:

Երեւանի Մէջ Տեղի Ունեցաւ Փաշինեան-Ռուսիանի Հանդիպումը

Նիկոլ Փաշինեան եւ Հասան Ռուսիանի Երեւանի մէջ կայացած հանդիպումի ընթացքին

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան հանդիպում ունեցած է Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան նախագահ Հասան Ռուսիանիի հետ, որ Հայաստան կը գտնուի ԵԱՏՄ Բարձրագոյն տնտեսական խորհուրդի նիստին մասնակցելու նպատակով: Ողջունելէ ետք Իրանի նախագահը՝ Հայաստանի վարչապետ Փաշինեան նշած է, որ սա Իրանի նախագահի առաջին այցն է Հայաստան՝ մեր երկրին մէջ տեղի ունեցած քաղաքական փոփոխութիւններէն ետք, եւ Հայաստանի մէջ մեծ կարեւորութիւն կու տան հարեւան եւ բարեկամ երկիրներու հետ յարաբերութիւններուն... Հայաս-

տանը բարձր կը գնահատէ Իրանի հաւասարակշռուած դիրքորոշումը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման հարցով: Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան նախագահ Հասան Ռուսիանին շնորհակալութիւն յայտնած է ջերմ ընդունելութեան համար. «Մենք մեծապէս կարեւոր կը համարենք Հայաստանի հետ բոլոր ոլորտներու մէջ յարաբերութիւններու զարգացումը եւ ընդլայնումը՝ որպէս բարեկամի եւ հարեւանի: Մենք պատրաստ ենք Ձեր կառավարութեան հետ շարունակել աշխատանքները՝ նոր ծրագիրներ մշակելու եւ կեանքի կոչելու նպա-

Արաբական Աշխարհ Լիբանան Տնտեսական Նոր Տագնապի Սեմին

Իրանի դէմ կիրարկուած պատժամիջոցներու շարքին Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը չէ անտեսած նաեւ Լիբանանի Հրզպալլահ կուսակալութիւնը: Իրանի հովանաւորութիւնն ու տնտեսական աջակցութիւնը վայելող այս կազմակերպութիւնը եւս թիրախ հանդիսացած է ԱՄՆի նախագահ Թրամփի կողմէ: Արդարեւ, խիստ հակակշիռի տակ առնուած են լիբանանեան այն դրամատուները, որոնք ուղղակի կամ անուղղակի առնչակից են ու դրամական գործառնութիւններ կ'ունենան Հրզպալլայի հաշուին: Այս կապակցութեամբ շատ խիստ արտայայտութիւն մը ունեցաւ ԱՄՆի արտաքին գործոց նախարարի օգնական Տէյվիտ Շէնքը եւ ըսաւ. «Ամերիկեան վարչակարգը ամէն ինչ պիտի ընէ Հրզպալլային տրամադրուող ամէն տեսակի ֆինանսաւորումի վերջ տալու: Եթէ բացայայտենք որ դրամատուն մը Հրզպալլային ֆինանսաւորում կ'ապահովէ, զայն պատժամիջոցի պիտի ենթարկենք»:

Լիբանանի դրամատուները ներկայիս անազանազան վիճակի մէջ են: Դրամատուն մը իր դռները փակեց, ուրիշներ տազնապալի կացութեան առաջին առնելու մասին կը մտածեն: Քարիւղ ներածողները եւս մտահոգուած են: Վառելիքի մատակարարող լիցքաւորումի կարգ մը կայաններ կարծ ժամանակի մը համար դադարեցան բանելէ, որուն պատճառով ինքնաշարժեր դժուարութիւն ունեցան պէնզին ճարելու: Անցեալ Կիրակի Պէյրութի, Թրիփոլիի, Ջահլէի եւ այլ շրջաններու մէջ բողոքի գանգուածային ցոյցեր տեղի ունեցան, պահանջելով վերջ տալ տնտեսական անկայուն վիճակին: Իր հերթին, Լիբանանի հանրապետութեան նախագահ Միշէլ Աուն ելոյթով մը հանդարտութեան եւ ազգային միասնութեան կոչ ուղղեց եւ ըսաւ. «Լիբանան կը դիմագրաւէ լուրջ մարտահրաւէրներ, որոնցմէ կարելի է դուրս գալ, եթէ համաձայնինք զանոնք դիմագրաւելու շուրջ»:

Նշենք նաեւ որ նախագահ Աուն ելոյթ ունենալով ՄԱԿ-ի ներկայ նստաշրջանին, մասնաւորաբար անդրադարձաւ Լիբանանը յուզող սուրիացի գաղթականներու հարցերու եւ ըսաւ թէ ցարդ 250,000 սուրիացիներ իրենց երկիրը վերադարձած են: Անոնք որեւէ հետապնդումի չեն ենթարկուած: Ուստի մնացեալներու տեղափոխութեան համար եւս իր օժանդակութիւն պէտք է ցուցաբերէ միջազգային ընտանիքը:

Սեւտական Արաբիոյ Թագաւորի Թիկնապահը Սպանուած

Միջազգային լրատու գործակալութիւնները կը յայտնեն թէ Սէւտական Արաբիոյ Թագաւոր Սըլման Պըն Ապտէլ Ազիզի անձնական թիկնապահ գոր. Ապտէլ Ազիզ Ֆահմ սպաննուած է իր ընկերոջ տան մէջ, որուն տունը գտնուող հիւրերէն մէկուն (Մաստուհ Մէշալ Ալիի) հետ վէճի բռնուած է: Մաստուհ դուրս ելած եւ ապ կրկ բացած է իր ատրճանակով եւ ներկայներէն շատեր վնասուածք ստացած են: Իսկ թիկնապահ Ֆահմ մահացած է հիւանդանոցին մէջ: Ոստիկանութիւնը ղէպքին վայրը հասած է, յանցագործը գինեալ դիմադրութիւն ցոյց տուած պահուն սպաննուած է:

Ջօր. Նահմ եղած է նաեւ հանգուցեալ Ապտալլա Թագաւորին թիկնապահը: Ան կը նկատուի այդ որակի լաւագոյն թիկնապահներէն մին, համաշխարհային մակարդակով:

Թեան վերաբերող հարցեր: Ռուսիան ընդգծած է, որ վարչապետ Փաշինեանի՝ Հայաստանի կառավարութեան ղեկավարումը ստանձնելէն ետք երկու երկիրներու միջեւ առեւտրաշրջանառութեան ծաւալները զգալիօրէն աճած են, իսկ համատեղ ծրագիրները կը շարունակուին յաջողութեամբ: Իրանի նախագահը աւելցուցած է, որ իրենք պատրաստակամ են քննարկելու նաեւ Մեղրիի ջերմակեղտ-րակեղտի կառուցման ծրագիրը կեանքի կոչելու գործընթացը, ընդլայնելու երկկողմ ներդրումներու, ազատ առեւտուրի գոտիներու միջոցով առեւտրաշրջանառութեան ծաւալները: Ջրուցակիցները մտքեր փոխանակած են նաեւ Պարսից ծոցը Սեւ Ծովուն միացնելու տարանցիկ ուղիներուն վերաբերող հարցերու շուրջ: Վարչապետ Փաշինեան շեշտած է, որ այդ ծրագիրը կեանքի կոչելը կը բխի մեր երկրի ռազմավարական շահերէն, եւ Հայաստանը պատրաստ է գործնական քայլեր իրականացնելու այդ նպատակով: Հանդիպման ընթացքին խօսուած է նաեւ դարաբաղեան հիմնախնդրի կարգաւորման գործընթացին: Հասան Ռուսիանի կարեւոր համարած է հակամարտութեան կարգաւորումը խաղաղ բանակցութիւններու միջոցով՝ հաշուի առնելով հակամարտող բոլոր կողմերու դիրքորոշումներն ու կարծիքները:

տակով, ընդլայնել կազմակերպութեան դիմաց ծրագրի ծաւալները: Միաժամանակ, պատրաստակամ ենք Հայաստանի մէջ կազմի, քամիի եւ արեւի միջոցով ելեկտրականութեան արտադրութեան ծրագիրներու իրականացման: Մենք շահագրգռուած ենք ուժանիւթի ոլորտին մէջ տարածաշրջանային նախագիծերու կեանքի կոչմամբ եւ ենթակառուցուածքներու զարգացմամբ»: Հասան Ռուսիանի խօսքով՝ իրանական կողմը հետաքրքրուած է Հայաստանի հետ համագործակցութեամբ նաեւ փոխադրամիջոցներու ենթակառուցուածքներու ոլորտին մէջ, որոնց շարքին՝ մեր երկրի մէջ տարբեր ճանապարհայինական ծրագիրներու մէջ ներգրաւուելու գործին մէջ: Վարչապետ Փաշինեան ողջունած է իրանական կողմի պատրաստակամութիւնը՝ ընդլայնելու կազմակերպութեան դիմաց ծրագիրը: Հայաստանի վարչապետը եւ Իրանի նախագահը երկու երկիրներու կառավարութիւններու պատասխանատուներուն յանձնարարած են սեղմ ժամկէտներու մէջ մշակել եւ ներկայացնել նշուած ոլորտին մէջ համագործակցութեան ընդլայնման առաջարկներ: Կողմերը անդրադարձած են նաեւ երկաթուղային բնագաւառին, բարձր արհեստագիտութիւններու, մաքսային, գիտութեան, զբօսաշրջութեան ոլորտներու մէջ համագործակցու-

Խանդավառութիւն եւ Պատասխանատուութիւն

ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԽԹԵԱՆ

Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան 28-ամեակին առթիւ, վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան եկաւ Լոս Անճելըս, խանդավառեց մեզ ու մեկնեցաւ: Հիմա ի՞նչ:

Նախ յստակացնենք, որ եթէ մեր համայնքէն որեւէ մէկը դոյզն կասկած իսկ ունէր Փաշինեանի վայելած համագրային ժողովրդակա- նութեան վրայ, վստահաբար այդ ալ փարատեցաւ, ի տէս այն աննախ- ընթաց ընդունելութեան, որուն ան արժանացաւ: Աննախընթաց, որովհետեւ Հայաստանի որեւէ ներկայացուցիչ ցարդ չէր արժանա- ցած այսքան խանդավառ եւ խուռներամ ընդունելութեան: Այս ժողովրդային ընդունելութիւնը եկաւ անգամի մը համար եւս փաստելու, որ Փաշինեանի յաջողութեան թաւաշէջ Յեղափոխութիւնը նոր յոյս ու եռանդ ներարկեց ոչ միայն Հայաստանի բնակչութեան, այլեւ աշխարհասփիւռ հայութեան, ներառեալ մեր համայնքին: Այս երեւոյթը ինքնին, պէտք է համոզե- բոյրս, որ նախանձախնդիր ըլլանք այս շարժումի յաջողութեան, որովհետեւ վերադարձ նախկին իրավիճակին, պիտի նշանակէր համատարած յուսալքում, ծանրա- կշիռ հետեւանքներով:

Նախանձախնդիր ըլլալ չնշա- նակէր սխալներու ի տես աչք փակել, այլ՝ շինիչ քննադատութիւններով աչալուրջ հսկել, որ շարժումը չշեղի իր նպատակակէտերէն: ՀՀ առաջին նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի Օգոստոս 1994-ին Լոս Անճելըս այցելութեան առթիւ մեր բարի գալուստի յօդուածին մէջ կը մէջբերէինք Կէօթէի մէկ արտայայ- տութիւնը՝ «Իշխելը դիւրին է. կառավարելն է դժուար», ու կ'աւելցնէինք. «Օգտուեցէք այս պատմական առիթէն, ի մի համախմբելու մեր ժողովուրդի տաղանդները ու բոլորիս ներդրումով կառավարելու մեր պետութիւնը»: Նոյն յօդուածին մէջ, վեր առնելով 1988-ի շարժման բերած նպաստը մեր մտածողութեան յեղաշրջման մէջ, կը գրէինք, որ այդ շարժումը «եկաւ շեշտելու ազգային ինքնուրոյն մտածողութեան անհրաժեշտ- տութիւնը»: Նիկոլ Փաշինեանը 88-ի շարժման պտուղներէն է եւ խորապէս կ'ըմբռնէ այդ մտածողութե- ան կարեւորութիւնը: Իր իսկ բառերով՝ «Միթէ՞ հասկնալի չէ, որ մարդը կենդանուց տարբերում է նրանով, որ ինքը, այսինքն՝ իւրաքանչիւր անհատ, պէտք է ունենայ իր ինքնուրոյն, անկրկնելի իւրօրինակ ճանապարհն ու ընտրութիւնը»:

Երբ վերլուծական ակնարկ մը կը նետենք մեր ազգի անցած յիսնամեայ ճանապարհին վրայ, կը նշմարենք երեք գլխաւոր շարժում- ներ, որոնք մեծ անդրադարձ ունեցան մեր հաւաքական մտածելակերպի ձեւաւորման եւ զարգացման մէջ:

Առաջինը՝ Եղեռնի յիսնամ- եակին առթիւ 1960-ականներուն ծաւալած շարժումն էր, որ մեզ մղեց սզատման մտածելակերպէն անցնելու պահանջատիրութեան փուլին եւ անոր առթած հետեւանքներուն:

Երկրորդը՝ 1980-ական թուա- կաններուն ծաւալած «Ղարա- բաղեան» շարժումն էր, որ արդիւնաւորութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան անկախացումով եւ Արցախի ազատագրումով:

Դժբախտաբար, օտարի դարաւոր լուծէն մեր մէջ յամեցող հատու- ծական մտածողութիւնը խոչընդոտեց այդ շարժման առողջ զարգացումը: Վերեւ նշուած մեր յօդուածին մէջ կը գրէինք. «Դժուար պիտի ըլլայ ձերբազատուիլ դարերու ընթացքին մեր մէջ տուն շինած այդ հօտային մտայնութիւնէն, սակայն անհրաժեշտ է արմա- տախիլ ընել այդ մէկը, եթէ կ'ուզենք, որ մեր նորահաստատ պետականութիւնը յարատեւէ»:

Երրորդը՝ Թաւաշէյ Յեղա- փոխութիւնն է, որ պէտք է շարունակէ 80-ականներու շարժման կէս մնացած առաքելութիւնը, ուժաւորելով ամէն մէկ անհատ: Նիկոլ Փաշինեանի բառերով՝ «Հայաստանի Հանրա- պետութեան քաղաքացի. Հայաստանի ապագան կախուած է մէկ մարդուց, եւ այդ մէկ մարդը դո՛ւ ես»: Օրին, վազգէն Սարգսեանն ալ յայտարարած էր, որ «Լինում են պահեր, երբ մի քանի մարդուց է կախուած ժողովրդի նակատագիրը»: Դժբախտաբար, Հոկտեմբեր 27-ն ցոյց տուաւ «մի քանի մարդու» մեծութեան կողքին, նաեւ դիւրաբեկութիւնը: Թաւաշէյ Յեղափոխութեան «ինքնուրոյն

մտածողութեան» շարժումը պէտք է ծաւալի ու վերածուի «ամէն մէկ մարդու» անասանութեան:

Ժամանակը պատեհ առիթներ կը ստեղծէ ժողովուրդներու պատմութեան ընթացքին: Հայ ժողովուրդը շատ պատեհ առիթներ բաց թողած է ու այդ պատճառաւ հասած է այս օրուան, որ երբէք չի՛ համապատասխաներ իր ներուժին ու կարողականութեան: Ժամանակն է, որ զգաստանանք եւ ձեռք չտանք Թաւաշէյ Յեղափոխութեամբ ներկայացած այս առիթն ալ:

Խանդավառութիւնը սկզբնա- կէտն է որեւէ ծրագրի մեկնարկին: Ան շուտով կրնայ խամրիլ ու մարիլ, եթէ կարողութիւնը չունիս ներկայ խանդավառ վիճակիդ մէջ պատկերացնելու եւ ապրելու ապագայի տեսիլքդ: Կը խամրի, եթէ անհրաժեշտ գործնական քայլեր չես առներ իրականացնելու այդ ծրագիրդ, տեսիլքդ: Իսկ գործնական քայլեր կ'առնուին միայն, երբ կայ գործը յաջողութեամբ պսակելու պատասխանա- տուութեան գիտակցութիւնը:

Կազմակերպութեամբ ՄԴՀԿ Սապահ Գիլ Մասնաճիւղի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ
 Տեղի կ'ունենայ Ծաբաթ, Հոկտեմբեր 5, 2019 երեկոյեան
 Ժամը 7:30-էն սկսեալ:
 Մուտքի նուէր՝ \$65
 Վայր՝ 9537 Shoshone Ave., Northridge, CA 91325
 Տեղերը ապահովելու համար՝
 Հեռ. 818-648-6270, 559-313-0147
 ԾԱԾԱՅՈՒՅԱԿ. Ուրֆաի Քեպապ, Հալի Քեպապ,
 Աղցաններ, Քաղցրեղէն եւ Սուրճ
ARMENIAN NIGHT
 Saturday, October 5, 2019 from 7:30 pm
 MENU: Ourfa Kebab, Chicken Kebab, Appetizers.
 Dessert & Coffee
 RSVP: by September 28, 2019
 Tel: 818-648-6270, 559-313-0147
 Donation: \$65
 Wine & soft drinks are included.

Գիրքի ներկայացում «Հայը եւ Հայաստանը Աստուածաշունչին Մէջ»

Ուրբաթ, 20 Սեպտեմբեր 2019-ին, Երեկոցեան ժամը՝ 7.30ին, Փաստինայի Հայ Կիլիկիա Աւետարանական Եկեղեցւոյ՝ Տէրեան սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեանի «Հայը եւ Հայաստանը Աստուածաշունչին Մէջ» Գիրքի ներկայացումը:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Եկեղեցւոյ Վարչութեան Ատենապետ՝ Արա Ասիլեան: Ան բարի գալուստի խօսք ուղղեց մշակութասէր եւ գրականասէր հանրութեան եւ անդրադարձաւ Դոկտ. Աճմարանեանի գրական բեղուն վաստակին եւ ներկայացուց ու

Աստուածաշունչին մէջ: Արժանի է չիշել թէ 19-րդ դարէն սկսած գիրքը հարուստ է թարգմանական եւ լեզուական մէջբերումներով ու մասնագիտական աշխատանքով հարստացած է օտար եւ հայ աղբիւրներ օգտագործելով, տալով գիրքին ակադեմական խորք:

Հետաքրքրական է տեսնել թէ գիրքի իւրաքանչիւր բաժնի վեոնագիրը թարգմանուած է Անգլերէնի եւ գիրքի վերջաւորութիւնը ունի Անգլերէն լեզուով ամփոփում մը որ կարծէք հեղինակը ըսել կեւ ուզէ եւ ցոյց կու տայ ոչ Հայերէն

հրաւիրեց Եկեղեցւոյ Հովիւր՝ Վերապատուելի Սերոբ Մկրտիչեանը որ նաեւ գիրքին Յառաջաբանը գրած էր, ներկայացնելու Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեանի՝ «Հայը եւ Հայաստանը Աստուածաշունչին Մէջ» գիրքը:

Վերոյ Ս. Մկրտիչեան, նախ անդրադարձաւ Դոկտ. Աճմարանեանի կենսագրական գիծերուն, նաեւ չիշելով թէ այս գիրքը կը համարուի հեղինակին 30-րդ աշխատասիրութիւնը եւ այս տարի իր գրական վաստակին 50 ամեակը:

Ապա վեր. Մկրտիչեան հետեւեալ հարցումով շարունակեց՝ «Արդեօք Հայը եւ Հայաստանը գոյութիւն ունի՞ Աստուածաշունչին մէջ»: Ան ներկայացուց գիրքին պարունակութեան ցանկը եւ մէջբերումներով անդրադարձաւ Դոկտ. Աճմարանեանի վերլուծումներուն եւ թէ ինչպէս ան յաջողած է փաստել թէ Հայը եւ Հայաստանը էական եւ կարեւոր տեղ ունին

կարդացողին թէ Հայը Աստուածաշունչական ժողովուրդ եղած է եւ պատմութեան ընթացքին միշտ առկայ եղած է Աստուածաշունչին հետ:

Ապա ծափահարութիւններով հրաւիրուեցաւ գիրքի հեղինակ՝ Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեան, որ փոխանցեց իր շնորհակալական սրտի խօսքը եւ պատասխանեց ներկաներուն հարցումներուն:

Գրական երեկոն ձուլացաւ երբ ներկաները ունկնդրեցին Մարալ Բարսեղեանի հոգեպարար մեներգները, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ՝ տաղանդաւոր դաշնակահարուհի՝ Եսթեր Ասիլեանի:

Երեկոն իր աւարտին հասաւ Կիլիկիա մաղթերգով եւ Վեր. Յովհաննէս Մելքոնեանի աղօթքով:

Շնորհանդէսէն ետք տեղի ունեցաւ գիրքի մակագրութիւն եւ հիւրասիրութիւն:

Հայ Կիլիկիա Աւետարանական Եկեղեցի Փաստինա

Հայաստան Արցախ Ֆոնտը 2019-ի \$62 Միլիոնի Նպաստ Հայթայթած է Հայաստանին ու Արցախին

Մայիսէն Սեպտեմբեր 2019-ի միջեւ, Հայաստան Արցախ Ֆոնտը աննախադէպ՝ \$62 միլիոն արժէքով մարդասիրական օժանդակութիւն հայթայթած է Հայաստանին ու Արցախին:

Սոյն օժանդակութիւնը իրականացնելու համար, Հայաստան Արցախ Ֆոնտը իր սեփական ջանքերով \$62 միլիոն ընդհանուր արժէքով դեղորայք եւ այլ մարդասիրական պիտոյքներ ապահոված է Direct Relief կազմակերպութենէն (\$59.5 միլիոն), Կաթողիկէ Բժշկական Առաքելութեան Վարչութենէն (\$360,000), MAP International կազմակերպութենէն (\$9,000), եւ Row Հիմնարկէն (\$2,500):

Մեծարժէք ապրանքներ նուիրած են նաեւ Project Agape (\$97,000) եւ Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Ընկերակցութիւնը (\$282,000):

Այս ժամանակաշրջանին նուիրուած դեղորայքն ու բժշկական պիտոյքները առաքուած են Հայաստանի Առողջապահութեան Նախարարութեան, Արցախի Առողջապահութեան Նախարարութեան, ՀԲԸՄ Քլոտիա Նազարեան Սուրիահայ Գաղթականներու Բժշկական Կեդրոնին՝ Երեւան, Արաբկիր Մանուկներու Միացեալ Հիմնարկին, Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Ընկերակցութեան, City of Smile Հիմնարկին, Հայաստանի Օգնութեան Ֆոնտին, Մանկաբարձային, Նորածնաբանական, եւ Կնաբանական Կեդրոնին, Մեծն Ներսէս Բարեգործական Կազմակերպութեան, Մուրացան Երեխաներու Ներ-

գատաբանութեան (Endocrinology) Կեդրոնին, Հայաստանի Արիւնաբանական Կեդրոնին, եւ Սբ. Գրիգոր Լուսաւորիչ Բժշկական Կեդրոնին:

2019-ի առաջին ինը ամիսներուն, Հայաստան Արցախ Ֆոնտը \$67 միլիոն արժէքով դեղորայք, բժշկական պիտոյքներ, եւ մարդասիրական այլ օժանդակութիւն հայթայթած է Հայաստանին ու Արցախին: Անցեալ 30 տարիներուն, Հայաստան Արցախ Ֆոնտն ու գայն նախորդած Միացեալ Հայկական Ֆոնտը Հայաստանին ու Արցախին հայթայթած են \$892 միլիոն ընդհանուր արժէքով մարդասիրական օժանդակութիւն, 158 թուիչքներով եւ 2,447 ծովային արկերով:

«Հայաստան Արցախ Ֆոնտին ձրիաբար եւ կանոնաւորապէս կեւառաջարկուի միլիոնաւոր տոլար արժէքով կեանք փրկող դեղեր եւ բժշկական պիտոյքներ», յայտնեց Հայաստան Արցախ Ֆոնտի Նախագահ Յարութ Սասունեանը եւ շարունակեց՝ «Մեզի կը մնայ հոգալ առաքման ծախսը միայն: Ուրեմն մեծապէս կը քաջալերենք ձեր առատաձեռն նուիրատուութիւնները, որպէսզի կարենանք շարունակաբար այս կենսական օժանդակութիւնը տրամադրել Հայաստանի եւ Արցախի բոլոր բժշկական կեդրոններուն»:

Յաւելեալ տեղեկութեան համար, կը խնդրուի դիմել Հայաստան Արցախ Ֆոնտի գրասենեակին. հեռաձայնի թիւ՝ (818) 241-8900. Իմէյլի հասցէ՝ sassoun@pacbell.net:

2020 Թուականի Հայաստանի Պիւտճէն

Շարունակուած էջ 1-էն

Յաջորդ տարուայ պիւտճէնով՝ 21 տոկոսով կ'աւելնան առողջապահութեան յատկացուող գումարները, կրթութեան ոլորտին տրուող ֆինանսաւորումը կ'աճի 15 տոկոսով, իսկ սոցիալական պաշտպանութեան ոլորտինը՝ 10%-ով:

Ըստ նախագծի, աւելի քան 40%-ով կ'աւելնան երկրաշարժի հետեւանքով անօթեւան դարձած ընտանիքներուն բնակարանով ապահովելու համար յատկացուող գումարները

«Սա պիւտճէ է, որում չկան

որոշակի կոնկրետ շահեր, այսինքն չկան որոշակի ծախսային ծրագրեր, որոնց արդիւնքում որեւէ մի կոնկրետ պաշտօնեայ կամ մի չինովնիկ օգուտներ է քաղելու: Սա այն պիւտճէն է, որում որ արդիւնաւէտութեան բարձրացմամբ պայմանաւորուած պիւտճէ է եւ ակնկալում եմ՝ սա կը լինի նաեւ արդէն ռազմավարական գաղափարների պիւտճէն», - ըսած է Մանուկեան: Կառավարութեան կողմէ հաստատուած այս պիւտճէնով կը նախատեսուի տնտեսական աճ՝ այս տարի 6,3 տոկոս, իսկ 2020-ին 4,9 տոկոս:

Ապատեղակատութեան Փուլիկները

Շարունակուած էջ 1-էն

Ենցիմ աղքատութեան: Ըստ երեւոյթին, անոնք ունէին Երեքիմ այն համոզմունքը, որ յեղափոխութեան խանդավառութիւնը շատ շուտ պիտի մարի ու իրենք դարձեալ պիտի վերադառնան իշխանութեան:

Ապատեղակատութեամբ ու յոռե-

տես կանխատեսութիւններով Հայաստանի ժողովուրդը կողմնորոշելու բոլոր փորձերը մատնուած են ձախողութեան ու նախկին վարչակարգին կը մնայ ըլլալ ակելի իրատես, հաշտուիլ նոր իրողութիւններուն եւս ու իր ներուժը օգտագործել երկրի բարօրութեան համար:

«ՄԱՍԻՍ»

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 massis2@earthlink.net

Massis Weekly

Volume 39, No. 36

Saturday, October 5, 2019

Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan Addresses UN General Assembly

NEW YORK — Speaking at the UN General Assembly session on September 25 in New York, Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan addressed democratic advancement in Armenia, the Karabakh conflict resolution, relations with Turkey and regional issues.

PM Pashinyan said Azerbaijan was unwilling to resolve the Nagorno-Karabakh conflict. He said the peaceful settlement of the conflict is of key importance to the stability and security of the region.

“From the very first day of my tenure I have been taking steps in this context. For this purpose, I made a statement that any settlement of the Nagorno-Karabakh conflict should be acceptable to the peoples of Armenia, Nagorno-Karabakh and Azerbaijan,”

Pashinyan said. He said he was the first Armenian leader to express a similar position.

“I was severely criticized in my country for such a proposal, which equals the three parties to the conflict. Nevertheless, I believe that this is the key to a peaceful resolution of the conflict, as it suggests an opportunity for compromise, mutual respect and balance,” said Pashinyan.

“To move forward, I expected a similar statement from Azerbaijan. However, the Azerbaijani authorities adhere to their own position, striving for such a solution to the Karabakh conflict that would be acceptable only to the people of Azerbaijan. This means that the Azerbaijani authorities do not intend to resolve this conflict,” said Pashinyan.

On Turkey, Pashinyan said it remains a serious threat to Armenia’s security. “By refusing to establish diplomatic relations and overtly assisting Azerbaijan against Armenia and Nagorno Karabakh, Turkey remains a serious threat to Armenia and the Armenian people, who experienced the deep tragedy of genocide and continue of the 20th century and continue to face the denial of truth and justice,” the Prime Minister stated.

The Prime Minister said that the various degrees of tension existing in the relations among Armenia’s neighbors and strategic partners put the country in a very challenging position.

“Russia is our key strategic partner and ally. Georgia and Iran are our strategic neighbors. We have a strategically significant agenda and partnership with the United States, the European Union and its member states. We observe with concern sets of disagreement among our friends, strategic partners and allies,” Nikol Pashinyan stated.

He noted that “these realities put significant challenges to us, because we face a persistent risk of not being correctly understood by some of our friends or, even worse, all of them.”

“We are doing our best to remain a reliable partner and a good friend for all of them without damaging our relations with any of them without developing relations with one of them at the expense of others,” Pashinyan continued.

He pledged that Armenia will spare

no efforts to make the region’s geopolitical environment safer.

Addressing domestic issues, Pashinyan accused Armenia’s former rulers of trying to obstruct his anti-corruption efforts and spreading “fake news.”

“Our democratic transformation and zero tolerance policy against corruption are not without resistance from former corrupted elites,” Pashinyan said in a speech. “Their vast financial resources are directed at escaping justice. Our government has not pursued a single case of redistribution of property. At the same time our resolve to press with reforms and justice is unwavering.”

“Our mass media is completely free from government control or interference,” he went on. “However, some of them are not free from meddling and control from the same old circles of former government, fabricating fake news and spreading mistrust in the public about the origins and purposes of the Velvet Revolution.”

Pashinyan also said that his government is committed to “advance democracy and reforms” but needs greater international assistance in that endeavor.

“We need to have access to international best practices to save time and resources,” he said. “We need to avoid the mistakes previously made by other democracies to make our democratic reforms more fruitful and efficient.”

Armenian Caucus Letter Raises Grave Concerns About Lack of Parity in U.S. Military Assistance to Azerbaijan & Armenia

WASHINGTON, D.C. — A strongly-worded letter from the Democrat leadership of the Congressional Armenian Caucus addressed to U.S. Secretary of State Pompeo and U.S. Secretary of Defense Esper, raising their grave concern about “the recent dramatic increase in Department of Defense assistance for the Republic of Azerbaijan and the clear lack of parity in financial aid to the Republic of Armenia.” Armenian Assembly of America reports.

In their letter, Representatives Frank Pallone, Jr. (D-NJ), Jackie Speier (D-CA) and Adam Schiff (D-CA) emphasized that the “historic

parity” is a “cornerstone to regional stability and U.S. geo-strategic interests,” and urged the Departments of State and Defense to “fully uphold the intent of U.S. law” and to “ensure any aid provided under a waiver of the law is met with parity in assistance for the Republic of Armenia.”

The U.S. has substantially increased security assistance to Azerbaijan totaling more than \$102 million for fiscal years 2018 and 2019. Azerbaijan specifically received \$58.6 million in fiscal year 2018 and \$42.9 million in fiscal year 2019 from

Continued on page 2

Armenia Hosts Eurasian Union Summit

YEREVAN -- Prime Minister Nikol Pashinyan praised the Eurasian Economic Union (EEU) as he chaired a summit of the Russian-led trade bloc in Yerevan on Tuesday.

Pashinyan, Russian President Vladimir Putin and the leaders of the other EEU member states -- Belarus, Kazakhstan and Kyrgyzstan -- met in closed session before being joined by Iranian President Hassan Rouhani, Moldova’s President Igor Dodon and Singapore’s Prime Minister Lee Hsien Loong.

“Our organization, which is al-

ready five years old, is getting stronger year after year,” Pashinyan said in his opening remarks. “It has already proved its viability and attractiveness as an international integration grouping.”

“I am happy to note that Armenia is making its contribution to this process,” added the prime minister who criticized Armenian membership in the EEU when he was opposition to his country’s former government.

Putin likewise declared that the

Continued on page 2

US International Religious Freedom Commission Criticizes Turkish Authorities Directive on the Election of Armenian Patriarchate of Istanbul

United States Commission on International Religious Freedom

WASHINGTON, DC – Turkish authorities have issued guidelines for the election of a new patriarch for the Armenian Apostolic Church. The guidelines reportedly include a new condition that would preclude clerics serving outside of Turkey from participating in the election and severely restrict the number of individuals eligible to stand for election. The election for patriarch is scheduled to take place on December 11, 2019.

In response, U.S. Commission on International Religious Freedom (USCIRF) Chair Tony Perkins said, “The Turkish government has increasingly interfered in the internal affairs of religious communities by placing gratuitous conditions on electoral processes for religious leaders.” Perkins urged U.S. policymakers to raise the importance of this election with the Turkish government.

“This latest interference is just one of many that has deprived the

Armenian Apostolic Church of its right to choose its spiritual leadership for almost a decade,” said USCIRF Vice Chair Gayle Manchin.

On June 27, 2019, USCIRF held a hearing on the Turkish government’s interference in religious freedom. Witnesses at the hearing— including former religious prisoner of conscience Pastor Andrew Brunson, Cato Institute senior fellow Mustafa Akyol, Johns Hopkins professor Lisel Hintz, and former Turkish Parliament member Aykan Erdemir—testified to the need for elections free of government interference. They also offered analysis and policy recommendations related to anti-Semitic hate speech, the legal recognition of Alevis and their houses of worship, increased fear among Christian and other religious minority communities, religious property seizures, and the impact of the Turkish government’s foreign policy on religious minorities.

Kocharian Backers Arrested for Harassing Judge Anna Danibekyan

YEREVAN (RFE/RL) — Two supporters of Robert Kocharian were arrested at the weekend on charges of harassing the judge presiding over the trial of Armenia’s jailed former president.

In an incident broadcast live on Facebook, the young men approached and pursued the judge, Anna Danibekyan, as she walked towards a district court in Yerevan late on Friday. One of them, Narek Mutafyan, persistently asked Danibekyan whether she believes she is among those “whimpering” judges that were lambasted by Prime Minister Nikol Pashinyan recently.

Danibekyan complained to the Supreme Judicial Council (SJC), a body overseeing Armenian courts, about the

incident before Mutafyan and the other man, Sargis Ohanjanyan, were arrested by police. They both were charged with interfering in the work of a court for the purpose of “obstruction of justice.”

If convicted, they will face heavy fines and up to two years in prison. Mutafyan reportedly testified that he did not mean to bully or pressure the judge.

In a statement, the SJC said the pro-Kocharian youths insulted Danibekyan and tried to put “psychological pressure” on the 41-year-old judge through “inappropriate questioning.” Armenia’s human rights ombudsman, Arman Tatoyan, also condemned them.

Armenia Hosts Eurasian Union Summit

Continued from page 1

establishment of the EEU has sped up economic growth and boosted living standards in its member states. “The EEU is developing steadily,” he said at the summit. “A vast common market has been created and it is functioning with success.”

Putin went on to announce that Russia and its ex-Soviet allies making up the bloc will create a “common electricity space” by 2025. He said they are also planning a common oil and gas market. That requires the “harmonization of member states’ legisla-

tions on gas supplies and transport,” added the Russian president.

Pashinyan touched upon this issue in his speech. He said the prices of Russian natural gas traded within the EEU should eventually be set in the national currencies of member states, rather than the U.S. dollar. Moscow is believed to have objected to this idea until now.

The session ended with the signing of a free-trade agreement between the EEU and Singapore.

The agreement was signed by EEU Board chairman Tigran Sargsyan, deputy prime ministers of Belarus,

Armenia Slams Ukraine for Statement on Nagorno-Karabakh

YEREVAN — Armenia’s Ministry of Foreign Affairs has slammed today Ukraine for using the phrase ‘occupied territories’ in reference to Nagorno-Karabakh Republic.

Foreign ministry spokeswoman Anna Naghdalyan said all unilaterally-made statements on the Nagorno-Karabakh conflict, which contradict the wording of the OSCE Minsk Group, which is the only internationally mandated body to mediate the talks on the conflict, do not contribute to the peace process.

On September 27, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, citing ‘repeated’ appeals of its partners, reminded its citizens of the procedures for entry and exit to/from foreign countries. “This, in particular, concerns the entry into the occupied territory of Nagorno-Karabakh (Azerbaijan Republic) and adjacent areas, as well as the entry into the occupied territories of Abkhazia and the Tskhinvali region/ South Ossetia (Georgia).

The Nagorno-Karabakh conflict erupted into armed clashes after the collapse of the Soviet Union in the early 1990s as the predominantly Armenian-populated enclave of Azerbaijan sought to secede from Azerbaijan and declared its independence backed by a successful referendum.

On May 12, 1994, the Bishkek cease-fire agreement put an end to the military operations. A truce was brokered by Russia in 1994, although no permanent peace agreement has been signed. Since then, Nagorno-Karabakh and several adjacent regions have been under the control of

Armenian forces of Karabakh. Nagorno-Karabakh is the longest-running post-Soviet era conflict and has continued to simmer despite the relative peace of the past two decades, with snipers causing tens of deaths a year.

In the early hours of April 2, 2016 Azerbaijan, in gross violation of the agreements launched a large-scale offensive along the entire Line of Contact between the armed forces of the Nagorno-Karabakh Republic and Azerbaijan, using heavy weaponry, artillery and combat aircraft. Only thanks to the decisive actions of the Defense Army, which gave a fitting rebuff, on April 5, Azerbaijan was forced to ask, as in 1994, through the mediation of the Russian Federation for the cessation of the hostilities. It has been generally maintained, despite the recurrent violations by the Azerbaijani side.

Armenian Caucus Letter

Continued from page 1

the Section 333 Building Partner Capacity program, making it the third highest recipient of aid through that program.

The massive increase in security assistance appears to be related to the Trump Administration’s “maximum pressure” policy aimed at the Islamic Republic of Iran.

“While we support the goal of countering Iran’s actions in the region, the historic parity in U.S. assistance to Azerbaijan and the Republic of Armenia — as underscored in title II of the Foreign Operations, Export Financing, and Related Programs Appropriations Act of 2002 — is a cornerstone to regional stability and U.S. geo-strategic interests. Armenia only received \$4.2 million in U.S. security assistance in fiscal year 2018 and \$2.8 million in fiscal year 2019 with just

\$2.1 million planned for fiscal year 2020.” Th letter states.

Section 907 of the FREEDOM Support Act of 1992 specifically prohibits U.S. assistance to Azerbaijan: “United States assistance under this or any other Act may not be provided to the Government of Azerbaijan until the President determines, and so reports to the Congress, that the Government of Azerbaijan is taking demonstrable steps to cease all blockades and other offensive uses of force against Armenia and Nagorno-Karabakh.”

“We ask for the immediate halt of military aid to Azerbaijan, a reassessment of the Section 907 waiver and for your Departments to provide the detailed reports required by U.S. law to the public regarding aid to Azerbaijan. We look forward to your prompt reply to this request.” The Congressional concludes.

Kazakhstan, Armenia, Kyrgyzstan and Russian Finance Minister. On part of Singapore it was signed by Tarman Shanmugaratnam, Senior Minister and Minister for Social Policy Coordinator.

Armenia, Russia, Belarus, Kazakhstan and Kyrgyzstan signed a similar deal with Iran last year. Rouhani’s presence at the summit underscored the deal’s importance to the Islamic Republic.

The Iranian president also used the summit to denounce the “inhu-

man” U.S. sanctions against his country. “We believe that the international community must counter the U.S.’s hostile and unilateral approach and take serious decisions and effective actions against it,” he said.

Rouhani also complained that some of Iran’s partners, notably Russia, have been “following the U.S.’s example” and ignoring international law and breaching bilateral agreements. He did not elaborate.

Enthusiasm and Responsibility

By Harut Der-Tavitian

On the occasion of the 28th anniversary of the independence of the Republic of Armenia, Prime Minister Nikol Pashinyan came to Los Angeles, cheered us up and departed. What now?

First, let's make it clear that if anyone in our community had any doubts about Pashinyan's pan-national popularity, his/her doubts would have been dispelled in view of the unprecedented reception he received. It was unprecedented, because no representative of Armenia had received such a huge and enthusiastic reception. This popular reception came to prove once again, that the Velvet Revolution orchestrated by Pashinyan, had instilled new hope and energy into not only the population of Armenia, but also Armenians worldwide, including our community. This phenomenon, in itself, should convince us all to be zealous for the success of this movement. A return to the former situation would mean widespread hopelessness with serious consequences.

To be zealous does not mean to turn a blind eye to mistakes, but to watch carefully with constructive criticism so that the movement does not deviate from its goals. In an article

written on the occasion of the visit of the First President of the Republic of Armenia, Levon Ter-Petrosyan to Los Angeles in August 1994, we quoted Goethe's "To rule is easy, to govern difficult" and added, "Take this historic opportunity to unite the talents of our people and to govern our state with the help of us all."

In the same article, taking into account the contribution of the 1988 movement in the reshaping of our collective thinking, we wrote that this movement "came to emphasize the need for distinctive national thinking." Nikol Pashinyan, being a product of the '88 movement, deeply understands the importance of this way of thinking. In his own words, "Is it not understandable that man is different from animals by the fact that he, that is, each individual, must have his own unique, unrepeatable particular path and choice?"

When we take an analytical overview of our nation's 50-year journey, we notice three major movements that have greatly influenced the formation and development of our collective thinking.

The first was the movement in the 1960s, spurred by the commemoration of the 50th anniversary of the Genocide, which led us to move from the mourning to the demanding phase

with all its consequences.

The second was the "Karabakh" movement of the 1980s, which resulted in the independence of the Republic of Armenia and the liberation of Artsakh. Unfortunately, our clannish mentality formed as a result of centuries-old alien yoke hindering the healthy development of that movement. In our article above we wrote: "It will be difficult to get rid of this clannish mentality that has developed over the centuries, but we need to eradicate it if we want our newly established statehood to sustain."

The third is the Velvet Revolution, which should carry forward the incomplete mission of the '80s, empowering each and every individual. In the words of Nikol Pashinyan: "Citizen of the Republic of Armenia. The future of Armenia depends on one person and you are that one." During his time, Vazgen Sargsyan also stated that "there are times when the fate of the nation depends on several men." Unfortunately, the October 27 incident also exposed the fragility of the greatness of "several men." The "distinctive-thinking" mentality spurred by the Velvet Revolution must spread and become "every man's" steadfastness.

Time creates good opportunities in the life of nations. The Armenian nation has missed many good opportunities, and for this reason, its current

state is not in line with its potential and ability. It is time that we wake up and not waste this good opportunity presented by the Velvet Revolution.

Enthusiasm is the starting point for any program. It will soon fade, if in your present excited state, you do not have the ability to imagine and live your vision of the future. It is a blunder if you do not take the necessary practical steps to realize your plan, your vision. Practical steps are taken only when there is an awareness of the responsibility to succeed in the job.

In Pashinyan's words, "And why should you feel responsible for the future? For after a long time, one day, your son, your daughter, broken by injustice, violence, neglect and hopelessness will finally ask you:

Father (mother), what have you done to make me live in a better country, where my rights and dignity are protected, where I have the opportunity to be me?"

There is only one answer that will save you from the contempt of your children.

I, for my sake, have done all I can for the sake of your future.

We are facing an election today. Today we must either build a homeland for our children or betray our children."

It is time to act with such responsibility in mind.

Two Major International Genocide Conferences Hosted in Historic Sites

Continents apart, two international conferences examine genocidal suffering and devastation, as well as its aftermath through cutting edge research.

"The Ottoman Genocide of Christian Populations: Armenians, Assyrians and Greeks," Thessaloniki, Greece

"The Ottoman Genocide of Christian Populations: Armenians, Assyrians and Greeks," hosted by the Chair of Pontic Studies, convened at the Alexandros Papanastasiou Hall, on the campus of Aristotle University of Thessaloniki, May 10-12, 2019. The rolling hillside, once a former Jewish cemetery, only a minute's walk from the Aegean Sea, is now the site of a higher education institution.

The gravity of the setting unfolds as the historic significance of the conference venue for this momentous occasion is revealed. Thessaloniki (Salonica) served as the headquarters

of the Young Turks Committee of Union and Progress (CUP). The conference on the Ottoman Genocide of Christian populations convened in the very hall in which the fate of these ethnic groups was debated and planned.

For this congregation of Armenian, Assyrian, and Greek scholars, the irony is great. Several descendants of genocide survivors presented in the hall where the trajectory of the lives of their ancestors was altered. The scholars who are direct descendants of genocide survivors, representing a link between research and the reality of genocide, include Arda Melkonian, Doris Melkonian, and Khatchig Mouradian.

The conference featured prominent historians Professor Taner Akçam and Professor Richard Hovannisian whose prolific publications have shaped the Armenian Genocide field. In their keynote addresses, Prof. Akçam examined "The Anatomy of Ottoman Genocide," and Prof.

Hovannisian discussed the "Evolving Approaches to the Study of Genocide: The Armenian Case."

The range of scholarship by Armenian scholars included survivor testimony analyses to examination of legal and criminal aspects of the genocide. The following is a list of Armenian presenters and their paper titles: Anna Aleksanyan, "Mass Rape and Body Destruction of the Armenian Women During the Genocide"; Armine Badalyan, "The Necessity of Civilizational Protection of Cultural Monuments in the Context of Current Developments in the Middle East";

Regina Galustyan, "A Step towards Identity Construction or Genocide? Ideological Transformations in the Ottoman Empire in 1911-1913"; Dr. Edita Gzoyan, "Reclamation of Armenian and Greek women and children after the Genocide: the Efforts of the League of Nations"; Dr. Anush Hovhannisyanyan, "The 1914 Cleansing of Aegean Greeks as a Trial Run for the Deportation of Armenians"; Dr. Anahit Khosroeva, "Official Genocidal Policy of the Young Turks' State: The Assyrian Case"; Dr. Ohannes Kiliçdagi, "Time and Space Problematics in Studying Genocides: The Armenian Case"; Arda Melkonian "Genocide Narratives of Separation, Reunion and Recovery"; Doris Melkonian, "Tattooed: Boundaries of Inclusion and Exclusion"; and Dr. Khatchig Mouradian, "Unarmed and Dangerous: Humanitarian Resistance during the Ottoman Genocides."

A special session was dedicated to the memory of Professor Speros Vryonis, Jr. (1928-2019), an American historian of Greek descent, specialist in Byzantine, Balkan, and Greek history, former UCLA history professor, and supporter of Armenian studies.

The bilingual conference con-

cluded with the inauguration ceremony of the Research Center of Pontic Studies and the Black Sea Archive at Aristotle University of Thessaloniki.

The hospitality of the Pontic Studies department under the direction of Professor Theodosios Kyriakidis and the collegial interaction contributed to making this a memorable conference.

14th Biennial Conference of the International Association of Genocide Scholars, Phnom Penh, Cambodia

Suren Manukyan, Doris Melkonian, Arda Melkonian and Dr. Panos Stavrianidis at the Cambodian Genocide Memorial

On the 40th anniversary of the Cambodian Genocide, Phnom Penh, Cambodia was the backdrop for the 14th Biennial Conference of the International Association of Genocide Scholars (IAGS), July 14-19, 2019. The setting served as a reminder of a bloody period in Cambodian history from 1973-1979. Under the reign of Pol Pot and his cadre of loyal followers, the Khmer Rouge reshaped the Cambodian landscape. The grizzly tortures coupled with mass killings targeted the Cambodian intellectuals and upper class, as well as the Cham people and Vietnamese. During the five-year period, 1.5 to 2 million individuals were exploited as slave labor, tilling the rice fields and building dams that provided the lifeline for the country. The ruthless crimes that led to merciless killings altered the landscape, annihilating a quarter of Cambodia's population at the time.

The scars from this recent period of violence are evident throughout the country as torture sites remain intact and memorials stand erect. In a city of contrasts, the past is juxtaposed against the present. Tuol Sleng,

Continued on page 4

Zaven Khanjian Awarded Honorary Member Title by the Writers' Union of Armenia

PARAMU, NJ -- On September 13, 2019, the Writers' Union of Armenia (WUA) held its regular meeting. Among other items on the Agenda, the Union discussed awarding the title of "Honorary Member" to Zaven Khanjian, Executive Director/CEO of the Armenian Missionary Association of America (AMAA).

Edward Militonyan, President of the Union, presented Mr. Khanjian as an author, publicist, a Diaspora activist in the spheres of education and church and a great patriot. Mr. Militonyan said that he had an opportunity to meet Mr. Khanjian, talk to him and read two of his works: "Is this House Yours or Mine?" and "Aleppo: First Station," and attend the presentation of these two books in Yerevan in June, 2019.

Mr. Militonyan noted that Mr. Khanjian's "Is this House Yours or Mine?" summarizes the indelible impressions of his Western Armenian pilgrimage. "It represents Armenian history, literature, architecture and a broader cultural map in general," said Mr. Militonyan. "Zaven has a vast field of knowledge, where every stone and shrub, monastery, song and poetry are wonderfully and thoroughly immersed

in spiritual light and touching emotion."

After questions and answers, the Union members unanimously voted Zaven Khanjian as an Honorary Member of the WUA.

Mr. Militonyan was so impressed by Mr. Khanjian's book, that he published an excerpt entitled "Two Story House" in the April 19 weekly edition of the WUA official publication. In his Introduction Mr. Militonyan writes: "I was very touched by the story of Zaven's forefather's house, that it inspired me to write this poetic version. I have changed some names. The story is rewritten through my eyes. My ancestors also have left their home in the Taron Valley. This is everyone's story." (This article can be found at: <http://www.grakanter.am/archives/12406>).

Mr. Khanjian's books "Is this House Yours or Mine?" and "Aleppo: First Station" were presented at the AMAA Center in Yerevan on June 12 under the auspices of the Writer's Union of Armenia, Khachatur Abovyan "Diaspora" Scientific-Educational Center of Armenian State Pedagogical University and the AMAA.

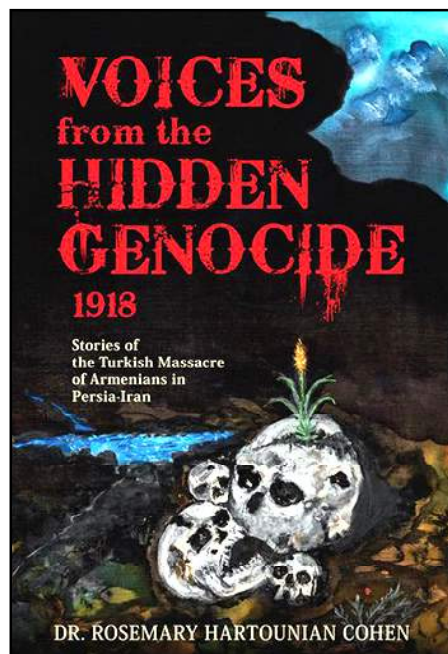
AMAA congratulates Mr. Khanjian for this prestigious award from the Writers' Union of Armenia.

"Voices From The Hidden Genocide of 1918" a Talk by Dr. Rosemary Hartounian Cohen

MISSION HILLS -- The Ararat-Eskijian Museum (AEM), National Association for Armenian Studies (NAASR), are pleased to announce an upcoming talk "Voices From The Hidden Genocide of 1918: Stories of the Turkish Massacre of Armenians in Persia-Iran" by Dr. Rosemary Hartounian Cohen Independent Researcher. Sunday October 6th, 2019, 4PM Ararat-Eskijian Museum/Sheen Chapel 15105 Mission Hills Rd., Mission Hills Ca 91345.

The massacre of Armenians that occurred in northern Persia in 1918 was a continuation of the Armenian Genocide, which began in 1915 in the Ottoman Empire. The aim of this book is to commemorate the 101 years of this forgotten massacre and remembering the victims. The book contains the words and the stories of the 27 survivors of this massacre that took place in the cities of Khoy, Salmas, Urmia, Maku, Gharadagh and many of the surrounding villages. This book contains the words and the stories of the survivors of this massacre. The author's grandmother, Arousiak, and mother, Liana, were the sole survivors of the massacre that took place in the city of Khoy, Persia (now Iran), in 1918.

Dr. Rosemary Hartounian Cohen is a sociologist who earned her doctorate degree at the Sorbonne in Paris.

She is an accomplished artist and an award-winning author. She is fluent in many languages and has lived in several countries, studying their traditions, literature and religions.

The lecture is dedicated to the memory of Janet Samuelian Journalist and independent reporter in the community.

For more information call the Ararat-Eskijian Museum at 747-500-7584 or e-mail Eskijian@ararat-eskijian-museum.com.

Live Stream through Ararat-Eskijian Museum.com Website or Facebook

Haigazian University Banquet Set for November 3

LA CAÑADA — The Haigazian University Alumni Association and Board of Trustees, with special guest University President, Rev. Paul A. Haidostian, Ph.D., will recognize four members of the University's Board of Trustees, who are retiring after lifelong years of devotion and dedication to the University: Hrair Steven Aharonian, M.D., Louis Kurkjian, Herair Mouradian, and Vahe Nalbandian, Ph.D.

This celebratory evening on November 3, 2019, Co-Chaired by Raffi Kendirjian and Katia Kermoyan, will be an evening to not only honor these retiring Board members, but to focus on the purpose of Haigazian University with its mission over the past 63 years. A 5:00 pm reception will be followed by dinner at the La Cañada-Flintridge Country Club, 5500 Godbey Drive, La Cañada, California 91011.

Haigazian's role and academic programs always aim at promoting and enhancing the culture of "unity, openness, citizenship, mutual respect, integrity and morality." Many alumni, around the world, have used their education and experiences at Haigazian to make an impact in the world around us. As Dr. Haidostian says, *Get Educated and Learn to Serve. He also declares—*"one-third of our students are in service-type majors."

The recent renovation of the Stephen Y. Philibosian Student Center and Cafeteria was completed through the generous contributions of the Turpanjian Family Educational Foundation, the Sirpuhie and John Conte Foundation, David and Christina Segel, and the Obegi-Gurenli Family. Mr. Stephen Y. Philibosian, under the auspices of the Armenian Missionary Association (AMAA) was one of the original benefactors to Haigazian University.

Many students, with great potential, are being given an opportunity to attend Haigazian through their Scholarship Program. Among them are many displaced students who find an opportunity to continue their war-induced-disrupted education in this prestigious university.

To attend a Haigazian Commencement Ceremony one is reminded, in a bold way, of the fulfilled dream 64 years ago to open a College (later University) named after the renown educator, Mr. Armenag Haigazian—a highly respected Yale Ph.D. graduate. This singular man and brilliant educator needlessly died in a prison in Kharpet, Turkey, in 1921. His legacy lives on!

For additional information for tickets and sponsorships, please call Katia Kermoyan at (818) 281-0352 or email [@hualumniusa@gmail.com](mailto:hualumniusa@gmail.com)

Two Major International Genocide Conferences

Continued from page 3

the former secondary school turned torture chamber and Security Prison 21 forms part of the cityscape. The enclosed cells, the torture mechanisms, and the compound all reek of death. The surrounding barbed wires bear witness to the inescapability of this reality.

Severely tortured, individuals were sent to the killing fields to meet their final fate. In one of the killing fields, hovering over the site, a memorial Buddhist stupa bears witness to the atrocities. Incased in the glass stupa are hundreds of skulls hammered, pierced, and smashed in, reverently placed on floating shelves. Once discarded, the skeletal remains of mandible, femurs, and bone fragments reveal the torture endured by the individuals. The unearthing process continues to this day as layers of earth are shifted organically, producing the remains and personal belonging of its

victims. The site is a living memorial.

The week-long conference, themed "The Missing Picture": Rethinking Genocide Studies and Prevention," commenced with the keynote address by Professor Cynthia Enloe of Clark University in the historic Chaktomuk Theatre where, in 1979, former Khmer Rouge leaders were tried and convicted in absentia for the Cambodian Genocide. The Cambodian Genocide was highlighted at the conference through the venue, movie screenings, as well as presentations.

In this setting, intact with genocidal evidence and memorials, scholars specializing in various genocides gathered to discuss genocide and its impact on victims and subsequent generations. Among the 14 international IAGS conferences, this one had the second highest number of participants, attracting scholars from diverse disciplines and distant lands.

Doris Melkonian & Arda Melkonian

**Հորացիկ
Օժանդակներ
Փրկենք**

Syrian Armenian Relief Fund
P. O. Box 1948
Glendale, CA 91209-1948

www.syrianarmenianreliefund.org

Սահակ Մեսրոպ Վարժարանի 40 րդ Վերամուտը

Սահակ Մեսրոպ Վարժարանի 40րդ Վերամուտը սկսաւ Մեպտեմբեր 5, 2019 առաւօտեան դպրոցիս շրջափակին մէջ: Ներկայ էին հոգաբարձուներ, պատուելիներ, ծնողներ եւ աշակերտներ:

Դպրոցիս բակին մէջ խանդավառութիւնը ակներեւ էր աշակերտներուն միջեւ, որոնք կարօտցած էին իրենց ընկերները եւ ուսուցիչները: Անոնք կ'ողջագուրուէին եւ կը գրուցէին իրենց ամառնային արձակուրդի մասին:

Երբ առաջին զանգը հնչեց, աշակերտները դասարանային շարքով շարուեցան դպրոցին շրջափակին մէջ:

Բացման աղօթքը կատարեց Վեր. Մաթոսեան ապա աշակերտները միասնաբար արտասանեցին ամերիկեան եւ հայկական ուխտերը:

նորդութեամբ ուղղուեցան իրնց դասարանները ամբարելու համար գիտելիքներ եւ ստանալու հայեցի դաստիարակութիւն եւ գիտութիւն:

Մեծ Մայրերու եւ Մեծ Հայրերու Օր

Երկուշաբթի 9 Մեպտեմբեր 2019 յիշատակելի եւ ուրախալի օր էր Սահակ Մեսրոպ Վարժարանի աշակերտներուն համար, որոնք սօնախմբեցին իրենց մեծ Ծնողներուն օրը դպրոցին մէջ:

Առաւօտուն եռուզեռ կը տիրէր դպրոցին մէջ:

Նախամուտի աշակերտները շրջապատուած էին իրենց մեծ հայրերով եւ մեծ մայրերով, որոնք հիւրասիրուեցան համադամ նախաճաշով իրենց կողքին վայելելով իրենց սիրասուն թոռնիկները: Ուրբան հաճելի էր տեսնել եւ զգալ այդ

Չերմ եւ մտերիմ պահերը:

Իսկ Նախակրթարանի եւ միջնակարգի աշակերտներուն Մեծ հայրերն ու Մեծ մայրերը իրենց թոռներուն բերած էին իրենց նախասիրած ուտելիքները, որոնք նոյնպէս ճաշեցին իրենց թոռներուն հետ միասնաբար զրուցելով:

Բարի Վերամուտ կը մղթենք Սահակ Մեսրոպ Վարժարանին եւ նորանոր յաջողութիւններ կը ցանկանք միշտ փորձելով լաւագոյնին հասնելու:

Երրկար եւ առողջ կեանք կը մղթենք մեր սիրելի մեծ մայրերուն եւ մեծ հայրերուն որոնք միշտ հոգատար վերաբերմունք կը ցուցաբերեն:

Անկախութիւնը Շնորհաւոր Հայաստան Փաստենայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Շաբաթօրեայ Վարժարանը Տօնեց Հայաստանի Անկախութիւնը

21 Սեպտեմբեր 2019, Շաբաթօր, Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ շաբաթօրեայ վարժարանի աշակերտութիւնը բուռն խանդավառութեամբ տօնեց Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան 28ամեակը: Աշակերտներու եւ ուսուցչական կազմի կողքին, հանդէսին ներկայ էին նաեւ մեծ թիւով ծնողներ, մեծ մայրեր եւ մեծ հայրեր:

Տօնակատարութիւնը սկսաւ հայ ժողովուրդի նորագոյն անկախութեան եւ պետականութեան նշաններուն նուիրուած սահիկներու ցուցադրութեամբ: Յուշադրութեան ընթացքին տողանցեցին 20-ի չափ լուսանկարներ, ինչպէս հայկական զինանշանն ու դրօշակը, դրամանիշն ու խորհրդարանի շէնքը, բանակն ու օդուժը: Յուշադրութիւնը դաստիարակիչ բնոյթ ունէր, քանզի ամէն մէկ նկարը դիտելով փոքրիկները կը սորվէին նոր բառ մը, կամ պատմական գիտելիք մը? Բոլորը իրենց հասկնալի համեստ հայերէնով: Աշակերտները առաւել հպարտացան երբ տեսան, թէ

հայկական դրօշակը կը ծածանի միջազգային մարզական խաղերու եւ ողիմպիականներու ախոյեանութեան պատուանդաններու վրայ, կամ Արարատ մագլցած հայ լեռնագնացներու ձեռքը: Վերջին սահիկի վրայ տեղադրուած էին ազգային օրհներգի խօսքերը: Այդ պահուն վարժարանի սկառու աշակերտներէն մէկը, իր համազգեստով բեմ բարձրացուց հայկական եռագոյնը, սրահը թնդաց «Մեր Հայրենիք» քայլերգով:

Ապա աշակերտները հաւաքուեցան «Անկախութեան կարկանդակ» շուրջ: Պատանիներու յայտնած կարծիքով ձեւաւորուած էր այդ կարկանդակը, որ ունէր հայկական «դիմագիծ»: Այդ կարկանդակը այն առանձին էր, որուն շուրջ շարունակեցաւ հանդէսը: Հայկական աշխոյժ նուագներու ստեղծած մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցաւ դպրոցական մեծ շուրջպար:

Հանդէսի վերջաւորութեան բոլոր աշակերտները միաբերան գոչեցին. «Անկախութիւնը շնորհաւոր Հայաստան»:

Պահն էր լսելու դպրոցիս Տնօրէնուհի Տիկ. Մ. Պոյաճեանի բացման խօսքը: Ան բարեգալուստի խօսքեր ուղղեց բոլորին եւ յաջողութիւն մղթեց 2019-2020 տարեշրջանին եւ գոհունակութիւն յայտնեց որ դարձեալ հաւաքուած ենք այս յարկէն ներս շարունակելու մեր առաքելութիւնը կերտելու տիպար հայորդիներ:

Դպրոցիս բացման ներկայ էին նաեւ դպրոցիս հիմնադիրներէն Մ. Եռստֆեան եւ դպրիցիս առաջին Տնօրէնը Բ. Արոյեան:

Այսպիսով դպրոցիս բացման օրը եզրափակուեցաւ ուրախ տրամադրութիւններով եւ աշակերտները իրենց ուսուցիչներուն առաջ-

Monrovia-ի Dignity գերեզմանատան մէջ պիտի տրամադրուի յատուկ Հայկական բաժին մը որուն անունը պիտի ըլլայ Արարատ:

Ծառ լաւ պայմաններով եւ յարմար ամսական վճարումներով:

Նախքան Ձեր ծրագիրներուն ու առաւելութիւններուն համար Ձեզի կառաւարկուի՝

- 1- Ձեր պայմաններուն եւ ծախսերու հարմար ծառայութիւններ
- 2- Ունիք անաւ թաղման ու յուղարկաւորութեան ծառայութիւններ յարմար գիներով

Մանրամասնութեան համար դիմել՝

ISABEL CRISTINA KEMANIAN
Pre-Planning Advisor

200 E. Duarte Rd., Monrovia, CA 91016
(818) 284-8754
Email: isabel.kemania@sci-us.com

Հարցազրույց՝ «Պատմութիւն Իսթանպուլահայ Ուսումնական Կեանքի Հաստատութիւններու» Գիրքի Հեղինակ՝ Գեորգ Պ. Յակոբեանի Հետ

Եւ Կրթական

Երեքշաբթի 8 Հոկտեմբեր 2019, Երեկոյեան ժամը 7:00-ին, Արեւմտեան թեմի Ս. Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարին մէջ տեղի պիտի ունենայ վերոնշեալ կորողային հատորին շնորհանդէսը, բարձր հովանաւորութեամբ թեմիս բարեջան եւ գրասէր առաջնորդ Գեորգ Ս. Յովնան Արք. Տէրտրեանի:

Հատորը պիտի ներկայացնէ «Նոր Օր» երկլեզու շաբաթաթերթի ժրագրան ու երիտասարդ խմբագիր, ՀԲԸՄութեան Մարի Սանուկեան վարժարանի հայկական բաժնի պատասխանատու եւ հայերէն լեզուի սիրուած ու յարգուած ուսուցիչ՝ Հրաչ Սեփեթճեանը:

Այդ առիթով գեղարուեստական յայտագրին ելոյթ պիտի ունենայ պոլսահայ ասնունքի շնորհալի եւ անվիճելի իշխանուհի Սիլվա Կոմիկեան:

Արդարեւ, մօտ 800 էջոց այս հսկայ հատորին մէջ դրուած են բազմաթիւ խիստ շահեկան տեղեկութիւններ, որոնք ի յայտ պիտի բերեն մեր ժողովուրդի ստեղծագործ եւ կրթասիրութեան ոգին:

Այս առիթով հարցազրույց մը ունեցանք պոլսահայ բեղուն մտաւորական, «Նոր Օր» շաբաթաթերթի երբեմնի աշխատակից, այս հատորի հեղինակ՝ Պրն. Գեորգ Պ. Յակոբեանի հետ:

Խ.Ճ. Կ'ուզեմ նախ շնորհակտել ձեզ, որ մերմշակոյթին նուիրած էք պատմական տուեալներու հիման վրայ կարեւոր գիրք մը, որ համրագիտարանային արժէք ունի եւ լոյս կըսփռէ Պոլսոյ կրթական կեանքի անցեալին ու ներկային վրայ:

Ի՞նչ բան մըն է ձեզ, որ ձեռնարկեցիք կրթական կեանքի նուիրուած այսպիսի գիրքի մը պատրաստութեան:

Պոլսոյ վարժարաններուն մէջ վարչական համակարգը ինչպէ՞ս կ'ազդեցնէր: Ի՞նչ պարտաւորութիւններ կ'անդադրէին յետոյ գրուած են կրթական գործերու պատասխանատուներուն դիմաց:

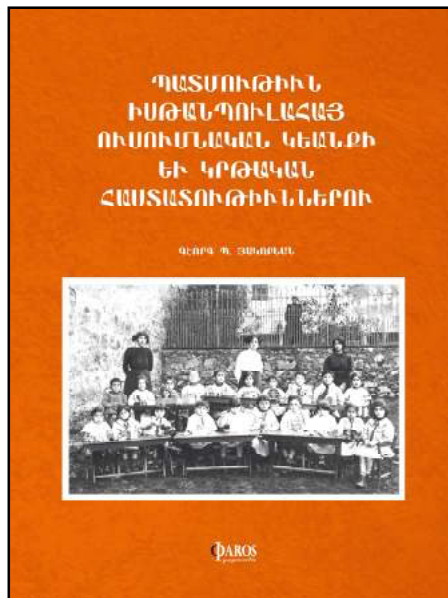
Գ.Պ.Յ. - Ես 1973 թուականէն սկսեալ մօտաւորապէս 10 տարի ստանձնեցի Պոլսոյ Գուժաբու թաղի Պողոսեան-Վառվառեան վարժարանի Հիմնադրի պաշտօնը: Հիմնադիրը որպէս հաստատութեան բարոյական տէրը, կը ճշդէ վարժարանի տնօրէնը, ուսուցիչները ու նաեւ անձնակազմը եւ իրենց հետ կատարած պայմանագրութիւնները կ'ուղարկէ կրթական տնօրէնութիւն՝ առ ի վաւերացում: Այսպէս՝ վարժարանը իր դռները բաց կը պահէ Հիմնադրի անունով տրուած արտօնագրով: Հիմնադիրը իրաւունք չունի խառնուելու վարժարանի կրթական գործերուն: Իր պաշտօնն է միմիայն վարժարանի նիւթական ելեւմուտքը հակակշռել: Այս կէտին մէջ կայ անարդարութիւն մը, որ հետեւեալն է: Վարժարանի նիւթական կարիքները պիտի ապահովեն ու պիտի հոգաս, բայց բարոյական արդիւնք քաղելու իրաւունքը պիտի թողուս կրթական նախարարութեան կամ Տնօրէնութեան քմահաճ կարգադրութիւններուն:

Խ.Ճ. - Պետական ո՞ր մարմինն է որ կը ճշդէ վարժարաններու մէջ գործադրելի ծրագիրները:

Գ.Պ.Յ. - Ընդունուած է հետեւեալ կարգը. պետութեան հակակշռին տակ կը գտնուին Թուրքիոյ բոլոր վարժարանները, ըլլան անոնք պետական, անհատական կամ փոքրամասնական: Հակառակ որ վարժարաններէն ոմանք մասնաշատուկ նպատակով հաստատուած են, եւ կը պատկանին փոքրամասնութեանց, այնուհանդերձ բոլորն ալ ենթակա են պետական միեւնոյն կեդրոնին հրահանգներուն եւ կը գործեն ներկայացուած միեւնոյն ծրագրին համաձայն: Օրուան կառավարութիւնն է որ իր ըմբռնումներուն համաձայն կը ճշդէ կամ փոփոխութեան կ'ենթարկէ ծրագիրներուն գործադրութիւնը:

Խ.Ճ. - Լոգանի դաշնագիրը ի՞նչ իրաւունքներ կը սահմանէ թուրքիոյ փոքրամասնական վարժարաններուն: Դաշնագրի բոլոր տրամադրութիւնները լրիւ կը գործադրուի՞ն, թէ ոչ:

Գ.Պ.Յ. - Դժբախտաբար Լոզանի դաշնագրին կողմէ մեզի տրուած

իրաւունքները նոյնութեամբ չեն գործադրուելի: Թուրքիոյ մէջ փոքրամասնութեան պատկանող վարժարանները ունին Լոզանի դաշնագրին բխած յատուկ առանձնաշնորհումներ: Բայց այս առանձնաշնորհակալ իրաւունքներուն լրիւ կիրարկութիւնը դարձեալ կ'սկսէ ինչ որ ուսումնական կառավարութեան, մասնաւորաբար արտաքին քաղաքականութեան: Այնպէս որ յատկապէս 1970-1990-ական թուականներուն վարժարաններու Հիմնադիր, տնօրէն կամ ուսուցիչները բաւական ընկճուած զգացին իրենք գիրքնք, որովհետեւ իրենց ձեռքնառնուած էին կարգ մը իրաւունքներ, ուստի իրենց աշխատանքը անտանելի դարձած էր: Նոյնիսկ, հսկողութեան տակ առնուեցան հայ վարժարաններու կարգ մը տնօրէն կամ ուսուցիչները: Առանց պատճառաբանութեան, պաշտօնանկ հռչակուեցան այն Հիմնադիր, տնօրէն կամ ուսուցիչները, որոնք հայ վարժարանի մը ինքնութեան սկզբունքը կատարելապէս կ'ուզէին գործադրել: Իշխանութիւնները նկատի չառին որ այդ իրաւունքները փոքրամասնութիւններուն տրուած էին ո՛չ միայն երկրի մայր օրէնքով, այլ նաեւ միջազգային համաձայնութիւններով:

Խ.Ճ. - Ինչպէ՞ս ձեռնարկեցիք ուրեմն ձեր աշխատանքին:

Գ.Պ.Յ. - Ես սկսայ հաւաքել վարժարաններու մասին հրատարակուած բոլոր օրէնք, կանոնագիր, հրահանգ, օրէնքի համազօր Նախարարաց Խորհուրդի որոշումները, կրթական նախարարութեան կողմէ հրատարակուած ամսագրերու հին ու նոր թիւերը, նաեւ Պոլսոյ Ազգային Պատրիարքարանի Ուսումնական Խորհուրդի կանոնագրերն, համարատուութիւնները ու ցուցակները: Այդ բոլորը ուսումնասիրեցի ուստեայ՝ որ փոքրամասնութիւններու հանդէպ գործադրուած օրէնք կամ հրահանգները կ'ընթանային օրուան

կառավարութիւններու քաղաքականութեան գուզահեռ:

Երբ ուսումնասիրել սկսայ նաեւ Օսմանեան շրջանի հայ ազգային եւ մասնաւորաբար կրթական կեանքը, տեսայ որ հոն կար անձայրածիր դաշտ մը, որ չէր մշակուած: Այդ տարիներէն սկսեալ, մտադրեցի այդ ամբողջ տուեալները հաւաքել ու ամփոփել հատորի մը մէջ: Անցեալին մօտաւորապէս հազար հայկական վարժարաններ գոյութիւն ունեցած էին Օսմանեան սահմաններուն մէջ: Անշուշտ հսկայ աշխատանք կը պահանջէր բոլոր վարժարաններու մասին տուեալներ հաւաքելու գործը: Կը խորհէի նաեւ որ ո՞վ գիտէ քանի ու քանի հազար ուսուցիչ կամ ուսուցչուհիներ բոլոր խոչընդոտները մէկ կողմ հրելով, շունչ սպառած էին, որպէսզի այդ վարժարաններուն մէջ հաւաքուած 120 հազարէ աւելի աշակերտկամ աշակերտուհիները հայերէն լեզուն եւ իրենց ինքնութիւնը պահպանէին ու դրօշը շարունակէին սերունդներուն փոխանցելին:

Խ.Ճ. - Ձեր պրպտումները ընթացքին ի՞նչ փոփոխութիւններ նկատեցիք Պոլսոյ անցեալի եւ յետագայ տարիներու կրթական կեանքի դրութեան մէջ: Անցեալին քանի՞ վարժարաններ ունէինք Պոլսոյ մէջ: Ինչպէ՞ս էր մեր այդ վարժարաններուն կրթական մակարդակը:

Գ.Պ.Յ. - Երբ այդ բոլոր տուեալները հաւաքեցի, տեսայ կրթական կեանքէ ներս անցեալի մեր փառքի օրերու հարստութիւնը, միւս կողմէ, օրուան պատրիարքներէն սկսեալ պատասխանատուներու դիմագրուած դժուարութիւններն ու անկարելիութիւնները: Տեսայ նաեւ կրթասէր ու ազգասէր վեհօգիան ձեռնարկութիւններու սփռած լոյսը: Լոյս մը, որ կը լուսաւորէր նաեւ գաւառի հայութիւնը: Մանաւանդ տեսայ որ միմիայն Պոլսոյ մէջ հաստատուած էին մօտաւորապէս 170 հայ վարժարաններ, ուր մշակուած էր մասնաւորաբար հայոց լեզուն՝ արեւմտահայերէնը:

Խ.Ճ. - Ինչպէս գիտեք, մենք անցեալին բազմաթիւ վարժարաններ ունէինք բազմաթիւ վարժարաններ ամբողջ Անատոլի տարածքին: Ես առաջին հերթին, հատորի տարողութիւնը նկատի առնելով, ուզեցի նախապատրաստել Պոլսոյ կրթական եւ ուսումնական կեանքի պատմութիւնը, գաւառի կրթական կեանքի ու վարժարաններու հսկայ աշխատանքն ալ թողլով ապագայի: Արդէն աւելի քան երկու տարի է ի վեր ձեռնարկած եմ գաւառի մեր վարժարաններու հսկայածաւալ աշխատանքի ուսումնասիրութեան, որ իր մէջ պիտի ամփոփէ գաւառի հազարէ աւելի հայ վարժարաններու, 120 հազար երկուսու աշակերտութեան ու 5 հազար ուսուցիչ կամ ուսուցչուհիներու պատմութիւնը:

Խ.Ճ. - Որքա՞ն ժամանակ խլեց ձեր այս գիրքի պատրաստութեան աշխատանքը: Ի՞նչ հիմնարկումներէ անցաւ:

Գ.Պ.Յ. - Պէտք է յայտնեմ որ աշխատութիւնս միջոց մը կիսատ մնաց, քանի որ ընտանեօք Պոլսի մէջ Լոս Անճելըս գաղթեցինք: Այս քաղաքին մէջ որով շրջան մը կարելի չեղաւ կեդրոնանալ այս աշխատութեան վրայ: Քոյրս՝ Մաքրուհի Պ.

Յակոբեան (Պոլսոյ «Մարմարա» օրաթերթի երկարամեայ փոխխմբագիր - Ն.Օ.) ամէնառիթով կը քաջալերէր զիս աշխատութիւնս ամբողջացնելու ուղղութեամբ: Ի վերջոյ իր այս մղումը ոգեւորեց զիս ու ես իմ տարիներու ընթացքիս հասցուցի վերջակէտին: Կը մնար գիրքս սրբագրելու ու խմբագրելու դժուարին պարտականութիւնը, որ արդէն յանձն առած էր իրենի թոյլս: Ուստի, գիրքիս ձեռագիրները քանիցս մաս առ մաս ճամբորդեցին Լոս Անճելըս-Պոլս: Այս երթ ու դարձի շրջանին «Մարմարա» օրաթերթի խմբագրապետ Ռոպէր Հատտէճեան տեղեակ դարձաւ աշխատութեանս եւ դեռ գիրքս իր ձեռագիր վիճակին մէջ, առաջին գնահատողը եղաւ ու նախաբանը գրի առնելով արժէքը աւելցուց գիրքին:

Խ.Ճ. - Ի՞նչ աղբիւրներ օգտուեցաք:

Գ.Պ.Յ. - Աշխատութեանս ընթացքին բացառաբար օգտագործեցի Օսմանեան եւ Թուրքիոյ Հանրապետական շրջաններու արխիւները, մասնաւորաբար հայ վարժարաններու յատուկ փաստաթուղթերը:

Խ.Ճ. - Գիրքին հայերէնով հրատարակութիւնը ի՞նչ արձագանգ ստեղծեց:

Գ.Պ.Յ. - Կարեւոր հարցում է ասիկա: Պէտք է յայտնեմ որ երբ ես այս աշխատանքը կը կատարէի, մեր բարեկամները հարց տուին թէ գիրքս ի՞նչ լեզուով պիտի հրատարակուէր: Ես առանց տատամսելու՝ «անշուշտ մայրենիով», կը պատասխանէի: Այս պատասխանս քիչ մը յոռետեսութեամբ կը դիմաւորէին եւ կը յորդորէին որ գիրքը թրքերէնով պատրաստեմ, որպէսզի աւելի շահագրգռութիւն ստեղծէ: Մինչդեռ ես կը խորհէի, թէ ինչպէ՞ս կ'ընայի հայկրթական եւ ուսումնական կեանքի պատմութիւն մը գրի առնել այլ լեզուով: Ասիկայի սկզբունքներու հակառակ էր ու կ'ընէի ես ինձի. «Ես այս գիրքը կը պատրաստեմ մերմայրենիով, հոգ չէ թէ մնայ ձեռագիր վիճակի մէջ»: Իմ այս որոշումս ալ շեշտեցի գիրքիս վերջաբանին մէջ:

Խ.Ճ. - Ի՞նչ պայմաններու տակ հրատարակուեցաւ այս հսկայ գիրքը:

Գ.Պ.Յ. - Սիրելի քրոջս միջնորդութեամբ գտնուեցաւ գիտակից հայ կին մը, յանձին՝ պոլսահայ Մայրա Մարիսի, որ առանց տատամսելու յանձն առաւ գիրքիս հրատարակութիւնը: Գոհունապետութիւնս անսահման էր: Աւելի ուշ տեղեակ դարձայ, թէ գիրքիս մեկենաս հանդիսացած էին Իսկէնտէր Շահինկէօզի ատենապետութեամբ Պոլսոյ Օրթագիւղ թաղի Ս. Աստուածածին Եկեղեցոյ թաղային խորհուրդը: Այսպիսով տարիներու երազս իրականացաւ:

Խ.Ճ. - Իբրեւ վերջին խօսք ի՞նչ կ'ուզեք ըսել:

Գ.Պ.Յ. - Գրքիս առաջին շնորհանդէսը կատարուեցաւ Պոլսոյ մէջ իմ բացակայութեան, «Փարոս» պարբերաթերթի խմբագրապետ Մայրա Մարիսի նախաձեռնութեամբ, Պոլսոյ Յունաստանի Աւագ Հիւպատոսարանի Սիսմանօղլու Մեկարօ սրահին մէջ, բազմազգի հրաւիրեալներու ու համայնքային լայն զանգուածի մը ներկայութեամբ: Երկրորդը՝ մերայս քաղաքի

«Ձարմացուցիչն Տիեզերաց»

Ձուարթնոցի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Տաճարը եւ Ներսէս Գ. Տայեցի Շինող Կաթողիկոսը (641-661)

ԴՈԿՏ. ԶԱԻԷՆ Ա. ԲԶՆՅԱ. ԱՐՁՈՒԻՄԱՆԵԱՆ

Ճարտարապետ Թորոս Թորամանեան (1864-1934) Շապին Գարահիսար ծնած է ուր եւ տարի մը ետք ծնաւ Զորավար Անդրանիկ: Փարիզի Սորպոնի Համալսարանէն վկայեալ ճարտարապետ Թորամանեան ստեղծագործած է Սոֆիայի, Վառնայի, Պեյճիգայի, Ռուսիայի, Եգիպտոսի, Իտալիոյ, Յունաստանի եւ հուսկ ուրեմն պատմական մեր Վաղարշապատ եւ Անի քաղաքներուն մէջ:

Բացառիկ Հատորը

Մօտ յիսնամեակ մը առաջ, 1971 թուին, Երեւանի Գիտութիւնների Ակադեմիան բացառիկ եւ վաւերագրական մեծադիր հատոր մը ի լոյս ընծայեց՝ մեր ժամանակակից պատմիչներուն կողմէ հայ հնագրեան եկեղեցիներուն մէջ «Ձարմացուցիչն Տիեզերաց» հռչակուած «Ձուարթնոցը եւ Նոյնատիպ Յուշարձանները» անունով, հեղինակութեամբ Ստեփան Մնացականեանի: Ձուարթնոցի Տաճարը, Դուրինի մօտիկ, արդէն հազարամեակ մը վերաւոր եւ խոնարհած, այսօր կը վկայուի իր անշնջելի բեկորներով: Ան ճարտարապետական գեանի վրայ «վերականգնեցաւ» 1905 թուին յայտնի ճարտարապետ Թորոս Թորամանեանի նախագիծով, չաւերժացնելով ինչպէս Տաճարի բեկորները, սիւներն ու խոյակները, նոյնպէս Թորամանեանի անունը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ որպէս անկորնչելի արժէքներ:

Հատորը կը բովանդակէ երկսիւնակ 260 էջ ուսումնասիրութիւն, յաւելեալ 40 էջերու վրայ 100-է աւելի Ձուարթնոցի ԲՈՂՈՐ բեկորներուն լուսանկարներով: Մնացականեան ճարտարապետ Թորոս Թորամանեանի մասին գրած է իր գնահատական խօսքերը, թէ «բարեբախտաբար 1904 թուականին իջմիածին է գալիս ճարտարապետ Թորոս Թորամանեան եւ մասնակցելով պեղումներին կարողանում է անհետացումից փրկել մի շարք բեկորներ»: Հատորի վերջաւորութեան գտնուող բոլոր լուսանկարները ուսանելի չափոր- դականութեամբ, յատակագիծն ու փլատակ սիւները, հոյակապ արձիւններու թեւատարած խոյակները որպէս մնայուն վկայներ ահա կը խօսին 1360 տարիներէ ի վեր:

Երբ առիթով մը հարցուցի երջանկալիշատակ Տ.Տ. Վազգէն Ա Հայրապետին թէ արդեօք Թորամանեանի վերականգնած նախագիծին համաձայն կարելի պիտի ըլլա՞ր օր մը վերակառուցանել Ձուարթնոցի Տաճարը, Հայրապետին պատասխանը եղաւ «Ձուարթնոցը իր բեկորներով եւ տեղադրուած իսկական վայրով կը մնայ անփոխարինելի եւ հարգատար, նոյնիսկ առանց վերակառուցուելու»:

Պատմական Ակնարկ

Միջնադարեան հայ պատմիչներ ո՛չ մէկ յուշարձան աւելի հիացումով չեն յիշատակած որքան Ձուարթնոցի Տաճարը զոր կոչած են Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, երբ տաճարը կանգուն էր մինչեւ 10-րդ դարու առաջին քառորդը: Սեբէոս Բագրատունեաց Եպիսկոպոս 7-րդ դարու մեր յայտնի պատմիչը «բարձր շինուածովք եւ չքնաղ զարմանալեօք՝ արժանի աստուածային պատուոյն» որակած է զայն: Հետաքրքրական է գիտնալ որ միայն Սեբէոսն է որ Տաճարին Ձուարթնոց անունը կուտայ, մինչդեռ բոլոր միւսները Վաղարշապատի Ս. Գրիգոր Եկեղեցի կոչած են զայն: Երեք ակնատես պատմիչներ, Մովսէս Կաղանկատուացի, Յովհաննէս Դրասխանակերտցի, եւ Ստեփաննոս Ասողիկ «մեծ եւ հրաշալի բազմապայծառ յարկ», «բազմապայծառ եկեղեցի», եւ կամ «բազմապայծառ եկեղեցին զանազան յօրինուածովք» կը կոչեն զայն:

Միւրթար Այրիվանցի պատմիչ կը գերազանցէ բոլորը Ձուարթնոցը կոչելով «զարմացուցիչն տիեզերաց», վկայակոչելով 7-րդ դարուն Ներսէս Տայեցի Շինող Կաթողիկոսի (641-661) ձեռամբ շինուած ըլլալը: Կաթողիկոսին ժամանակակից նոյն Սեբէոս պատմիչը աւելի հաստատ կերպով կը գրէ իր «Պատմութիւն ի Հերակլն» շատ կարեւոր գիրքին մէջ ըսելով որ Վաղարշապատի մօտ Ներսէս Կաթողիկոս շինեց զայն «ի վերայ ճանապարհին յորում ասեն ընդ առաջ եղեւ թագաւորն Տրդատ Սրբոյն Գրիգորի»: Ձուարթնոցը 1000 թուականին արդէն քանդուած էր, քանի որ Յովհաննէս Դրասխանակերտցի երբ իր գրած «Պատմութիւն»ը աւարտած է 924 թուին Ձուարթնոցը տակաւին կանգուն էր:

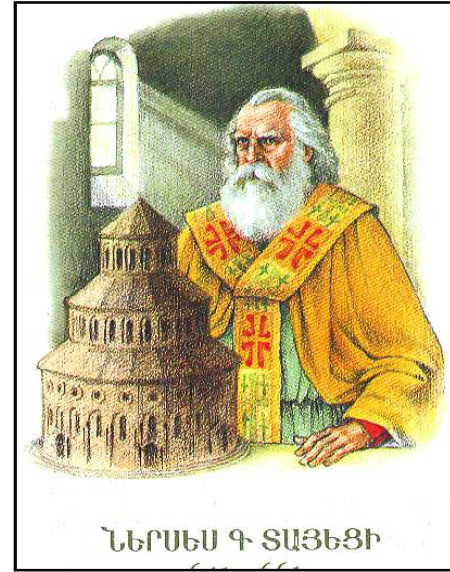
Մնացականեանի Գճահատումը

Գիտական հիմունքով իր գրած գիրքին մէջ Ս. Մնացականեան Տաճարը կ'որակէ «մի մոնումենտ որը սերունդներին պէտք է հասցնէր հայ հանճարեղ ճարտարապետի վերասլաց գործը նրա համարձակ մտալոյցով մտնելի հոյակերտ մանրամասնութիւններով»: Մինչեւ Թորամանեանի վաղարշապատ հասնիլը պեղումներուն վրայ կը հսկէր խաչիկ վարդապետ Դադեան, որուն օրով արձանագրութիւն մը գտնուած է «ՆԵՐՍԻՍԻՆ Է ՇԻՆԱԾ ՅԻՇԵՑԻՔ» բառերով: Սիւներէն մէկուն վրայ եւս՝ «ՆԵՐՍԷՍԻ» եւ «ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ» բառերը քանդակուած են որոնք անտարակոյս կը ներկայացնեն օրուան Ներսէս Գ Տայեցի Կաթողիկոսը:

Մասնաւորապէս ուշագրաւ է կ'ըսէ Թորամանեան տաճարի բեկորներուն մէջ պատկերաքանդակ մը որուն գլխի վեղարը ցոյց կուտայ թէ եկեղեցական մըն է Ձուարթնոցի հանճարեղ ճարտար-

րապետը, մէկ ձեռքին բահ եւ միւսին բրիչ, որուն շուրջը գրուած է 80ՀԱՆՆԱ անունը: Թորամանեան կը հիանայ Ձուարթնոցի ճարտարապետին հանճարին եւ բազմակողմանի հմտութեան վրայ, որուն «գեղարուեստական ճաշակի մասին կը վկայեն նուրբ եւ գեղեցիկ քանդակները»: Եւ ի վերջոյ «այնպիսի վայելուչ կերպով խորշերն ու խոյակները իրենց տեղը գտած են որ այլեւս ճարտարապետի հանճարին ու հմտութեան վրայ զարմանալէ զատ մեզի ոչինչ չի մնար ընել»:

Ներսէս Գ Շինող Կաթողիկոս (641-661)

Հայաստանի տագնապալից շրջանի Կաթողիկոսը եղաւ Ներսէս Տայեցի, մէկ կողմէն Արաբներու արշաւանքը դէպի Հայաստան 640-ական թուականներուն, եւ միւս կողմէն Բիւզանդիոսի կայսեր ճնշումը Հայ Եկեղեցւոյ՝ դաւանական գեանի վրայ: Վտանգը այն աստիճանի հասաւ որ Կաթողիկոսը ստիպուեցաւ դէմ յանդիման գալու Կոստանդ Բ Կայսեր հետ, որ 653 թուին բռնի Դուրին գալով իր ներկայութեանը Հայ Եկեղեցւոյ մէջ Կաթողիկոսին ընդունել կը պարտադրէր 451 թուի Քաղկեդոնի Ժողովին դաւանանքը՝ գոնէ առժամապէս: Կայսեր մոտք գործած եկեղեցին Ձուարթնոցը չէր, այլ Դուրինի Հայրապետանոցի եկեղեցին, քանի որ Ձուարթնոց տակաւին կառուցման մէջ էր եւ աւարտած 659 թուին:

Բռնի Խեղադիւրում

Յիշեալ կայսերական կողմիտ միջամտութեան ներկայ էր Բագրատունեաց եպիսկոպոս Սեբէոս պատմիչ, որուն հաւաստի տեղեկութեանց համաձայն Կաթողիկոսն ու իր հետեւորդ հայ եպիսկոպոսները, «բացի մէկէն», յոյն քահանային կողմէ Հայ Եկեղեցւոյ մէջ կատարուած յունադաւան պատարագին ներկայ ըլլալով հաղորդուեցան կայսեր ներկայութեան, եւ իբր թէ յունադաւանութիւնը ընդունեցին: Թէ ո՛վ էր չհաղորդուող անձանօթ եպիսկոպոսը, Մաղաքիա Պատրիարք Օրմանեան կ'ըսէ թէ անպայման ինք Սեբէոսն ըլլալու էր որ, առանցանունը տրուելու չափորդ օր յանդիմանուեցաւ կայսերն եւ Կաթողիկոսին կողմէ իր ըմբոստութեանը համար, եւ սակայն չզիչեցաւ յայտնելու անոնց Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչէն կտակուած հայոց հաւանքը որուն ինք հաւատարիմ կը մնար:

Խեղադիւրեալ եւ անկանոն տեղեկութիւններով Յոյներ ուզեցին Ձուարթնոց Տաճարը քաղկե-

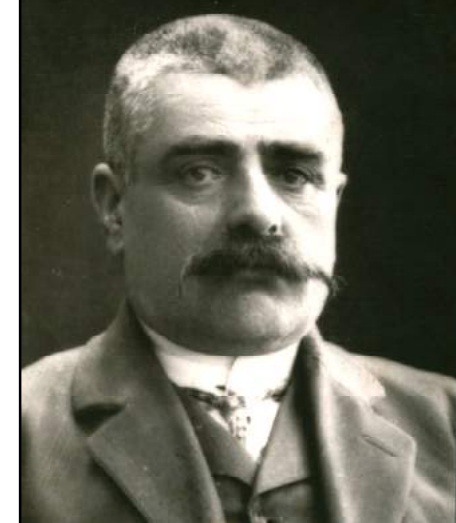
դոնական եկեղեցի անուանել, նոյնիսկ հայոց Թէոդորոս Ռշտունի իշխանի քաղաքական հակումներու լոյսին տակ՝ հանդէպ Բիւզանդիոնի: Թէոդորոս Ռշտունիի հոգը պիտի չըլլար այդ: Սակայն մեր պատմիչներու շարքը անընդհատ երբ հիասքանչ վկայութիւններով կը խօսին Ձուարթնոցի մասին, այլեւս միւսները աննշան կը մնան: Այս բոլորին վրայ Ներսէս Կաթողիկոս Կոստանդ Բ Կայսեր հրահանգով եւ Ռշտունիի դրդումով հարկադրուեցաւ վեց տարիներ հեռանալ Հայաստանէն ու բնակիլ Տայքի իշխան իր ծննդավայրը, ապահով դարձնելով Ձուարթնոց Տաճարի շինութեան աւարտը զայն վստահելով իր Տեղապահին՝ Անաստաս Ակոռեցի եպիսկոպոսին:

Վերադարձ Դուրին Հայրապետանոց

Ներսէս Կաթողիկոս Դուրին վերադարձաւ եւ վարեց իր կաթողիկոսութեան մնացեալ տարիները մինչեւ 661: Իր վախճանումէն ետք իր փոխանորդ Տեղապահ Անաստաս Ակոռեցին դարձաւ Հայոց Կաթողիկոս: Ներսէսի Հայաստանէն առժամէպ հեռանալը կը վկայեն ժամանակակից պատմիչները: Յովհաննէս Դրասխանակերտցի Կաթողիկոս պատմիչը կը վկայէ թէ «Սա (Անաստաս) սենեկապետ լեալ մեծին Ներսէսի, վերակացու շինուածոյ հրաշակերտ եկեղեցւոյն գտանէր հրամանաւ Ներսէսի մինչեւ էր նա (Ներսէս) ի հալածանա ի գաւառին Տայոց»:

Իսկ 7-րդ դարու Սեբէոս եպիսկոպոս պատմիչը կ'աւելցնէ թէ երբ Ներսէս Կաթողիկոս Դուրին վերադարձաւ, Տաճարին շինարարութիւնը իր ձեռքով աւարտեց ըսելով «յետ վեցերորդ ամի հալածանացն դարձաւ անդրէն ի տեղիս իւր, եւ հաստատեցաւ յԱթոռ Կաթողիկոսութեան: Փութայր կատարել զշինուած եկեղեցւոյն զոր շինեաց ի վերայ պողոտայն վաղարշապատ քաղաքի»: Վերադաւանալէն երկու տարի ետք Հայրապետը կը վախճանէր 661 թուին, եւ Յովհաննէս Կաթողիկոսի հաստատ խօսքերով «եղաւ մարմինն ի հանգստարանի անդ զոր իւրովի իսկ յօրինեալ էր, ի հիւսիսոյ կողմանէ բազմապայծառ քաւարանին»:

ճարտարապետ Թորոս Թորամանեան

Անկասկած Թորոս Թորամանեանի գլուխ գործոցն է Վաղարշապատի Սուրբ Ձուարթնոց Եկեղեցւոյ աւերակներուն միակ եւ վերջ-

Տրոյ Յարկին Հիւրընկալ Գրադարանը

ՎԱՐՈՒԺ ԹԵՆՊԵԼԵԱՆ

Քիչ կը պատահի, որ օտարացնող եւ մաշեցնող սփիւռքեան իրականութեան մէջ, հայ գիրքը, երգը, երաժշտութիւնը, մայր Հայաստանը, անկախ Կիլիկիան, Կոմիտասն ու Սայաթ Նովան, միաձուլուած՝ տեսլապաշտ հայու նուիրումին հետ, կը հանդիպին նոյն վայրին մէջ, վերստին կը ծանօթանան իրարու, կը գրուցեն իրարու հետ եւ կը հրաւիրեն բոլորը՝ երաժշտասէր, ընթերցասէր եւ պրպտող՝ գալու եւ միանալու մշակութային խնճոքի մը, ուր թուղթն ու տառը կ'երգեն ու կը պարեն նմուշներ հայ մտքի գոհարներէն:

Այս մտածումները պաշարեցին միտքս ու հոգիս, երբ վերջերս առիթը ընծայուեցաւ ինծի այցելուելու մը տալու Լիբանանահայ եւ ընհանրապէս հայ իրականութեան մէջ եգալիտ անուն ու հասցէ դարձած հայ երգի եւ երաժշտութեան նուիրուած մասնագիտական ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ:

Վերջին քանի մը ամիսներուն, մասնաւորաբար սփիւռքի այլ գաղութներէն ժամանած բարեկամներ հարց կու տային ինծի, թէ ո՞ւր կը գտնուի ԳՐԱԴԱՐ մասնագիտական գրադարանը: Պատահեցաւ նաեւ, որ Հայկապէն եկած հիւր մը խնդրէր ինձմէ որ գինք հասցնեմ երկաթէ կամուրջին կից գտնուող շէնքին ճրգ յարկը: Հասցուցի, բայց ես չբարձրացայ:

Այս պատահարը վրդովեց հոգիս: Ինչպէս կ'ըլլար որ այլ երկիրներէ Լիբանան ժամանած մարդիկ անխուսափելի կը նկատէին իրենց այցելուելու ԳՐԱԴԱՐ, մինչ ես, թէեւ հայ մշակոյթի երկրպագու, տակաւին ծանօթ չէի ճրգ յարկին վրայ գտնուող ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ:

Դժուար չէր իմանալ, որ միջազգային հռչակի տիրացած ԳՐԱԴԱՐ Համոյթն ու ԳՐԱԴԱՐ գրադարանը հարազատ գաւակներն են երաժշտասէր խաչատուրեան ընտանիքին:

Ժամադրութեամբ մը հասայ Հաճըն թաղամասին մօտ, վերջերս աղէտեալ երկաթէ կամուրջին կից շէնքին ճրգ յարկը:

Արդիական ու փայլատակող յարկաբաժին մը՝ ընդարձակ սրահով ու քանի մը սենեակով:

Սիրալիբ ընդունելութիւն եւ հետաքրքրական գրոյց:

Զրուցակիցներս հաւանաբար զգացին որ թէեւ կը մասնակցիմ խօսակցութեան, բայց փստահաբար նաեւ նկատեցին՝ ներողամտաբար, որ աչքերս ու կեդրոնացումս մէկ մասը ուղղուած է այլ տեղ,

դէպի խոպան պատերը հայ գիրքերով հարստացուցած դարանները: Պարզապէս գեղեցիկ է այս գանձարանը, կը մտածէի, երբ մտքիս թելը հաճոյքով կտրեց գրուցակիցս՝ բացատրելով. «ԳՐԱԴԱՐ գրադարանը ներկայիս ունի մօտաւորապէս 2.300 հայկական երգարան եւ անոնք կը գրաւեն մեր շուրջի պատերը»:

Կ'ելլենք ոտքի եւ կը սկսի մեր բացատրական պտոյտը մշակութային այս գանձարանի բաժանմունքներուն մէջ:

Անձնապէս Կոմիտասի երկրպարգու, պահ մը կը կենամ հայ երաժշտութեան մշտնջեն նուիրուած առանձին բաժնին առջեւ: Կը դիտեմ գիրքերը՝ մաղթելով որ անոնց էջերը գրաւած երգերն ու խաղերը մարմին կ'առնեն շուտով եւ վարդապետին ծննդեան 150ամեակին առիթով՝ հայկական խօսք ու մեղեդի դարձած կը թափանցեն այլասերութեան հողմին յանձուած հայ հոգիներէն ներս:

Քիչ անդին կը հանդիպինք հայերէնէ-հայերէն եւ հայերէնէ այլ լեզուներով աւելի քան 500 բառարաններու: Բառարաններու բաժնին կից տեղադրուած են աւելի քան 3.500 LPs, Cassettes, CDs եւ DVDs -ներ:

Պետական ծաւալով աշխատանքի մը սկիզբն ենք արդեօք, կը մտածեմ՝ միաժամանակ պեղելով կահաւորման գեղեցկութիւնը, որ հայ մշակոյթի մասին ուսումնասիրական տքնաջան աշխատանքը դիւրաւ կրնայ վերածել անյագ հաճոյքի:

Կ'անցնինք քովի սենեակը, ուր կը հանդիպինք հայոց պատմութեան յուշամատեններու, հայկական մանրանկարչութեան եւ ձեռարուեստի նուիրուած հատորներու եւ Յեղասպանութեան վերաբերող վկայագրական գիրքերու:

Կարելի չէ կանգ չառնել Կիլիկիոյ պատմագրական գիրքերու բաժնին առջեւ: Ես ալ կիլիկեցի մը, ինչպէս սփիւռքահայերուն մեծամասնութիւնը, կը տարուիմ մեր թագաւորական անցեալով: Կը սկսիմ մտքով մըմուտք երգը՝ «ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա, աշխարհ, որ ինձ ետուր արեւ», մինչ գրուցակիցիս աչքերը կը փայլատակէին կիլիկեցի ըլլալու եւ Կիլիկիան վերստին նուաճելու անխառն հպարտութեամբ:

Եւ վերջապէս կ'անցնինք դաշնամուրով օժտուած գեղեցիկ սենեակ մը՝ զարդարուած ԳՐԱԴԱՐ Համոյթի ելոյթներէն քաղուած

270 Ամեակ - (1749-2019) Զմնառ՝ «Ծննդավայր Իմ Հոգւոյս»

ՀԱՅՐ ՆԱՐԵԿ ՎՐԴ. ԼՈՒԻՍԵԱՆ ԺՈՂՈՐՎՈՐԱԿԵՆ՝ ՔԵՍԱՅԻՒ Ս. ՄԻՔԱՅԻԼ ԵԿԵՂԵՑՈՅ

Ժ. Դարու առաջին կէսին Աբրահամ Պետրոս Ա. Արծիւեան Կաթողիկոս-Պատրիարք, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց, Հայրապետը կանգնեցաւ հորիզոնին վերեւ, իբրեւ լուսաճաճանչ կոթող, եւ ժամանակի հոլովոյթին, բազմաթիւ հայ սերունդներ եկան ջերմ եռանդով հաղորդուելու իր լոյսով ու հուրով: Արծիւեան հայրապետը զարգացրի յարատեւ ներշնչարան, հայ մտքի եւ սրտի լուսատու փարոս, անմահ ջահ մը՝ ճշմարտութեան եւ սիրոյ ու անոր ամուր հաւատքին շինարար ու ստեղծագործ ոգիին գեղեցիկ խորհրդանիշը դարձաւ Զմնառու՝ «Վերափոխման Ս. Աստուածածնի» Մայրավանքը:

Երկու հարիւր եօթանասուն տարիներու ընթացքին Զմնառու խաղաղ ու անդորր մենաստանին մէջ, ծովահայաց բարձունքին վրայ, որուն ստորոտը կու գան փշրելու միջեկրականի ալիքները, Ս. Աստուածածնի մայրական հովանիի ներքեւ, սնած եւ ուրճացած են ճշմարիտ առաքեալներու հոյլեր, որոնք հնազանդութեան եւ ողջախոսութեան ուխտերով, եւ աղքատութեան երդումով գօտեպնդուած, մեծապէս արդիւնաւոր եղած են յաջս Աստուծոյ եւ հայ եկեղեցոյ:

ԶՄՍԱՌՈՒ ՎԱՍՔԸ

Կ'արժէ տեսնել ժայրի վրայ վիմացած ամրակուռ վերափոխման Ս. Աստուածածնի եկեղեցին, Մասիսանման գոյգ գմբէթներով, որոնք կը խօսին հայ դարերէն, հայ հոգիի ու մտքի ստեղծագործ ճգնաթիւնէն, վերջին շրջաններու հայ ժողովուրդի ազատութեան կամքին կենք տուած եւ վանքին մէջ ապաստան գտած Զաւարեան ֆէտայիներու եւ հերոսներու սիրատեւման եւ ազատութեան վկայ՝ վանքին քարերուն վրայ տասըն եւ հինգ կուսակրօն նահատակ միաբաններու բացուած վերքեր կան այնտեղ, ինչպէս Յիսուսի խաչափայտին վրայ միտուած բեւերներ:

Սրբացեալ քաղաքի, տաճարացեալ Երուսաղէմի նուիրականութեամբ օժուկ վանքիս «Նահատակաց Սենեակ»ին մէջ, նահատակներուն դիմաց ամէն հայրողի կը ջանայ տաճարանալ, նոյնանալ այդ տաճարացեալ միաբան հայրերուն նահատակութեան խորհուրդին հետ:

Երկու հարիւր եօթանասուն տարիներու ընթացքին հազարաւոր հայորդիներ ուխտի եկած են ցաւակին Զմնառու Տիրամօր, որոնց ուխտի աղերսահայաց նախապատմութիւնը աչքերը սեւերած են խորանի Աստուածածնի: Ոմանց աչքերուն մէջ արտասուքը փայլ էր դարձած: Ինչ ցաւերու ամոքման ու դարմանի սպասումներ լարուած էին արցունքի շիթերուն մէջ:

Այստեղ, պատմականօրէն այնքան հարուստ ու պերճախօս, Լիբանանի այս լեռնային բարձունքներուն վրայ, հնադարեան այս վանքին մէջ վառեցաւ քրիստոնէական հաւատքի լոյսը Հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ, ինչպէս առաւօտուն կը ծագի մարդուն աչքերուն մէջ.....:

Դարեր շարունակ, մեր միաբան հայրերը Ս. Նարեկի նման աղօթեցին այս վանքի գմբէթներուն տակ, իրենց հաւատքի ապրումներով նուիրագործեցին զայն միշտ լեցուելով Զմնառու Տիրամօր պատկերէն բխող լոյս ճառագայթներով: Երեւակայեցէք դարերու վրայ տարածուած երկարաձիգ ու խտացեալ շարքերը մեր միաբան նախահայրերուն, որոնք Հայաստանի հեռաւոր ու մօտաւոր գիւղերէն ու քաղաքներէն, գաւառներէն եւ նահանգներէ եկան եւ իրենց սիրտերը ընծայ դրին այս վանքին մէջ:

Ես այնպէս կը զգամ, որ կարելի չէ գրիչովս գովքը հիւսել այս վանքին. Այստեղ քարերը խօսք ունին ու լեզու, եւ այնպէս խորունկ ու սրտառուչ պատգամներով կը բարբառին, որ մարդկային որեւէ բառ ու խօսք կը նսեմանան անոնց հօր եւ հոգեյոյզ խօսքին առջեւ:

Այս վանքը դարերու հայ հաւատքի խտացեալ լեզուն է: Կրնան լսել ու ունկրնդիլ աղօթաձայն վանքի քարերու լեզուին, պէտք է միայն խոնարհիլ, երկրպագել այս տաճարին մէջ, լսել, փակուիլ աշխարհին, կարենալ լսելու համար վեհացնող ու գօտեպնդող ձայնը հոգիացեալ այս քարերուն, աղօթաճաճանչ այս կամարներուն, որոնք կը պատմեն մեզի անպատմելի փառքը մեր միաբան հայրերուն եւ հայրապետներուն:

Վանքին գմբէթաբլ կաթողիկէին կամարներուն տակ տակաւին մինչեւ այսօր կը շարունակուին հոգեպարար աղօթքներու մըմունջները, հոգեշունչ շարականներու ալիք, այլք տարածուող հոգեւոր երգերը եւ անուշահոտ խունկերու

Հայոց ցեղասպանութեան Թանգարան-Ինստիտուտ եւ Յոհաննես Լեփսիուսի Տուն-Արխիւ. Կնքուեց Համագործակցութեան Հնգամեայ Պայմանագիր

Սեպտեմբերի 26-ին «Հայոց ցեղասպանութեան Թանգարան-Ինստիտուտ» հիմնադրամի գիտաժողովների սրահում տեղի ունեցաւ Հայոց ցեղասպանութեան Թանգարան-Ինստիտուտի եւ Յոհաննես Լեփսիուսի տուն-արխիւի (Լեփսիուսհաուս - Lepsiushaus Potsdam) միջեւ գործող համագործակցութեան պայմանագրի վերականգման արարողութիւն:

Պայմանագիրը ստորագրեցին Լեփսիուսի տուն-արխիւի գիտական տնօրէն դր. Ռոլֆ Հոսֆելդը եւ Հայոց ցեղասպանութեան Թանգարան-Ինստիտուտի տնօրէն դր. Յարութիւն Մարութեանը:

Միջոցառման սկզբին ՀՅԹԻ տնօրէն Յարութիւն Մարութեանը ողջոյնի խօսք ասեց ներկաներին, ապա պարոն Ռ. Հոսֆելդը ներկայացրեց Լեփսիուսի տուն-արխիւի գործունէութիւնը, ՀՅԹԻ հետ կնքած պայմանագրի կարեւորութիւնը ու դրա հեռանկարները:

Միջոցառման ընթացքում տեղի ունեցաւ Լեփսիուսի տուն-արխիւում եղած համիդեան շրջանի (1895-1897 թթ.) հայկական կոտորածներին վերաբերող բացառիկ նշանակութիւն ունեցող թուայնացուած արխիւային նիւթերի յանձնում Հայոց ցեղասպանութեան Թանգարան-Ինստիտուտին:

Արխիւային նիւթերի թուայնացումն իրականացուել է Գերմանիայում Աւետարանական եկեղեցու կրթաթոշակի (EKD) շրջանակներում Լեփսիուսի տուն-արխիւում հետազոտութիւններ անցկացնող, ՀՅԹԻ «Ցեղասպանագիտական հանդէս» գիտական պարբերականի խմբագրական կազմի անդամ, պ.գ.թ. Հայկ Մարտիրոսեանի կողմից, որը եւ համառօտ տեսաշարի միջոցով ներկայացրեց այդ նիւթերի գիտական ու պատմական նշանակութիւնը, դրանցից օգտուելու ձեւը:

Պայմանագիրը ենթադրում է մի շարք համագործակցութիւններ՝ Լեփսիուսի տուն-արխիւը եւ ՀՅԹԻ-ն պարտաւորում են փոխադարձաբար օժանդակել միմիանց՝ հայ ժողովրդի պատմութեանն ու մշակութիւնը, դոկտոր Յոհաննես Լեփսիուսի կեանքին ու գործին ու, մասնաւորապէս, հայ ժողովրդի գանգոտածային կոտորածների ու ցեղասպանութեան ընթացքում նրա գործունէութեանն նուիրուած մշտական ու ժամանակաւոր ցուցահանդէսների կազմակերպման եւ ամբողջացման հարցում, ինչպէս նաեւ՝ Հայոց ցեղասպանութեան, հայ ժողովրդի փրկութեան ու վերածննդի, հայ-գերմանական յարաբերութիւնների եւ համատեղ հետաքրքրութիւն ներկայացնող արդիական հնչեղութիւն ունեցող պլոթներով, ինչպէս Հայաստանում, այնպէս էլ Գերմանիայում:

Կողմերը պարտաւորում են նաեւ փոխադարձաբար օժանդակել միմիանց վերոյիշեալ թեմաներով տարրող հետազոտական աշխատանքների ասպարէզում՝ փոխանակելով իրենց հրատարակութիւնները, նախապատրաստելով համատեղ հրատարակումներ, ինչպէս նաեւ կազմակերպելով հայ եւ գերմանացի գիտաշխատողների (յատկապէս երիտասարդ սերնդի ներկայացուցիչներին) փոխանակումը՝ գործողութիւնների ընթացքում ապահովելով նրանց մասնագիտական դեկավարութեամբ ինչպէս Պոտսդամում, այնպէս էլ Երեւանում:

ՀՅԹԻ տնօրէն պարոն Մարութեանը պարոն Ռոլֆ Հոսֆելդին նուիրեց ամերիկեան մամուլում հրատարակուած Հայոց ցեղասպանութեան մասին յօդուածների հատորներ:

Օթթաուայի Մէջ, Հայկական Նոր Եկեղեցու եւ Համայնքային Կեդրոնի Դրօշի Բարձրացման Արարողութիւն

22 Սեպտեմբեր 2019, Գանատահայոց Թեմի բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տէր Աբգար եպս. Յովակիմեանը նախագահեց Օթթաուայի Սուրբ Մեսրոպ Հայց. Առաք. եկեղեցույ՝ նոր եկեղեցի եւ համայնքային կեդրոնի դրօշի բարձրացման արարողութիւնը:

Գանատայի մօտ Հայաստանի Հանրապետութեան արտակարգ եւ լիազօր դեսպան՝ Ազնուագարմ Տիկին Անահիտ Յարութիւնեանը, Գանատայի մօտ Հայաստանի Հանրապետութեան Հիւպատոսս՝ Պարոն Արա Մկրտչեանը, Ծխական Խորհուրդի անդամները, գլխաւոր բարերարներ՝ Մեծարգոյ Տէր եւ Տիկին Կարօ եւ Անի Տօնոյեանները ու Ազնուափայլ Տիկին Էլիզապէթ Աճելեանը եւ Օթթաուայի Հայ համայնքի բազմաթիւ ներկայացուցիչները հաւաքուել էին նշելու Մայրաքաղաքի, Հայ համայնքի կեանքին մէջ այս կարեւոր հանգրուանը:

Ըստ Հայ եկեղեցույ սուրբ աւանդութիւններուն՝ Գերշ. Սրբազան Հայրը օրհնեց հացը, ջուրը եւ աղը: Այս երեք հիմնական տարրերը մարդու կեանքի մէջ անհրաժեշտ ու կենսական նշանակութիւն ունին: Հացը, ջուրը եւ աղը Աստուծոյ անսահման բարութեան եւ խնամքի խորհրդանշաններն են: Այս վսեմ շնորհներն օրհնութեամբ՝ կը փոխանցուի Արարիչը ծառայելու անմահական հոգեւոր լիցքը:

Ազնուագարմ դեսպան Յարութիւնեանը ողջունեց Օթթաուայի Հայ համայնքի մէջ այս նշանակալի զարգացումը եւ կարեւորեց՝ որպէս համայնք, հաւաքուելու եւ հայ մշակութիւնը, լեզուն եւ ինքնութիւնը զարգացնելու վայր մը ունենալու հարկաւորութիւնը:

Կեդրոնին նուիրուած գանատական ու հայկական դրօշները՝ Գերշ. Տէր Աբգար եպս. Յովակիմեանի եւ Ազնուագարմ դեսպան Տիկին Անահիտ Յարութիւնեանի կողմէն էին: Համայնքի անունով, Ծխական Խորհուրդի ատենապետ Պարոն Յակոբ Տօքմաճեանը դրօշները ստացաւ ու դէպի կայմերու գագաթը բարձրացուց:

Ծուխի Գանձապահ Պարոն Ժան-Ֆիլիպ Թաշճեանը մանրամասն ներկայացուց Օթթաուայի Սուրբ Մեսրոպ Հայց. Առաք. եկեղեցույ վերջին 40 տարուայ տքնաշան աշխատանքներուն մասին, որոնք կատարուեցան ի նպաստ եկեղեցիի ու համայնքային կեդրոնի մը սեփական տարածք ունենալու, ու վերջապէս արժանացան դափնու պսակին ու Օթթաուայի 5065 Thunder Road հասցէով կալուածք եղաւ Աստուածահաճոյ գործունէութեան արգասիքը:

Օթթաուայի Արարատ Հայկական դպրոցի աշակերտները, հայկական երաժշտական հարուստ երգացանկէն, հիանալի երեք կատարումներ ներկայացուցին, ապա տեղի ունեցաւ Ծխական Խորհուրդի կողմէն կազմակերպուած բացօթեայ խնճոյք մը:

Մօտ ապագային, Ծխական Խորհուրդը պիտի սկսի շէնքի վերանորոգման աշխատանքները, որպէսզի այն համապատասխանէ համայնքի կարիքներուն:

14 Յունիս 2019-ին, Օթթաուայի Սուրբ Մեսրոպ Հայց. Առաք. եկեղեցույ Ծխական Խորհուրդի փակ յայտի միջոցով, Օթթաուայի քաղաքապետարանի կողմէն ընդունուեցաւ՝ 5065 Thunder Road հասցէով, 6 հեկտար տարածութեամբ հողի եւ նախկին Carlsbad Springs հասարակական կեդրոնի գնման առաջարկը:

11 Յունիս 2019-ին, Օթթաուայի քաղաքապետարանը հաստատեց կալուածի վաճառքը:

18 Օգոստոս 2019-ին, յաւարտ Ս. Աստուածածնայ վերափոխման տօնի աւիթով մատուցուած Սուրբ եւ անմահ Պատարագին, Օթթաուայի Սուրբ Մեսրոպ Հայց. Առաք. եկեղեցույ արտակարգ Անդամական Ժողովի արդիւնքով, հաստատուեցաւ Օթթաուայի մէջ 5065 Thunder Road հասցէով կալուածք գնելու մասին որոշումը:

29 Օգոստոս 2019-ին, Օթթաուայի Սուրբ Մեսրոպ Հայց. Առաք. եկեղեցին կալուածք պաշտօնապէս գնեց:

NATIONAL NOTARY ASSOCIATION
NOTARY PUBLIC

Garine Depoyan

626-755-4773
554 N. Chester Ave Pasadena, Ca. 91106
ghdepyan@gmail.com

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ

ՓԱՍՍԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ԸԱՄԱՐ)

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

(626) 797-7680

Լաւատեսութիւնը Ամենալաւ Դեղն է. Ի՞նչ Կրնայ Ընել Լաւատեսութիւնը

Երբ կը հիւանդանանք, բժիշկի կ'երթանք, բայց շատ յաճախ ալ ոչինչ կը ձեռնարկենք՝ մտածելով, որ ինքն իրեն կ'անցնի: Ծիշող է, մեր մարմինը ինքնավերականգնող ամ բող ջուրն է, բայց մենք կրնանք օգնել անոր լաւատեսութեամբ:

Լաւատեսութիւնը նախելով կեանքին՝ մենք կրնանք, նոյնիսկ չնկատելով, յաղթել շատ հիւանդութիւններ: Եթէ ընտանիքին մէջ, օրինակ, հակուածութիւն կայ սրտանոթային հիւանդութիւններու հանդէպ, ուստի լաւատեսի մօտ այդ հիւանդութիւններէն որեւէ մէկով հիւանդանալու վտանգը երկու անգամ կը նուազի: Ուրեմն՝ լաւատեսութիւնը ամենալաւ դեղն է:

Լաւատեսութիւնը ինչո՞ւ կ'ամրապնդէ առողջութիւնը Հոգեբանները հաստատած են, որ յոռեանութեան եւ վատառողջութեան միջեւ կայ ուղղակի կապ:

Հոգեբանութեան մէջ յառաջացած է նոր ուղղութիւն՝ «դրական հոգեբանութիւն»:

Ասիկա մարդոց կը սորվեցնէ որեւէ լաւ բան գտնել նոյնիսկ անելանելի թուացող իրավիճակներու մէջ, ձեւաւորել լաւատեսական հայեացք: Ի հարկէ, լաւատեսը այն մարդը չէ, որ կը պնդէ, որ ամէն ինչ հրաշալի է, երբ իրականութեան մէջ ամէն ինչ շատ վատ է:

Իսկական լաւատեսը կրնայ ճիշդ գնահատել իրավիճակը, կը հաւատայ, որ ճիշդ քայլեր ձեռնարկելով ու աշխոյժ աշխատելով՝ շատ բան կրնայ բարեփոխել:

Հիւանդութիւնը կը ծնի մեր գլխուն մէջ՝ Տարօրինակ է, բայց շատ հիւանդութիւններ կը յառաջանան մեր գլխուն մէջ: Եթէ մենք ինկած ենք մեկամարդկոտութեան գիրկը, յուսահատած ենք կամ անտրամադիր, ուստի մեր առողջական վիճակը անմիջապէս կը վատանայ: Ի դէպ, բոլորովին կարեւոր չէ, թէ ինչու անտրամադիր ենք. եղանակը վատ է, տահուկութիւններ կան աշխատավայրին մէջ, կամ անձնական կեանքին մէջ խնդիր յառաջացած է. միեւնոյնն է, մեր դիմադրողականութիւնը անմիջապէս կ'արձագանգէ:

Իսկ եթէ, հակառակը, լաւատեսութիւնը տրամադրուած ենք, կ'արտադրուին աւելի շատ դիմադրողական բջիջներ, որոնք կը գործեն աւելի աշխոյժ: Այդ պատճառով ալ պէտք է ձգել, որ վատ տրամադրութիւնը իշխող դառնայ, կապ ունեցէք

Կենսախիռն մարդոց հետ, սօներ կազմակերպեցէք ձեր մտերիմներուն հետ: Յիշեցէք, որ անգամ վառ գոյնի ծաղիկներով փոքր ծաղկեփունջը կը բարձրացնէ ձեր տրամադրութիւնը:

Բաւական է Ժամանակ Վատնէք Անոնց Վրայ, Որոնք Կը Խլեն Ձեր Ուժն ու Երջանկութիւնը

Բաւական է ժամանակ անցընէք անոնց հետ, որոնք կը նուազեցնեն ձեր ինքնագնահատականը, որոնք երբեք չեն կրնար ձեր մասին որեւէ լաւ բան ըսել, որոնք երբեք հաճոյա խօսութիւններ չեն ընէր, այլ միայն կը քննադատեն: Բաւական է ժամանակ անցընէք այն մարդոց հետ, որոնք չեն կրնար ուրախանալ ձեր յաջողութիւններով ու ձեռքբերումներով, երբեք ձեր հետ չեն տօներ ձեր ուրախութիւնները ու չեն գնահատեր ձեզ:

Բաւական է ժամանակ վատնէք անոնց վրայ, որոնք իրենց ձեռքէ լաւ կը համարեն ու հաշուի չեն նստիր ձեր զգացումներուն հետ, քանի որ չափէն աւելի կեդրոնացած են իրենք իրենց վրայ:

Բաւական է ժամանակ անցընէք անոնց հետ, որոնք կը ծիծաղին ձեր հետաքրքրութիւններուն վրայ, որոնք կը ստիպեն ձեզի երեխայ զգալ կամ տարօրինակ մէկը:

Բաւական է ժամանակ վատնէք անոնց վրայ, որոնք կ'ուզեն, որ դուք նոյնպիսի հետաքրքրութիւններ ու կարծիք ունենաք, ինչպէս՝ իրենք, այլապէս անոնք կը պնդեն, որ դուք սխալ էք:

Վերջ տուէք ժամանակ անցընելէ այն մարդոց հետ, որոնք ձեր վրայ բարձր են կը նային, որոնք կը թերագնահատեն այն, թէ որքան ծանր աշխատանք կը կատարէք,

որոնք կը գովեն ու կը թմբկահարեն այն ամէնը, թէ ինչ բարդ աշխատանք կը կատարեն իրենք՝ միայն անոր համար, որ դուք ամչնաք:

Բաւական է ժամանակ անցընէք այն մարդոց հետ, որոնք միայն կը խօսին ու կը խօսին, բայց չեն կրնար լսել, որոնք ձեզի կը պարտադրեն ընել այնպէս, ինչպէս իրենք կ'ուզեն, կարծես դուք պարտք էք իրենց, կարծես թէ դուք վատ ընկեր էք, եթէ կուրօրէն չընէք այնպէս, ինչպէս իրենք կ'ըսեն եւ կ'ուզեն:

Վերջ տուէք ժամանակ անցընելէ այն մարդոց հետ, որոնք ետասէր են, որոնք կ'անտեսեն ձեր վիճակը, եթէ ատիկա իրենց չի վերաբերիր, որոնք կ'ուզեն ձեզի իրենց կողքին պահել միայն այն ժամանակ, երբ դուք իրենց պէտք էք, որոնք վստահ են, որ աշխարհը իրենց շուրջը կը դառնայ:

Կարեւոր չէ, թէ դուք ինչպիսի պատմութիւն ունիք: Կարեւոր չէ, որ անտք ձեր մէջ կ'ուզեն մեղքի զգացում սերմանել. չէ՞ որ դուք «ընկերներ էք»: Նոյնիսկ, եթէ դուք կը սիրէք որոշ մարդի անցընէք, եթէ ատիկա կը վնասէ ձեր հոգեկան առողջութեան:

Բաւական է ժամանակ անցընէք այն մարդոց հետ, որոնք ձեզ կը գրկեն ուժէ, վստահութենէ ու երջանկութենէ:

Տէր Եւ Տիպի՞ն Սարգիս Եւ Սեդա Տեմիրճեաններ

Շարունակուած էջ 8-էն
Թիւններուն եւ ողջունեց ներկայ ժամանակներու օրինակելի գոյքին հայրենանուէր եւ ազգաշէն ծրագիրները:
Պրն Տեմիրճեան, համեստ բարերարը, ժպտող դէմքին յայտնեց թէ, հայ բարերարներու թիւը պէտք

է բազմապատկուի եւ իրենց նուիրատուութիւնները պէտք է կատարեն հայապահպանումի այլազան ծրագիրներուն, ի շահ աշխարհափիւր մեր բազին եւ հայրենիքին:
Բարերար Պրն Սարգիս Տեմիրճեան իր բազմաթիւ առաքիչ-նուրբութիւններու կողքին, ամենէ յատկանշականը իր համեստութիւնն է:

Հաճելի Թուիլ Կը Նշանակէ Ե՛լ Պարգեւել, Ե՛լ Ընդունիլ

Ամէն մէկս ալ այս հարցը երբեք ուղղած ենք եւ կ'ուղղենք մենք մեզի: Իւրաքանչիւրի համար ալ հաճելի է սիրուած եւ հմա յիշ ըլլալը: Մարդուն մեծագոյն գոհունակութիւն կը պարգեւեն սեփական կարողութիւններու դրսեւորումը, հասկցուած ըլլալն ու հաւատարիմ մարդիկ ունենալը: Իսկ այդ ամէնը լիարժէք կը դառնայ, երբ կեանքը կը կապես անոր հետ, որ առաւելութիւններով ու թերութիւններով հանդերձ կ'ամբողջացնէ քեզ, որուն մէջ կայ ե՛ւ քնքշանք ու նուիրում, ե՛ւ յարգանք ու հետաքրքրութիւն: Որո՞ւն պէտք է այն մարդը, որ պիտի նուաճէ աշխարհը, բայց իր կողքին չունի անկեղծ մարդիկ, որոնք պիտի ուրախանան իր ձեռքբերումներով ու իւրաքանչիւր իրավիճակի մէջ յուսալի յենարան պիտի ըլլան:

«Համակրանքը կը համոզէ առանց խօսքերու եւ կը ստանայ առանց արժանանալու», կը մտածէր սպանացի փիլիսոփայ Պ.

Կրասիան: Եւ իսկապէս, համակրանքը յաջողութիւններու հիմքն է:

Լաւոշֆուգոյի խօսքով՝ «Ուրիշներուն հաճելի թուալու համար պէտք է անոնց հետ խօսիլ այն մասին, ինչ որ կը հետաքրքրէ իրենց, խուսափիլ քիչ-կարեւոր հարցերու շուրջ վիճաբանելէն, հագուողէս հարցեր տալ եւ ոչ մէկ պարագայի առիթ տալ կասկածելու, թէ հնարաւոր է իրենցմէ խելացի էք»:

Եթէ կ'ուզենք, որ սիրեն մեզ,

Չիթապտուղի Օգտակարութիւնը

Հնագոյն ժամանակներէն սնունդի մէջ օգտագործուող ձիթնի պտուղները այսօր ունին աւելի մեծ տարածում, ապահոված են իրենց տեղը իւրաքանչիւր սեղանի վրայ եւ նոյնիսկ կարելի է ըսել, որ կը հանդիսանան մարդու առողջութեան «պահապան»:

Ձիթնի մշտապէս կանաչ ծառ է:

Մարմնի վրայ ոչ մէկ բացասական ազդեցութիւն ունեցող ձիթապտուղի իւղը կը պարունակէ սպիտակուցներ, A, D, K, C, B, E կենսանիւթեր, քարօթին, ինչպէս նաեւ՝ պիտֆլավոնոիտներ, եւ առհասարակ անիկա կը համարուի սնուցման աղբիւր:

Գիտնականները պարզած են, որ ձիթապտուղի իւղի բաղադրիչներէն մէկը մարդու մարմնի վրայ ունեցած հակաբորբոքային ազդեցութիւններով շատ նման է իպոլիֆրոֆենին: Այդ բաղադրիչը կրնայ

պէտք է ուրիշներու հետ խօսիլը ոչ թէ այն մասին՝ ինչ կը հետաքրքրէ մեզի, այլ այն մասին՝ ինչ կը հետաքրքրէ իրենց: Մենք երբեք չենք ձանձրացներ կիրնը, եթէ անոր հետ խօսիլը իր գեղեցկութեան մասին, եթէ հարց ու փորձ ընենք անոր իր մանկութեան, ճաշակի կամ այն մասին, թէ ինչը կը վշտացնէ գինք:

Դուք նոյնպէս երբեք չէք ձանձրացներ տղամարդը, եթէ խնդրէք իրմէ պատմել իր մասին:

Վէճերն ու խիստ ոճով շարադրուող փաստարկները հաւասարակշռութենէն կը հանեն գրուցակիցը, յատկապէս երբ ճշմարտութիւնը ձեր կողմն է: «Սիրոյ մէջ տղամարդը կը ձգտի ոչ թէ պատերազմի, այլ՝ խաղաղութեան»: Երջանիկ են քնքուշ եւ հեզաբարոյ կանայք, զանոնք աւելի շատ կը սիրեն: Ոչ մէկ բան այնքան կը հանէ տղամարդը հաւասարակշռութենէն, որքան կնոջ յարձակողական ըլլալը:

Հաճելի ըլլալու միւս միջոցը մարդոց մասին գովասանքով արտայայտուիլն է: Եթէ գովասանքի խօսք ըսէք, ատիկա մարդուն հաճոյք կը պատճառի եւ ան, ի պատասխան, կը համակրի ձեզի:

Ծիշող է նաեւ հակառակը, անբարեացակամօրէն արտասանուած անգամ մէկ խայթիլ խօսքին պատճառով ձեռք կը բերէք ռեբրիմ թշնամիներ: Յոյս տուէք, որ գոհ էք անոնցմէ, որոնց կը փափաքիք գերել: Հաճելի թուիլ կը նշանակէ ե՛ւ պարգեւել, ե՛ւ ընդունիլ:

Պատրաստեց՝ ՆԱՐԻՆԷ Ն.

Հարցազրոյց Գեորգ Պ. Յակոբեանի հետ

Շարունակուած էջ 14-էն
Պոլսահայ Միութեան Մշակութային յանձնախումբի նախաձեռնութեամբ, մշակութային այլ միութիւններու մասնակցութեամբ: Երրորդ շնորհանդէսը կատարուեցաւ Հայաստանի մէջ, Սփիւռքի նախարար Հրանտշ Յակոբեանի նախաձեռնութեամբ:
Այսօր ուրախութիւնն ունիմ յայտնելու, թէ Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի բարեջան Առաջնորդ Գեորգ Ս. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի նախաձեռնութեամբ,

Երեքշաբթի, 8 Հոկտեմբերի երեկոյեան ժամը 7.00-ին Ս. Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարի սրահին մէջ պիտի կատարուի գրքիս ծանօթացումը, «Նոր Օր» շաբաթաթերթի իմ բազիր եւ ուսուցիչ՝ Հրաչ Սեփեթճեանի կողմէ:
Այս առիթով, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեմ ձեզի, որ ժամանակ տրամադրեցիք ինձի, ծանօթացնելով իմ կատարածաշխատանքը ձեր ընթերցողներուն:
Հարցազրոյց վարեց՝ ԽԱԶԻԿ ԸՆԴՈՅԸՆ

ՀՈԳԵՅԱՆԳԻՍ

ՍԵՆՏԻՆԱԿ ԳՕՓՈՒՇԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 6 Հոկտեմբեր 2019ին, Փասադենայի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու մէջ 2215 E. Colorado Blvd., Pasadena CA 91107, յաւարտ Ս. Պատարագի:

Խնդրողներն են՝
Տիկ. Մէկի Գօփուշեան
Դուստրը՝ Տէր եւ Տիկ. Ժիրայր եւ Էլիզ Բարսեղեան եւ զաւակները
Նաթալի եւ Բարսեղ
Դուստրը՝ Տէր եւ Տիկ. Մանուէլ եւ Մէկի Գօփուշեան եւ զաւակը Մոնթէ

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

Սեղրակ Գոբուշեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Յակոբ եւ Անահիտ Խպոյցեաններ իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն:
Առ այդ \$100 կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

Սեպուհ Գաբրիէլեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Տիգրան եւ Վարդուհի Սարաֆեաններ իրենց խորագգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն:
Առ այդ \$100 կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

Սեպուհ Գաբրիէլեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Վազգէն եւ Քնար Պողարեաններ իրենց վշտակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն:
Առ այդ \$100 կը նուիրեն «Մասիս»ին:

«Ձարմացուցիչն Տիեզերաց»

Շարունակուած էջ 15-էն

նական պեղումներն ու յատակագիծի վերականգնումը: Միայն 300 տարուան կեանք ունեցած է զմայլելի, բոլորաձեւ, եռալայրի ու իր տեսակին մէջ եզակի այս Տաճարը, որ փլած է 10-րդ դարու երկրաշարժին հետեւանքով: Տաղանդաւոր ճարտարապետ Թորամանեանի 1978 թուին Երեւանի մէջ յետ մահու հրատարակուած «Ձուարթնոց» անուն արժեքաւոր գիրքը Ստեփան Մնացական-եանի վերոյիշեալ հատորին հետ միասին օգտագործած եմ սոյն յօդուածին համար:

Թորամանեան 1903-ին Հայաստան յատուկ այցի գնաց եւ գործակցութեամբ ինչպէս վարդապետ Դադեանի, որ տեղւոյն վրայ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի կողմէ պեղումներ կը կատարէր, ձեռնարկեց Ձուարթնոց Տաճարի քննութեանց, զանոնք աւարտելով 1905 թուին Մկրտիչ Ա. Խրիմեան Հայրիկ Կաթողիկոսի օրով: Իր առաջին տեղեկագրին մէջ, սպուած «Մուրճ» ամսագրի նոյն տարուոյ հինգերորդ թիւին մէջ, Թորամանեան տուած է իր տեսութիւնը Տաճարին կառուցուածքային եւ ծաւալային համադրութեան մասին, վկայելով որ «տեղին վրայ մասամբ անաղարտ մնացած է միայն յատակագիծը, որուն միջոցաւ համոզուեցայ որ գտնուած բեկորները բաւական պիտի ըլլային ամբողջ շէնքը վերակազմելու»:

Ստեփան Մնացականեանի Սպանիաի Համադրութիւնը

Մնացականեանի անկրկնելի գործը թէ՛ պատմական եւ թէ՛ ճարտարապետական սպառիչ տեղեկութիւններ կը բովանդակէ, միշտ լիշէլով եւ օգտագործելով Թորամանեանի հիմնական տուեալները: Հատորին մէջ կան մանրամասնութիւններ որոնք կը պակսին Թորամանեանի առաջին աշխատանքներուն մէջ, եւ սակայն երկուքը միասին կը կազմեն վերջնական խօսքը Ձուարթնոց Տաճարի հրաշալիքի մասին:

Մնացականեանի մօտ մանրամասնօրէն կ'երեւին Թորամանեանի մանրակրկիտ հաշիւները որոնց համաձայն Տաճարին կեդրոնէն հաւասար հեռաւորութեան վրայ գետեղուած են չորս լայնահաս եւ հաստ սիւները՝ կազմելով չորս կիսաբոլորակներ: Անոնցմէ մին «գոց պատ մըն է եւ կը կազմէ խորանը (Սեղանը), իսկ միւս երեքը սիւնազարդեր են»: Այս ձեւով Ձուարթնոցի ներքին մասը, կ'ըսէ Թորամանեան, ստացած է «կիսաբոլորակներէ կազմուած խաչաձեւ մը՝ կեդրոնը ունենալով Մկրտութեան Աւագանը»: Թորոս Թորամանեան ճարտարապետ Վաղարշապատ գալին առաջ Անիի աւերակները այցելած էր Նիկողայոս Մառի հետ իր առաջին պեղումները կատարելու համար ուր գարմանքով կը դիտէր չորս կողմ եւ չէր ուզեր հաւատալ տեսածներու իրականութեան:

Նիկոլ Փաշինեանը Ասաց

Շարունակուած էջ 2-էն

ապա այստեղ խնդիրը արդէն յեղաշրջումը չէ, այլ այն, թէ հանրութիւնն ինչ պէտք է անի անգամ դրա վտանգի բացակայութեան պայմաններում:

Եթէ չկայ հանրային վստահութիւն վայելող վարչապետ, ապա ինչպէ՞ս է լուծուած Հայաստանի իշխանութեան հարցն ընդհանրապէս: Այստեղ է խնդիրը, ոչ թէ «յեղաշրջումներ» հիպոթեզի տարածման մէջ, որը բացի այն տարածողների որոշակի կորպորատիւ կամ քաղաքական խնդիրներից, հանրային խնդիր չի լուծում: Որովհետեւ ամէն ինչ շատ աւելի պարզ է՝ կամ երկրում կայ իշխանութիւն ձեւաւորելու ունակ հանրութիւն, կամ այդ հանրութիւնը չկայ:

Ահա այդ պարզ, բայց կարեւորագոյն խնդիրն էր շօշափում վարչապետ Փաշինեանը դեռեւս այդ պաշտօնը չստանձնած, երբ Մայիսի 8-ին ԱԺ-ում քուէարկութիւնից առաջ Հանրապետութեան

հրապարակի հարթակում արդէն իսկ յաղթած հանրութեանն ասում էր, որ մարդիկ իրենց պէտք է հաւատան, ոչ թէ Նիկոլ Փաշինեանին:

Այստեղ է որեւէ հանրութեան յաջողութեան եւ կայունութեան գրաւականը կամ «գաղտնիքը», երբ որեւէ մէկի սպասումը՝ թէ կ'իջնի առաջնորդի վարկանիշը, չունի ոչ մի նշանակութիւն, որովհետեւ երկրի ներքաղաքական իրավիճակը կառուցուած է ոչ թէ այդ վարկանիշի, այլ սեփական ուժերի հանդէպ հանրութեան վստահութեան հանդէպ:

Եթէ չկայ այդ վստահութիւնը, ապա դա յղի է կամ անիշխանութեամբ, կամ որեւէ այլ կենսունակ խումբ կարողանում է որեւէ մեթոդով երկրում ձեւաւորել իշխանութիւն, լինի դա յեղաշրջման, թէ հանրութեանը տարատեսակ «յեղաշրջումներ» վտանգի մասին վախեր սնուցելու միջոցով:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Տրոյ Յարկին Հիւրընկալ Գրադարանը

Շարունակուած էջ 16-էն

պատկերներով: Ինչո՞ւ այս դաշնամուրը, հարց կու տամ գրուցակիցիս, «ընթերցել, ուսումնասիրել է ետք, նօթերը դաշնամուրով փորձ ընելու համար», կը բացատրէ ան:

ԳՈՀԱՐ գրադարան տուած այցելութիւնս ահամայ հասած էր իր աւարտին: Կը պատրաստուէի մեկնելու, երբ յարգելի գրուցակիցս հրաւիրեց զիս նաեւ այցելելու մասնաւորաբար ԳՈՀԱՐ գրադարանի գիրքերուն համար հիմնուած մէկ յարկ վար գտնուող արդիական գործիքներով օժտուած կազմատունը:

«Կազմատունը ունի մասնագիտացած աշխատակազմ մը, որ արհեստագիտական բարձր մակարդակով կը կազմէ գիրքերը եւ հնամաշ ու փճացած գիրքերուն կը

վերադարձնէ անոնց իսկական պատկերն ու ոգին», կը բացատրէ գրուցակիցս:

Շշմած կը նայիմ շուրջս, ուր կազմատուն-արհեստանոց չեմ տեսներ այլեւս: Ինքզինքս կը պատկերացնեմ գունաւոր բոյսերով հարստացած կենսատու ծաղկանոցի մը մէջ, որ յարալէզներուն նման կեանք կու տայ մահուան սեմին հասած ՀԱՅ ԳԻՐՔԻՆ:

Ակամայ կը բաժնուիմ հայ մշակոյթի ծառայութեան կեդրոն դարձած՝ ԳՈՀԱՐ գրադարանէն ու կազմատունէն:

Յտեսութիւն հայ գիրք, հայ երգ, Կոմիտաս ու Մայաթ Նովա: Յտեսութիւն Կիլիկիա:

Վերստին կը տեսնուինք՝ ձեզ ու մեզ հիւրընկալող հայ մշակոյթի տան մէջ, նմանօրինակ բոլոր տուներուն մէջ՝ ուր որ ալ գտնուին անոնք:

Զմմառ՝ «Ծննդավայր Իմ Հոգւոյս»

Շարունակուած էջ 16-էն

բուլա՛յ, բուլա՛յ վեր բարձրացող բուրումնաւէտ ծուխերը կը հաղորդեն բոլոր այն հայ հոգիներուն, որոնք գերբնական կեանքի հոգեգուարձ ապրումներուն կարօտը կը զգան եւ յաւիտենականին մտերմութիւնը կը փնտռեն:

Լիբանանի չքնաղ լեռներու

սրտին մէջ մեր հնադարեան Զմմառու հայ վանքը կը մնայ ու պիտի մնայ՝ լուսաւոր ջահ, ուր իր յարատեւ ճառագայթումովը լուսաւորչեան սուրբ հաւատքին՝ մեծագոյն հրաւէրն է միասնականութեամբը հաւատքին ամէնէն հեղինակաւոր երաշխիքը՝ հայ ազգին պայծառութեան եւ յաւերժութեան:

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՍ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
 Enclosed a check for (one year)
 * \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA
 \$ 125,00 (Air Mail) for Canada.
 \$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
 Address: -----
 City: ----- State: ----- Zip Code: -----
 Country: -----
 Tel: ----- Email: -----

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«Ռոման» Յաղթեց «Լեչէին», Հենրիխ Մխիթարեանը Կոլային Փոխանցում Կատարեց

Իտալիայի Ա սերիայի 6-րդ տուրի խաղում Հռոմի «Ռոման» հիւրընկալուելիս 1:0 հաշուով յաղթեց «Լեչէին»:

Միակ կողմ 56-րդ րոպէին Հենրիխ Մխիթարեանի փոխանցումից յետոյ խփեց էդին Ջեկոն: Հիւրերը 80-րդ րոպէին կարող էին կրկնապատկել հաշիւը, սակայն Ալեքսանդր Կոլարովը չկարողացաւ իրացնել 11մ հարուածը:

«Ռոման» այս յաղթանակից յետոյ վաստակեց 11 միաւոր եւ բարձրացաւ 5-րդ հորիզոնական, իսկ «Լեչէն» իր յարկի տակ կրեց երրորդ անընդմէջ պարտութիւնը եւ վաստակած 6 միաւորով այժմ զբաղեցնում է 15-րդ հորիզոնականը:

Հայաստանի հաւաքականի աւագ Հենրիխ Մխիթարեանը չմասնակցեց ամբողջ խաղին, քանի որ 87-րդ րոպէին վնասուածք ստացաւ եւ ստիպուած փոխարինուած պահանջեց գլխաւոր մարզչից:

Լա Լիգա.. Մադրիդեան Դերբին Կոլագուրկ Ոչ-ոքի Աւարտուեց

Լա Լիգայի 7-րդ տուրում մադրիդեան դերբի էր. «Աթլետիկոն» հիւրընկալել էր «Ռեալին»: «Վանդա Մետրոպոլիտանո» մարզադաշտում կայացած խաղում կոլեր չգրանցուեցին:

«Ռեալն» արդէն 7 խաղ է՝ պարտութիւն չի կրել: Նախորդ տուրերում Զիդանը սաները 4 յաղթանակ ու 2 ոչ-ոքի էր գրանցել:

«Աթլետիկոն» էլ չի պարտուած արդէն 3 խաղ: Նախորդ երկու խաղում թիմը մէկ անգամ յաղթել էր, մէկ անգամ ոչ-ոքի խաղացել:

«Ռեալը» 15 միաւորով գլխաւորում է մրցաշարային աղիւսակը, իսկ «Աթլետիկոն» ունի 14 միաւոր ու 3-րդ տեղում է:

«Բարսելոնան» Յաղթեց «Խետաֆեին» 2-0 Հաշուով

Սպանիայի առաջնութեան 7-րդ տուրում «Բարսելոնան» հիւրընկալուել էր «Խետաֆեին» ու յաղթանակ տարաւ 2-0 հաշուով:

Առաջին կէսի աւարտից 4 րոպէ առաջ թիմի դարպասապահ Մարկ-Անդրէ տէր Շոսեգենի փոխանցումից յետոյ հաշիւը բացեց հիւրերի ֆուտպոլիստ Լուիս Սուարեսը: Երկրորդ կողմ արդէն երկրորդ կէսի սկզբնամասում հեղինակեց ժուճիկը:

82-րդ րոպէին երկրորդ դեղին քարտով խաղադաշտից հեռացուեց Լենգլեն: Կատալոնացիները խաղն աւարտեցին 10 հոգով, բայց յաղթանակ տարան:

«Բարսելոնան» այս խաղից յետոյ վաստակեց 13 միաւորով բարձրացաւ 2-րդ հորիզոնական: «Խետաֆեն» 7 միաւորով 11-րդ տեղում է:

Երրորդ Խաղում Անընդմէջ ՊՍՏ-ն Յաղթեց Նեյմարի Կոլի ՇՆորիիւ

Ֆրանսայի առաջնութեան 8-րդ տուրում ախոյեան ՊՍՏ-ն արտագնայ խաղում մրցեց «Բորդոյի» հետ: Գերմանացի թոմաս Տուխելի գլխաւորած թիմը մրցակցին պարտութեան մատնեց նուազագոյն հաշուով: Երրորդ խաղում անընդմէջ փարիզեան թիմը յաղթանակ տարաւ Պրագիլիայի հաւաքականի յարձակուող Նեյմարի կոլի շնորհիւ:

Վնասուածքից յետոյ առաջին հանդիպումն անցկացրեց ՊՍՏ-ի ֆրանսացի յարձակուող Կիլիան Մբապեն, որը երկրորդ խաղակէսում դուրս եկաւ փոխարինման եւ կատարեց կոլային փոխանցումը Նեյմարին:

ՊՍՏ-ն 6 յաղթանակից եւ 2 պարտութիւնից յետոյ 18 միաւորով գլխաւորում է մրցաշարային աղիւսակը եւ 2 միաւորի առաւելութիւն ունի երկրորդ տեղում ընթացող «Նանտի» նկատմամբ:

Սիմոն Մարտիրոսեանն՝ Աշխարհի Կրկնակի Ախոյեան Եւ Ռեկորդակիր

Թայլանդում անցկացուող ծանրամարտի աշխարհի առաջնութիւնում Հայաստանի հաւաքականի առաջատար Սիմոն Մարտիրոսեանը նուաճեց ախոյեանի կոչումը՝ 109 կգ քաշայինների երկամարտում հաւաքելով 429 կգ:

Սիմոն Մարտիրոսեանը պոկուած վարժութիւնում գրաւեց առաջին տեղը: Նա բարձրացնելով 199 կգ՝ սահմանեց նաեւ այս վարժութեան աշխարհի ռեկորդը:

Հրում վարժութիւնում Սիմոն Մարտիրոսեանը պատուիրել էր ամենաբարձր քաշը՝ 230: Հայ ծանրորդը առաջին փորձով բարձրացրեց եւ նուաճեց տիտղոսը: Մարտիրոսեանը պատուիրեց նաեւ 241 կգ (աշխարհի ռեկորդ), որը բարձրացնել էջաջողուեց:

Արտերկրում Հանդէս Եկող 13 Ֆուտպոլիստ Հրաւիրուել է Հայաստանի Ազգային Հաւաքական

Հայաստանի ազգային հաւաքականի գլխաւոր մարզիչ Արմէն Գիւլբուրդաղեանը Եւրոպայի առաջնութեան ընտրական փուլի 7-րդ եւ 8-րդ տուրերի՝ Լիխտենշտեյնի եւ Ֆինլանդիայի հետ խաղերին յայտաւորել է արտերկրում հանդէս եկող 13 ֆուտպոլիստի:

Ընդմիջումից յետոյ ազգային հաւաքական է հրաւիրուել ժոռ ժորդի Մոնրո Արարատը: Վնասուածքի պատճառով հաւաքականից հրաւէր չի ստացել Կամօ Յովհաննիսեանը:

- Արսէն Բեգլարեան, «Դնեպր» (Բելառուս)
  - Վարազդատ Հարոյեան, «Ուրալ» (Ռուսաստան)
  - Արարատ Մոնրո, «Դեպորտիւօ Բոյակօ Չիկօ» (Գոլուձպիա)
  - Անդրէ Զալըշըր «Գլոխեբորգ» (Շուեդիա)
  - Յովհաննէս Համբարձումեան, «Էնոսիս Պարալիմնի» (Կիպրոս)
  - Ռոմ յան Յովսէփեան, «Արդա» (Պուլկարիա)
  - Հենրիխ Մխիթարեան, «Ռոմա» (Իտալիա)
  - Մարկոս Պիդելլի, «Ակտոբէ» (Ղազախստան)
  - Գէորգ Ղազարեան, «ԱՆԼ Լիմասոլ» (Կիպրոս)
  - Մարգիս Ադամեան, «Հոֆենհայմ» (Գերմանիա)
  - Տիգրան Բարսեղեան, «Կայսար» (Ղազախստան)
  - Էդգար Բաբայան, «Հոբբօ» (Դանիա)
  - Ալեքսանդր Կարապետեան, «Սոչի» (Ռուսաստան)
- Հայաստանի հաւաքականն արտագնայ խաղում Լիխտենշտեյնի հետ ուժերը կը չափի Հոկտեմբերի 12-ին, իսկ Ֆինլանդիայի հետ՝ Հոկտեմբերի 15-ին:

«Լիւերպոլը» Դժուարութեամբ Յաղթեց «Շեֆիլդին»

Անգլիայի առաջնութեան 7-րդ տուրում առաջատար «Լիւերպոլը» հիւրընկալուել էր «Շեֆիլդ Եունայթեդին»: Յուրաքանչեւ կոլպի գլխաւորած թիմը մեծ դժուարութեամբ կարողացաւ հերթական 3 միաւոր վաստակել:

«Լիւերպոլի» միակ կողմ խաղի 70-րդ րոպէին խփեց հոլանտացի կիսապաշտպան Զորջինիօ Վիյնալդուսը:

«Լիւերպոլը» 21 հնարաւորից վաստակել է 21 միաւոր եւ կը շարունակի գլխաւորել Պրեմիեր լիգայի մրցաշարային աղիւսակը: «Շեֆիլդ Եունայթեդը» 8 միաւորով 10-րդ տեղում է:

«Մանչեսթեր Սիթին» Յաղթեց «Էվերտոնին»

Անգլիայի առաջնութեան 7-րդ տուրում ախոյեան «Մանչեսթեր Սիթին» կատալոնացի Խոսեպ Գուարդիոլայի գլխաւորութեամբ Լիվերպոլում մրցեց «Էվերտոնի» հետ եւ առաւելութեան հասաւ 3:1 հաշուով:

Հիւրերի կազմում աչքի ընկան յարձակուողներ, պրագիլացի Գաբրիէլ ժեզուսը, ալժիրցի Ռիյադ Մահրեզը եւ անգլիացի Ռահիմ Ստերլինգը:

«Մանչեսթեր Սիթին» 16 միաւորով երկրորդ տեղում է եւ առաջատար «Լիւերպոլից» հետ է 5 միաւոր:

Ազգերի Լիգայում Հայաստանի Հաւաքականը Կը Խաղայ Շ Դիւիզիոնում

ՌԻԵՖԱ-ն հաստատել է Ազգերի լիգայի 2020/21 մրցաշրջանի նոր ձեւաչափը, ըստ որի A, B եւ C դիւիզիոններում կը խաղայ 16-ական թիմ, իսկ D դիւիզիոնում՝ 7:

ՌԻԵՖԱ-ի պաշտօնական կայքից տեղեկանում ենք, որ բացի Հայաստանից՝ C դիւիզիոնում հանդէս կը գան նաեւ Յունաստանը, Ալբանիան, Չեռնոգորիան, Հիւսիսային Մակեդոնիան, Կոսովոն, Բելառուսը, Կիպրոսը, էստոնիան, Սլովենիան, Լիտվան, Լիւքսեմբուրգը, Ատրպէյճանը, Ղազախստանը, Մոլդովան: